

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ
INSTITUTAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO MAGISTRO PROGRAMA

VAIDAS PETROKAS
II kurso studentas

SPORTO BAZIŲ PLĖTROS POLITIKA LIETUVOJE: KREPŠINIO IR FUTBOLO
ATVEJAI

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: doc. dr. V. Dumbliauskas
Konsultantas D. Varanavičius

Vilnius, 2007 m.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „*Sporto bazių plėtros politika Lietuvoje: krepšinio ir futbolo atvejai*“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nepateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose.
2. Nenaudotas kitame Lietuvos ar užsienio institute / universitete.
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nenurodyti darbe, ir pateikia visą naudotos literatūros sąrašą.

Vaidas Petrokas

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Petrokas V. Sporto bazių plėtros politika Lietuvoje: krepšinio ir futbolo atvejai:

Viešojo administravimo specialybės magistro darbas / VU Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas; darbo vadovas V. Dumbliauskas – V., 2007. – 82 p.

Reikšminiai žodžiai: sporto politika, sporto bazių plėtros politika, daugiafunkcė paskirtis, sporto arena, stadionas, sporto objektas, sporto statinys, sporto bazė, nacionalinės vertės sporto objektas, projektas.

Šiame darbe nagrinėjama sporto bazių plėtros politika, atskirai pasirenkant krepšinio ir futbolo atvejus. Šiuo darbu bus siekiama: bendrai apžvelgti sporto bazių plėtros politiką ir įvertinti bendros sporto politikos įtaką jai; apžvelgti sporto arenų plėtrą krepšinio atžvilgiu; identifikuoti pagrindinius veiksnius, lemiančius lėtą sporto arenų plėtrą; apžvelgti stadionų infrastruktūros situaciją futbolo atžvilgiu; identifikuoti pagrindinius veiksnius, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono, ir supažindinti su šio projekto ateities perspektyvomis. Šio darbo tyrimo objektu pasirinkta daugiafunkcės paskirties sporto arenų ir stadionų plėtra. Nagrinėjant futbolo atvejį, pagrindinis dėmesys bus skiriamas Nacionalinio stadiono „statybai“. Pagrindinė darbo problema yra ta, kad Lietuva yra įsipareigojusi surengti 2011 m. Europos vyrų krepšinio čempionatą, tačiau kol kas turi tik vieną visus reikalavimus atitinkančią „Siemens“ areną. Lietuva yra vienintelė ES šalis, neturinti Nacionalinio stadiono.

Tyrimo naudojama teorinė literatūra, pirminiai šaltiniai, antriniai šaltiniai ir interviu.

TURINYS

Sutrumpinimų sąrašas	6
Įvadas	7
1. Teorinis modelis: viešosios politikos etapai.....	11
1.1. Darbotvarkės sudarymas.....	11
1.2. Politikos formavimas ir sprendimų priėmimas.....	13
1.3. Politikos įgyvendinimas	15
2. Bendroji sporto bazių plėtros politikos apžvalga Lietuvoje	18
2.1. Sporto bazių plėtros teisinis reglamentavimas	21
2.2. Pagrindiniai veikėjai sporto bazių plėtros srityje	23
2.3. Sporto bazių plėtros finansavimas.....	27
2.4. Sporto bazių plėtros vizija ir reali situacija	30
3. Futbolo atvejis.....	33
3.1. Dabartinė situacija futbolo infrastruktūros srityje	33
3.2. Nacionalinio stadiono projektas	36
3.2.1. <i>Trumpa Nacionalinio stadiono projekto apžvalga</i>	<i>37</i>
3.2.2. <i>Veiksniai, lemiantys Nacionalinio stadiono klausimo patekimą į institucinę</i>	<i>38</i>
<i>darbotvarkę.....</i>	<i>38</i>
3.2.3. <i>Pagrindinės priežastys, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono</i>	<i>41</i>
3.3. Nacionalinio stadiono projekto ateities tendencijos	46
4. Krepšinio atvejis	48
4.1. Dabartinė situacija krepšinio infrastruktūros srityje.....	48
4.2. Klaipėdos sporto arenos atvejis	51
4.3. Kauno sporto arenos atvejis.....	54
4.3.1. <i>Kauno sporto arenos projekto apžvalga.....</i>	<i>55</i>
4.3.2. <i>Pagrindinės priežastys, stabdančios Kauno sporto arenos projekto įgyvendinimą.....</i>	<i>55</i>
4.4. Šiaulių ir Panevėžio arenų atvejai	61
4.5. Sėkmingas nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejis	62
Išvados	65
1. Priedas	67
2. Priedas	68
3. Priedas	69
4. Priedas	72
Šaltinių ir literatūros sąrašas	73
Summary	81

SUTRUMPINIMŲ SĄRAŠAS

ES – Europos Sąjunga.

FIBA – Tarptautinė krepšinio federacija (angl. *International Basketball Federation*).

FIFA – Tarptautinė futbolo asociacijų federacija (pranc. *Federation Internationale de Football Association*).

KKSD – Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

LFF – Lietuvos futbolo federacija.

LKF – Lietuvos krepšinio federacija.

LKL- Lietuvos krepšinio lyga.

LRV- Lietuvos Respublikos Vyriausybė.

NBA- Nacionalinė krepšinio lyga (*National Basketball Association*).

PPP- Viešojo ir privataus sektorių partnerystė (*Public Private Partnership*).

UEFA- Europos futbolo federacijų asociacija (angl. *Union of European Football Association*).

IVADAS

Sporto politika suprantama kaip kiekviena į sportą nukreipta visuomeninė individų ir institucijų veikla¹. Sporto politika yra specifinė horizontali viešosios politikos sritis, daugeliu atvejų glaudžiai sąveikaujanti su kitomis politikomis. Deja, sporto plėtros klausimai kol kas dar neįtraukti į nacionalines politines programas kaip lygiateisiai kitiems viešosios politikos klausimams, tačiau tokia galimybė jau aktyviai svarstoma Europos sąjungos politinėje erdvėje. Per 17 Lietuvos nepriklausomybės metų sportas, kaip politika, taip pat netapo lygiateisis su kitomis pagrindinėmis politikomis.

Sportas yra neatsiejama šiuolaikinės visuomenės dalis. Tad kiekviena išsivysčiusi valstybė suinteresuota rūpintis sporto plėtra. Remiantis specialistų atliktais tyrimais, sportas yra viena iš Lietuvos valstybės gyvenimo sričių, pagal kurią vertinamas valstybės įvaizdis². Moderni sporto infrastruktūra yra būtina sąlyga, be kurios kryptinga sporto plėtotė neįmanoma. Deja, būtent šioje srityje Lietuva ženkliai atsilieka nuo kitų ES šalių. Panašaus ekonominio pajėgumo artimiausia kaimynė Latvija sporto bazių skaičiumi net kelis kartus lenkia Lietuvą³. Praktiškai visa Lietuvos sporto visuomenė vieningai tvirtina, kad prasta ir nepakankama sporto bazių infrastruktūra šiuo metu yra pagrindinis veiksnys, stabdantis sporto plėtrą Lietuvoje. Šiame darbe nagrinėjama būtent sporto bazių plėtra, suvokiant ją kaip integralią sporto politikos dalį, atskirai pasirenkant krepšinio ir futbolo atvejus.

Darbo objektas – daugiafunkcės paskirties sporto arenų ir stadionų plėtra Lietuvoje.

Pagrindinė tyrimo problema, jos aktualumas ir pasirinkimo pagrindimas. Šiuo metu Lietuvoje yra akivaizdus modernių, visus tarptautinius reikalavimus atitinkančių arenų ir stadionų trūkumas. Tokio ekonominio pajėgumo valstybei kaip Lietuvai optimaliausias kelias yra daugiafunkcės paskirties tokių sporto objektų plėtra, nes:

- daugiafunkcės paskirties sporto bazės pritaikytos įvairių sporto šakų tarptautinio ir nacionalinio lygio varžyboms rengti;
- juose gali būti rengiami masiniai koncertai, kiti kultūros renginiai (kaip Dainų šventės), taip pat gali būti pritaikyti kitai visuomeninei paskirčiai.

¹ Vilma Čingienė, „Sporto ir politikos santykis visuomenėje.“ Kaunas, 2006. <<http://www.lkka.lt/VC01>> [Žiūrėta 2006 12 16].

² „Lietuvos įvaizdžio formavimo strategija“ projektas. Vilnius, 2006. <www.lrv.lt/main.php?cat=250&gr=4> [Žiūrėta 2007 02 14].

³ Vydas Gedvilas, Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai.“ Vilnius, 2007 kovo 26 d. (Vaizdo įrašas) <<http://www.kksd.lt/index.php?1657219089>> [Žiūrėta 2007 03 28].

Šiame darbe sporto bazių plėtra nagrinėjama pasirenkant krepšinio ir futbolo atvejus.

Krepšinio atvejo pasirinkimo pagrindimas. Krepšinis yra populiariausia sporto šaka Lietuvoje. Lietuva yra viena galingiausių valstybių ne tik Europos, bet ir pasaulio krepšinyje. Šiuo metu pagrindinis veiksnys, lemiantis sporto arenų plėtrą, yra Lietuvos įsipareigojimas 2011 m. surengti Europos vyrų krepšinio čempionatą. Vienas pagrindinių reikalavimų – turėti bent 4, ne mažiau kaip 5000 sėdimų vietų arenas ir vieną –12 000 vietų areną ketvirtfinalių, pusfinalių ir finalų varžyboms rengti. Deja, kol kas Lietuva turi tik vieną „Siemens“ areną, Šiaulių ir Panevėžio arenas yra statomos, o Kauno ir Klaipėdos arenas dar net nepradėtos statyti. Tad sporto arenų plėtra tampa viena iš svarbiausių ne tik sporto, bet ir apskritai valstybės politikos prioritetinių sričių, nes nesėkmės atveju nukentėtų valstybės įvaizdis pasaulyje, taip sukeltant neigiamų padarinių įvairiais aspektais.

Futbolo atvejo pasirinkimo pateisinimas. Futbolas yra pati populiariausia sporto šaka pasaulyje ir antra pagal populiarumą sporto šaka Lietuvoje. Kartu futbolas, remiantis pasauline praktika, yra didelį pelną nešantis verslas. Tačiau Lietuvos futbolas yra vegetacinės būklės⁴. Viena pagrindinių to priežasčių – labai prasta futbolo infrastruktūra. Lietuva yra vienintelė ES valstybė, neturinti Nacionalinio stadiono. Milijonams Europos ir pasaulio futbolo aštuolių tokia situacija nesuvokiama. Turėti bent jau vieną modernų stadioną Lietuvai šiuo metu privalu. Deja, tokio stadiono statyba trunka jau daugiau kaip 30 metų.

Remiantis pasauline praktika, dažnai statant tokio pobūdžio daugiafunkčius sporto objektus taip pat pirmiausia atsižvelgiama į krepšinio ir futbolo sporto šakų poreikius.

Pridėtinė darbo vertė. Kiek yra žinoma, bendra sporto politika ar išskirtinai sporto bazių plėtros politika Lietuvoje nenagrinėta pagal viešosios politikos analizės modelius, tad šis darbas būtų vienas pirmųjų bandymų analizuoti būtent sporto bazių plėtros politiką Lietuvoje.

Darbo tikslas – nustatyti ir išanalizuoti pagrindinius veiksnius, stabdančius daugiafunkčių sporto arenų ir stadionų plėtrą Lietuvoje.

Tikslui pasiekti keliami šie uždaviniai:

1. Apžvelgti sporto bazių plėtros ypatumus Lietuvoje.
2. Aptarti bendrą situaciją futbolo infrastruktūros srityje.

⁴ Lietuvos futbolo rinktinės vyr. trenerio A. Liubinsko išsakyta nuomonė: „Lietuvių meilė krepšiniui – neišmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas sporto arena, 2007 m. kovo 24 d., 4.

3. Išanalizuoti priežastis, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono, ir aptarti, kokios yra šio projekto perspektyvos ateityje.
4. Nustatyti ir išanalizuoti veiksnius, lemiančius lėtą daugiafunkčių sporto arenų plėtrą Lietuvoje, pagrindinių dėmesį skiriant Klaipėdos ir Kauno arenų atvejams.
5. Išanalizuoti Vilniaus „Siemens“ arenos projektą, darant prielaidą, kad tai yra sėkmingas nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejis.

Pagrindinis tyrimo klausimas: kokie yra pagrindiniai daugiafunkcės paskirties sporto arenų ir stadionų plėtrą stabdantys veiksniai?

Šalutiniai klausimai:

- Kokie yra pagrindiniai veikėjai ir kurios institucijos (-a) atsakingos (-a) už sporto bazių plėtrą Lietuvoje?
- Kokie yra sporto bazių finansavimo šaltiniai ir finansavimo sistema? Kokie galimi alternatyvūs finansavimo šaltiniai?
- Kokia nacionalinės svarbos objekto statuso svarba? Kodėl vieni sporto objektai gauna nacionalinės svarbos objekto statusą, o kiti – ne? Kokie taikomi kriterijai šiam statusui įgyti?
- Dėl kokių priežasčių vieni sporto objektų projektai jau įgyvendinti ar įgyvendinami, o kiti projektai dar tik svarstomi?
- Koks yra interesų grupių vaidmuo?

Darbo hipotezės:

1. Futbolo atveju lėtą daugiafunkčių stadionų plėtrą lemia tai, kad daugiafunkčių stadionų klausimas ilgą laiką nepateko į institucinę darbotvarkę dėl paties klausimo sudėtingumo, finansinių ir atsakomybės problemų, neaiškaus interesų grupių vaidmens, verslo interesų, užsitęsusių techninių klausimų svarstymo ir politinės valios trūkumo.

Priklausomas kintamasis – daugiafunkcės paskirties stadionų plėtra Lietuvoje.

Nepriklausomi kintamieji: a) klausimo specifiškumas; b) interesų grupių vaidmuo; c) verslo interesai; d) techninių klausimų svarstymas; e) politinės valios trūkumas.

2. Krepšinio atveju lėtą daugiafunkčių arenų plėtrą lemia vietos valdžios neveiklumas, nepakankama viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir šio modelio praktinio taikymo patirties stoka, prieštaringa interesų grupių įtaka, grįžimas prie sprendimų priėmimo proceso, skaidrumo problema

Priklausomas kintamasis – daugiafunkčių sporto arenų plėtra Lietuvoje.

Nepriklausomi kintamieji: a) vietos valdžios veikla; b) viešojo ir privataus sektorių partnerystė; c) interesų grupių įtaka; d) grįžimas prie sprendimų priėmimo proceso; e) skaidrumo problema.

Šiame darbe arenų ir stadionų plėtra nagrinėjama atskiruose viešosios politikos – darbotvarkės sudarymo, politikos formavimo ir sprendimų priėmimo bei politikos įgyvendinimo – etapuose.

Darbą sudaro keturios dalys:

Pirmoje dalyje pristatomi trys pirmieji viešosios politikos etapai: darbotvarkės sudarymas, sprendimo priėmimas ir politikos formavimas, politikos įgyvendinimas.

Antroje dalyje nagrinėjama bendra sporto bazių plėtros politika Lietuvoje: apžvelgiamas teisinis reglamentavimas, indentifikuojami pagrindiniai veikėjai ir pateikiamos jų kompetencijos sporto bazių plėtros srityje, apžvelgiama finansavimo sistema, supažindinama su sporto bazių plėtros strategija, atskleidžiamos šios politikos silpnybės.

Trečioje dalyje trumpai bus pristatoma bendra situacija futbolo infrastruktūros srityje, tačiau atsižvelgiant į šio darbo objektą pagrindinis dėmesys bus skiriamas Nacionalinio stadiono problemos klausimui.

Ketvirtoje dalyje nagrinėjama daugiafunkčių krepšinio arenų plėtra, daugiausia dėmesio skiriant Kauno ir Klaipėdos arenų atvejams. Be to, atsižvelgiant į šio darbo objektą, siekiama išanalizuoti Vilniaus „Siemens“ arenos pavyzdį, darant prielaidą, kad tai yra sėkmingas nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejis.

Rašant darbą taikomi empiriniai (teisės aktų, dokumentų analizės), teoriniai ir loginiai (lyginamasis, analizės, apibendrinimo) tyrimo metodai. Atliekant tyrimą naudojamas kokybinis analizės būdas, kuris apima įvairių pirminių ir antrinių šaltinių analizę.

Darbe naudojama teorinė literatūra, analitiniai straipsniai, publicistinė medžiaga, su nagrinėjama sritimi susiję teisės aktai ir dokumentai. Taip pat naudojama Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės (KKSD), Lietuvos futbolo federacijos (LFF)⁵, Vilniaus savivaldybės⁶ suteikta, viešai neskelbiama medžiaga. Taip pat naudojama informacija, pateikta Lietuvos Respublikos Vyriausybės (LRV), Lietuvos Respublikos Seimo (LRS), KKSD, Lietuvos savivaldybių, ministerijų interneto puslapiuose, kitose populiariausiose interneto svetainėse. Šiame darbe labai svarbūs informacijos šaltiniai yra interviu su LFF prezidentu L. Varanavičiumi, FC „Vėtra“ direktoriumi M. Jakimausku, Kauno savivaldybės Urbanistikos skyriaus vedėju N. Valatkevičiumi.

⁵ Žr. 3. Priedas.

⁶ Žr. 4. Priedas.

1. TEORINIS MODELIS: VIEŠOSIOS POLITIKOS ETAPAI

Sporto bazių plėtros politika yra viena iš viešosios politikos sričių. Viešoji politika tradiciškai nagrinėjama skirstant ją į keletą etapų. Šiame skyriuje nagrinėjami trys pradiniai politikos įgyvendinimo etapai: darbotvarkės sudarymas, politikos formavimas ir sprendimų priėmimas bei jos įgyvendinimas⁷. Toks skirstymas dažnai kritikuojamas⁸, nes praktikoje šių etapų (ypač politikos formavimo ir įgyvendinimo) atskyrimas yra sudėtingas. Šioje darbo dalyje etapai atskiriami analizės tikslais.

1.1. Darbotvarkės sudarymas

Siekiant paaiškinti, kodėl kai kurios problemos ir klausimai sulaukia daugiau valstybės institucijų dėmesio negu kiti, reikia nagrinėti darbotvarkės sudarymo etapą. Politinę darbotvarkę galima apibrėžti, kaip spęstinų klausimų ar problemų sąrašą, kuriems vyriausybės ar nevyriausybės institucijos teikia rimtą dėmesį tam tikru metu⁹. Taigi darbotvarkės sudarymo procesas apima problemų identifikavimą bei jų įtraukimą į politinę darbotvarkę¹⁰.

Literatūroje apie darbotvarkės sudarymą galima rasti keletą skirtingų požiūrių į problemų identifikavimą. R. W. Cobbo ir CH. D. Eldero nuomone, svarbiausia yra ne pati problema ar klausimas, bet konfliktas tarp kelių apibrėžtų grupių dėl esminių ar procedūrinių dalykų, susijusių su išteklių ar postų paskirstymu¹¹. Darbotvarkės formavimas iš esmės vyksta atskiroms grupėms siekiant pateikti savo problemą platesnei visuomenei. Todėl svarbiausi veiksniai, lemiantys, ar klausimas (konfliktas) pateks į darbotvarkę, yra susiję su klausimo galimybėmis tapti visuotinai svarbiam: specifiškumo laipsnis, socialinis reikšmingumas, ilgalaiškumas, sudėtingumo laipsnis, precedentiškumas¹². Taigi į darbotvarkę pateks tie konfliktai, kurie yra abstraktūs (neapibrėžti), socialiai reikšmingi, ilgalaiškės svarbos, sudėtingi (ne techniniai) ir neturintys precedento.

⁷ Pagal Ramūnas Vilpišauskas, Vitalis Nakrošis, *Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka*. Vilnius, Eugrimas, 2003, 17.

⁸ Tena pat, 14–16.

⁹ Tena pat, 17.

¹⁰ J. W. Kingdon, *Agendas, alternatives, and public policies (2nd ed.)*. New York: HarperCollins College, 1995, 16 cituota iš J. Yongjoo, D. P. and Haider-Markel, „Tracing Issue Definition and Policy Change: An Analysis of Disability Issue Images and Policy“. *Policy Studies Journal*, 29(2), 2001, 215–232.

<<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=6&hid=104&sid=43ee8d8c-c6ab-4caf-a3ff-8b6a4fecb439%40sessionmgr108>> [Žiūrėta 2007 02 02].

¹¹ R. W Cobb and Ch. D. Elder „Issues and agendas“ Kn. S.Z. Theodoulou ir M.Cahn. *Public Policy: The essential readings*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1995, 96.

¹² Žr. Cobb and Elder, 96.

Aiškindami darbotvarkės sudarymo procesą kai kurie autoriai remiasi politikos žaidėjų, tokių kaip interesų (spaudimo) grupės, biurokratai ir sprendimų priėmėjai (politikai), charakteristikomis¹³. Šiuo atveju klausimams identifikuoti ir darbotvarkei sudaryti svarbu yra žaidėjų gebėjimas apibrėžti problemą ir jų ištekliai, kuriais tą problemą jie siekia įtraukti į darbotvarkę.

P. M. Haasas pabrėžia tam tikros srities ekspertų grupių, kurias jis vadina „episteminiėmis bendruomenėmis“ svarbą. Šios bendruomenės ne tik turi tam tikros srities žinių, bet yra ir derybų ekspertės. Pasak autoriaus, žinių ir informacijos kontrolė yra svarbi galios dimensija¹⁴. Dėl šios priežasties „episteminių bendruomenės“, turinčios tam tikros srities žinių, gali iškelti tam tikrus klausimus ir įtraukti juos į darbotvarkę bei siūlyti jų sprendimo būdus¹⁵.

J. W. Kingdonas irgi atkreipia dėmesį į politikos žaidėjų svarbą formuojant darbotvarkę. Jis išskiria du politikos veikėjų tipus: matomieji ir nematomieji¹⁶. Matomieji veikėjai yra tie, kurie sulaukia visuomenės informavimo priemonių ir dėmesio. Jie formuoja darbotvarkę. J. W. Kingdono nuomone, specialistai yra nematoma grupė, todėl sudarant darbotvarkę (skirtingai, nei teigia P. M. Haasas) jie nedalyvauja, tačiau dalyvauja pateikiant alternatyvas sprendimams.

Be to, J. W. Kingdono nuomone, yra keli procesiniai srautai, kertantys politikos formavimo procesą – problemos, politikos alternatyvų generavimas ir politinė padėtis¹⁷. Visi trys srautai vienas nuo kito nepriklauso, kiekvienas vystosi pagal savo vidinę logiką. Tam, kad tam tikras klausimas būtų įtrauktas į darbotvarkę, reikia, jog visi trys srautai susijungtų¹⁸. Kitaip sakant, iškilusiai problemai turi būti sprendimų būdai ir palanki politinė padėtis. Toks susijungimas galimas, kai atsiveria vadinamieji politikos langai: kai iškyla įtikima problema arba susidaro palanki politinė situacija¹⁹.

¹³ Kai kurių autorių nuomone, formuojant darbotvarkę lemiamą reikšmę įgyja klausimų identifikavimo kalba ir simboliai. Problemos apibrėžimas yra vaizdinio, kuris parodo problemos svarbą visuomenei, formavimas. Politiniai žaidėjai, siekdami identifikuoti klausimą ir įtraukti jį į darbotvarkę, naudoja simbolius, kurie iš esmės maskuoja pačių politinių žaidėjų interesus. Tokiu būdu tam tikros problemos įtraukimas į darbotvarkę priklauso nuo jų bandančių įtraukti politinių žaidėjų simbolių naudojimo gebėjimų.

¹⁴ P. M. Haas, „Introduction: Epistemic communities and international policy coordination“. *International Organization*, 46(1), 1992, 2–3.

¹⁵ Tokį požiūrį remia kai kurie tarptautinės politinės darbotvarkės formavimo tyrinėjimai. Pvz., Litfinas tyrinėja ozono sluoksnio įtraukimo į politinę darbotvarkę atvejį, kuriam mokslininkai turėjo labai daug įtakos. Žr. K. T. Litfin, *Ozone discourses: Science and politics in global environmental cooperation*. New York, NY: Columbia University Press, 1994.

¹⁶ J. W. Kingdon, „Agenda Setting“. Kn. S.Z. Theodoulou ir M.Cahn. *Public Policy: The essential readings*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1995. 102.

¹⁷ Kingdon, *Agenda Setting*, 109.

¹⁸ Ten pat.

¹⁹ Pavyzdžiui, rinkimais pakeičiami sprendimų priėmėjai, pasikeičia visuomenės nuomonė.

Kita vertus, J. W. Kingdonas kalba ir apie „politikos verslininkus“, kurie veikia tada, kai vadinamieji politikos langai yra atviri ir padeda visiems aukščiau minėtiems srautams susijungti. Savo problemą „politikos verslininkai“ siekia iškelti kaip svarbią visiems, siekdami atkreipti matomų politinių veikėjų dėmesį, paskui siūlo sprendimus ir stengiasi problemas bei jų sprendimus padaryti tinkamus politinei situacijai²⁰.

Apibendrinant galima sakyti, kad daugelis autorių formuojant darbotvarkę didelę reikšmę teikia interesų grupėms. Tačiau tų interesų grupių sudėtis skiriasi. P. M. Haaso „episteminės bendruomenės“ yra tam tikro dalyko specialistai, o J. W. Kingdono „politikos verslininkams“ gilios žinios tam tikroje srityje nebūtinės.

Daugelio autorių nuomone, įtraukiant tam tikrą klausimą į darbotvarkę svarbus yra to klausimo priimtumas visuomenėje arba viešoji nuomonė. R. W. Cobbo ir CH. D. Eldero klausimų patekimo į darbotvarkę veiksniai iš esmės yra jų viešumo veiksniai. P. M. Haaso nuomone, norint problemą įtraukti į darbotvarkę, reikia sukurti vaizdinį, kad visuomenei ši problema yra svarbi. Šiuo atveju labai svarbus yra žiniasklaidos vaidmuo.

Tai siejasi ir su J. W. Kingdono požiūriu, kad klausimą į darbotvarkę įtraukia matomi politikos žaidėjai, t. y. tie, kuriais domisi masinės informavimo priemonės. Matomi politikos veikėjai yra tie, kurie iš esmės turi daug galios svertų. Taigi svarbūs politikos veikėjai ir jų nuomonė tam tikru klausimu turi daug įtakos formuojant darbotvarkę.

Žvelgiant į šiuos įvairių teorijų sąlyčio taškus, galima apibrėžti kai kuriuos svarbius darbotvarkės formavimo veiksnius: žiniasklaida, viešoji nuomonė, interesų grupės ir politiniai veikėjai.

1.2 Politikos formavimas ir sprendimų priėmimas

Šis etapas susideda iš dviejų dalių: pirmiausia formuojama viešoji politika problemoms spręsti, paskui valdžią turinčios institucijos priima sprendimą dėl viešosios politikos įgyvendinimo²¹. Pagrindiniai debatai literatūroje apie sprendimų priėmimą vyksta iš esmės tarp vadinamųjų racionalaus pasirinkimo ir inkrementinio pasirinkimo modelių šalininkų.

Racionalaus pasirinkimo modelio sprendimo priėmimas prasideda pasirenkant alternatyvas, kurios tinkamos konkrečiam tikslui pasiekti²². Racionalus pasirinkimas orientuotas į tikslą: išanalizuojamos visos sprendimų alternatyvos, galinčios pasiekti norimą tikslą, tada – visi tų alternatyvų padariniai. Galiausiai pasirenkama ta alternatyva, kurios padariniai yra

²⁰ Kingdon, *Agenda Setting*, 112.

²¹ Vilpišauskas ir Nakrošis, 17.

²² Ch. Ham and M. Hill, *The Policy Process in the Modern Capitalist State*, „Rationality and Decision-making“ (Chapter 5, p. 80-96).. 81.

artimiausi siekiamam tikslui atsižvelgiant į išlaidas²³. Taigi pasirinkimas iš esmės vyksta iš konkrečių alternatyvų, išsamiai jas tyrinėjant ir vertinant jų padarinius.

Racionalaus pasirinkimo teorija kritikuojama dėl keleto priežasčių. Pirmiausia daroma prielaida, kad siekiami tikslai ir aplinka nekinta²⁴. Tinkamai išanalizuoti visus galimus sprendimus užima nemažai laiko, per kurį ne tik aplinkybės, bet ir pats tikslas gali pasikeisti. Be to, praktikoje retai priimami racionalūs sprendimai šio modelio prasme: trūksta laiko nuodugniai visų alternatyvų analizei ir žinių apie visus galimus sprendimo variantus.

Kitas svarbus kritikos taškas – organizacija, priimanti sprendimus, suprantama kaip vientisas darinys, kuriame nėra jokių vidinių prieštaravimų²⁵. Tačiau aišku, kad organizacijos nėra homogeniški vienetai: bendras organizacijos tikslas gali skirtis nuo konkrečių žmonių, atsakingų už sprendimų priėmimą, tikslų; dėl šios priežasties gali būti ne visai tikslinga sprendimų priėmimą nagrinėti organizaciniu lygiu²⁶.

Atsižvelgiant į šią kritiką H.A. Simon vėliau papildė savo teoriją vadinamojo riboto pasirinkimo idėja²⁷. Šia idėja jis iš esmės pripažino, kad pasirinkimas gali būti ir ne visai racionalus: sprendimo priėmėjas pasirenka ne tą alternatyvą, kuri yra geriausia, bet tą, kuri yra gana gera. Kitaip sakant, jis nesirenka iš visų galimų alternatyvų arba nevertina kiekvienos alternatyvos išsamiai²⁸.

Kartais racionalaus pasirinkimo teorijai priešpriešina inkrementinio pasirinkimo teorija. Šiuo atveju sprendimų priėmėjas gali rinktis tik iš nedidelio galimų pasirinkimų skaičiaus, kurį lemia laiko ir žinių stoka. Šie pasirinkimai mažai kuo skiriasi nuo jau vykdomos politikos, be to, ignoruojamos galimos pasekmės²⁹. Geras pasirinkimas yra ne tas, kuris užtikrina tikslo pasiekimą geriausiu būdu, bet toks, kuris užtikrina visų susijusių interesų suderinimą³⁰.

Šiuo atveju renkamosi ne atidžiai išnagrinėjus visas galimas alternatyvas, bet remiantis metodu, kurį C.E. Lindblom vadina „nuosekliu ribotu palyginimu“³¹. Skirtingai nei racionalus pasirinkimo modelis, kuriame iš pradžių apibrėžiamas tikslas, o po to analizuojami

²³ Herbert A. Simon, *Administracinė elgsena: sprendimų priėmimo procesų administracinėse organizacijose tyrimas*. Vilnius, Knygiai, 2003.

²⁴ K. M. Eisenhard and M. J. Zbaracki, „Strategic decision making.“ *Strategic management journal*, 13(8), 1992, 17-37.

²⁵ Eisenhard and Zbaracki, 17-37.

²⁶ Ham and Hill, 81.

²⁷ Bryan D. Jones, „Bounded rationality.“ *Annual Review of Political Science*, 2(1), 1999, 208.

²⁸ Ham and Hill, 84.

²⁹ Ten pat, 85.

³⁰ Ten pat, 85.

³¹ Eisenhard and Zbaracki. 17-37.

visi galimi sprendimai pasiekti tą tikslą, sprendimą priimančias asmuo lygina specifines politikas ir mastą, kuriuo šios politikos pasibaigs norimu rezultatu³².

Modelio kritikai atkreipia dėmesį į tai, kad sprendimų priėmimas inkrementiniu būdu yra veiksmingas tik tais atvejais, kai egzistuojanti politika yra gana gera, kai išskylančios problemos turi nuoseklumo ir kai yra jų sprendimui reikalingų priemonių tęstinumas³³. Tokios sąlygos, pasak Y. Droro, galimos tikėtai esant stabiliai socialinei situacijai, tačiau jeigu norima didelių socialinių permainų, inkrementalizmas nebus tinkamas³⁴.

Be to, modelis kritikuojamas ir dėl to, kad pagal jį priimamus sprendimus gali lemti politiniai interesai, o ne racionali analizė. Kita vertus, C.E. Lindblom nuomone, inkrementinę politiką ir inkrementinę analizę reikia atskirti – iš esmės tai yra dvi skirtingos inkrementalizmo formos³⁵.

Nors tiek racionalaus pasirinkimo, tiek inkrementinio pasirinkimo modeliai skirtingai žiūri į sprendimų priėmimo procesą, galima sakyti, kad praktiškai jie gali būti naudojami abu. Atsižvelgiant į problemos pobūdį, turimus išteklius ir laiką, vyriausybės naudoja tiek vieną, tiek kitą modelį.

1.3. Politikos įgyvendinimas

Pasak H. S. Bholos, politikos įgyvendinimas yra procesas, kurio metu įgyvendinamas tam tikras politinis sprendimas³⁶. Literatūroje apie politikos įgyvendinimą galima aptikti du skirtingus modelius: „iš viršaus į apačią“ ir „iš apačios į viršų“. Abu šie modeliai turi savo pranašumų ir trūkumų.

„Iš viršaus į apačią“ modelis politikos įgyvendinimo analizę pradeda nuo vyriausybės sprendimo priėmimo ir politikos suformavimo. Taigi svarbiausi veikėjai šiuo atveju yra politiką formuojantys veikėjai. Nors iš esmės šiuo modeliu nesiekama parodyti, kad politikos įgyvendinimas yra autokratinis procesas, tačiau siekiama pagrįsti, kad daugiausia įtakos politikos įgyvendinimui turi sprendimų politiką formuojantys politikai, o ne jos įgyvendintojai³⁷.

³² Ham and Hill, 85.

³³ Y. Dror, *Public Policy Making Re-examined*. San Francisco: Chandler, 1968. Cituota iš K.M. Eisenhard ir M.J. Zbaracki. „Strategic decision making“. *Strategic management journal*, 13(8), 1992, 17-37.

³⁴ Ham and Hill, 88.

³⁵ C. E. Lindblom, „Still Muddling, Not Yet Through“. *Public Administration Review* 39(6), 1979.

<http://links.jstor.org/sici?sici=0033-3352%28197911%2F12%2939%3A6%3C517%3ASMNYT%3E2.0.CO%3B2-E&size=LARGE&origin=JSTOR-enlargePage> [Žiūrėta 2007 02 04].

³⁶ H. S. Bholo, „Policy implementation: planning and actualization“. *Journal of Educational planning and Administrations*, 2004, 296.

³⁷ P. A. Sabatier, „Top-Down and Bottom-Up Approaches to Implementation Research: a Critical Analysis and Suggested Synthesis“. *Journal of Public Policy*, 6(1), 25.

Be to, šiuo atveju politikos formulavimas ir jos įgyvendinimas atskiriami gana aiškiai. Pagal „iš viršaus į apačią“ modelį vertinami šie veiksniai³⁸:

- 1) tikslų aiškumas ir nuoseklumas (svarbūs kaip teisiniai ištekliai politiką įgyvendinantiems valdininkams);
- 2) adekvati priežastinė teorija (jurisdikcija ir politiniai svertai, suteikti įgyvendinantiems specialistams, kad jie galėtų išsiaiškinti sprendimo priežastis);
- 3) įgyvendinimo proceso teisinė struktūra (nuo jos priklauso įgyvendinančių valdininkų ir tikslinių grupių pritarimas);
- 4) įgyvendinančių valdininkų įgūdžiai ir lojalumas (daugelio autorių nuomone, šis veiksnys yra vienas svarbiausių);
- 5) interesų grupių ir valdančiųjų sluoksnių pritarimas įgyvendinant;
- 6) socialinių ir ekonominių sąlygų pasikeitimai.

„Iš viršaus į apačią“ modelis dažnai kritikuojamas dėl to, kad pernelyg daug dėmesio skiria politiką formuojančioms institucijoms arba veikėjams. Dėl šios priežasties ignoruojami kiti politikos įgyvendinimui darantys įtaką veiksniai. Be to, modelį sunku pritaikyti tokiose situacijose, kur politiką formuoja keletas institucijų ir nė viena iš jų nėra dominuojanti³⁹. Dažnai kritikuojamas ir gana griežtas politikos formavimo ir jos įgyvendinimo atskyrimas.

„Iš apačios į viršų“ modelis politikos įgyvendinimo analizę pradeda identifikuojuant su politikos įgyvendinimu susijusių veikėjų tinklą ir nagrinėja jų tikslus, strategijas, veiklą ir kontaktus⁴⁰. Tarpusavio bendradarbiavimas yra jungiantysis elementas, kuris parodo, kokie veikėjai yra susiję su sprendimo įgyvendinimu; taip sukuriama mechanizmas, pagal kurį politikos įgyvendinimas ir yra nagrinėjamas⁴¹.

Prieš tai aptartas „iš viršaus į apačią“ modelis daug dėmesio skyrė galutiniam bet kurios politikos tikslui įgyvendinti, kaip pagrindinei įgyvendinimo pasekmei ir kartu jo sėkmės matui. Tuo tarpu „iš apačios į viršų“ modelis atsižvelgia ir į įvairias nenumatytas įgyvendinimo pasekmes.

Kita vertus, šis modelis kritikuojamas dėl keleto priežasčių. Pasak kritikų, jame įvairių grupių ir įgyvendinančių valdininkų įtaka yra pernelyg pabrėžiama⁴². Tai sudaro prielaidas nepastebėti netiesioginės centro įtakos įgyvendinant politiką. Be to, dažnai kritikuojama ir tai, kad modelis nenagrinėja veikėjų, turinčių įtakos politikos įgyvendinimui,

³⁸ Pagal Sabatier, 23-24.

³⁹ Ten pat, 30.

⁴⁰ Ten pat, 32.

⁴¹ Ten pat.

⁴² Žr. R. Matland, „Synthesizing the implementation literature: The Ambiguity-Conflict Model of Policy implementation“. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 5(2), 1995, 145 - 174.

elgesio prielaidų. Kitaip sakant, neatsižvelgia į ekonominę, socialinę ir teisinę aplinką, kuri turi įtakos veikėjų elgesiui⁴³.

Taigi modelis „iš viršaus į apačią“ neatsižvelgia į nacionalinius ir vietos kontekstus, o modelis „iš apačios į viršų“ ignoruoja centrinės valdžios vaidmenį. Dažnai siūloma ieškoti šių modelių sąryšio taškų arba visai juos sujungti⁴⁴. Tokių „jungtinių“ modelių gausa leidžia daryti išvadą, kad praktikoje politikos retai įgyvendinamos griežtai pagal „iš viršaus į apačią“ arba iš „apačios į viršų“ modelį. Daugelis „jungtinių modelių“ pripažįsta politiką formuojančių institucijų svarbą, bet atkreipia dėmesį ir į vietos valdžią, interesų grupes. Be to, daug dėmesio skiriama ir kitiems veiksniams, tokiems kaip bendra socialinė ir ekonominė šalies padėtis.

⁴³ Sabatier, 32.

⁴⁴ Žr. Ryan A. Neal „Comparison of three approaches to programme implementation“ *International Journal of Public Sector Management*, 9(4), 1996, 34 – 41.

2. BENDROJI SPORTO BAZIŲ PLĖTROS POLITIKOS APŽVALGA LIETUVOJE

Pradedant analizuoti sporto bazių plėtros politiką Lietuvoje, pirmiausia reikėtų susipažinti su bendromis sporto politikos Lietuvoje ypatybėmis, kurios daro tiesioginę įtaką sporto bazių plėtrai.

Sportas yra sudėtinga tarpžinybinė veiklos sritis, apimanti daug institucijų ir organizacijų. Lietuvoje sporto politika labiau suvokiama kaip integrali dalis ar glaudžiai susipynusi su kitomis – kultūros, turizmo, švietimo, sveikatos apsaugos – politikomis. Sporto visuomenėje jau seniai kalbama, jog pačių aukščiausių sportinių rezultatų siekimas yra sunkiai įgyvendinamas, kol Lietuvoje nėra modernios, aiškiais principais ir teisinėmis normomis grindžiamos sporto politikos. Pagrindinis to argumentas yra tas, kad Lietuva iki šiol neturi nacionalinės sporto strategijos⁴⁵. Dar 2000 m. III Lietuvos sporto kongrese buvo pritarta Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto strategijai 2000–2012 metams; 2002 m. šiai strategijai įgyvendinti buvo parengta Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto plėtotės 2002–2004 metų programa, kurią patvirtino LRV įsteigta Kūno kultūros ir sporto komisija⁴⁶. Tačiau, kaip jau minėta, Lietuva iki šiol neturi nacionalinės, teisinį pagrindą turinčios sporto strategijos, o pagrindiniuose šalies strateginiuose dokumentuose sporto politikai taip pat neskiriama pakankamai reikšmės.

Pati ES neturi tiesioginės kompetencijos sporto srityje⁴⁷. Todėl stojimas į ES didesnės reikšmės Lietuvos sporto politikai neturėjo. „Tačiau Europos politika daugelyje sričių turi nemažos įtakos sportui, kuri vis didėja. Valstybių narių ir jų vyriausybių vadovai yra pripažinę svarbų sporto vaidmenį Europos visuomenėje ir jo ypatingą pobūdį. Europos Komisija ketina imtis politinės iniciatyvos sporto srityje, kuri galėtų būti įgyvendinta baltosios knygos forma⁴⁸“.

Lietuvos valstybės ilgalaikės raidos strategijoje kultūra, turizmas, sveikatos apsauga yra nustatytos kaip valstybės ilgalaikės raidos strategijos prioritetų įgyvendinimo

⁴⁵ Panašus požiūris išsakytas: Lina Blažaitytė, „Vydas Gedvilas: „Būtina parengti valstybės sporto strategiją“.“ Kaunas, 2007. www.kaunas2006.lt/get.php?f.1925 [Žiūrėta 2007 04 05]; Konferencija Lietuvos Respublikos Seime „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, Vilnius, 2007 kovo 26 d. (Vaizdo įrašas).

http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_home.dabarseime > [Žiūrėta 2007 03 28]; Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.; Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 16 d.

⁴⁶ Vytautas Nėnius, kalba konferencijoje „Lietuvos kūno kultūra nuo kongreso iki kongreso ir strategija 2005–2015 metams“, Vilnius, 2005. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1387071668> > [Žiūrėta 2006 12 16].

⁴⁷ „Pareikškite savo nuomonę dėl ES politikos sporto srityje.“ Vilnius, 2007. <<http://www.kksd.lt/index.php?-779456591> > [Žiūrėta 2007 03 28].

⁴⁸ Ten pat.

sritys⁴⁹. Deja, sportas, kaip atskira kryptis, nebuvo išskirtas. Šioje strategijoje sportas daugiausia integruojamas į sveikatos apsaugos politiką. Sveikatos apsaugos įgyvendinimo srityje pabrėžiama, jog kūno kultūra ir sportas atsinaujinančioje visuomenėje turėtų tapti neatsiejama žmogaus gyvenimo dalimi, todėl turi būti skatinama popamokinė sportinė veikla, vykdomos vaikų vasaros užimtumo programos, plėtojama sporto klubų veikla, taip pat atrenkami gabūs vaikai ir rengiami didžiajam sportui, o didelio meistriškumo sportininkai – tai patikimas ir taikus būdas paskelbti pasauliui apie savo šalį, garsinti jos vardą pasaulyje⁵⁰. Turizmo įgyvendinimo srityje akcentuojama sporto centrų parengimo svarba ir investuotojų paieška, o kultūros ir švietimo srityse apskritai sporto tema net neužsimenama⁵¹. Kita vertus, pavyzdžiui, Kūno kultūros ir sporto įstatyme yra reglamentuojama Švietimo ir mokslo ministerijos kūno kultūros ir sporto valdymo funkcija⁵².

Lietuvos 2004–2006 metų Bendrajame programavimo dokumente apie sportą atskirai taip pat nekalbama. Turizmo srityje sporto ir poilsio įrenginių trūkumas įvardijamas kaip vienas iš turizmo plėtrą stabdančių veiksnių, todėl pagal viešojo turizmo infrastruktūros ir paslaugų priemonę šiame programavimo dokumente deklaruojama parama sporto turizmo infrastruktūros (daugiafunkčių sporto objektų, turinčių nacionalinę svarbą) kūrimui⁵³. Sveikatos priežiūros infrastruktūros srityje sportas įvardijamas tik kaip svarbus veiksnys stiprinant sveikatą ir įtraukinat neįgaliuosius į visuomenę⁵⁴.

1998 m. priimtas Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymas įteisino naujo fondo įkūrimą, kurio pagrindinis tikslas – remti profesionalų ir liaudies meną bei kūno kultūrą ir sportą Lietuvoje⁵⁵. Tokio paramos fondo įkūrimas, glaudžiai surišant dvi skirtingas kultūros ir sporto politikas, įnešė nemažai sumaišties ir nepasitenkinimo dėl neva neproporcingo lėšų paskirstymo kultūrai ir sportui. Tad 2006 m. LRV savo programoje išipareigojo: „Įtvirtinti kriterijų sistemą, pagal kurią būtų nustatyti aiškūs Kultūros ir sporto rėmimo fondo prioritetai, leidžiantys tinkamai paskirstyti biudžeto lėšas kultūrai ir sportui

⁴⁹ Lietuvos Respublikos Seimas, „Valstybės ilgalaikės raidos strategija.“ 2002 m. lapkričio 12 d. Nr. IX-1187. <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170819&p_query=&p_tr2=> [Žiūrėta 2006 12 15].

⁵⁰ Ten pat.

⁵¹ Ten pat.

⁵² Lietuvos Respublikos Kūno kultūros ir sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I-1151. <<http://www.kksd.lt/index.php?79827774>> [Žiūrėta 2006 11 20].

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, „Lietuvos 2004–2006 Bendrasis programavimo dokumentas.“ <www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf> [Žiūrėta 2006 12 15].

⁵⁴ Ten pat.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymas. 1998 m. spalio 8 d. Nr. VII-876. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1524055399#istatymas>> [Žiūrėta 2006 12 18].

plėtoti. Kultūros ir sporto rėmimo fondo veikloje aiškiai atskirti kultūrą ir sportą⁵⁶.“ 2007 m. balandžio 4 d. vykusiame LRV posėdyje buvo pritarta Kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymo pakeitimo projektui, kuriuo siūloma apskritai atskirti kultūros bei kūno kultūros ir sporto sričių rėmimo reglamentavimą ir vietoj šiuo metu veikiančio Kultūros ir sporto rėmimo fondo įsteigti atskirus Kultūros rėmimo ir Kūno kultūros ir sporto rėmimo fondus⁵⁷.

Tik visai neseniai, 2007 m. kovo 26 d., Lietuvos Respublikos Seime per 17 metų Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį pirmą kartą buvo surengta aukščiausio valstybinio lygmens konferencija: „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, kurioje buvo sutelktos suinteresuotos ir susijusios grupės plataus masto diskusijai apie sporto problemas ir jų sprendimo būdus⁵⁸. Pagrindinis šios konferencijos tikslas – įvertinti Lietuvos sporto būklę ir pateikti siūlymus nacionalinei sporto strategijai⁵⁹.

Visa apimanti kūno kultūros ir sporto plėtra be tinkamos ir modernios sporto bazių infrastruktūros praktiškai neįmanoma. Dauguma sporto visuomenės atstovų (ir ne tik) pripažįsta, kad sporto bazių būklė Lietuvoje yra labai prasta, jų plėtra vyksta labai lėtai, o kai kurių sporto šakų atžvilgiu nevyksta visiškai⁶⁰. KKSD generalinio direktoriaus A. Raslano nuomone, „būtinai prioritetai, nes valstybė nepajėgi skirti tiek lėšų, kad būtų galima statyti viską iš karto“⁶¹. Pastaruoju metu ši problema taip pat plačiai akcentuojama ir žiniasklaidoje, o jau minėtoje konferencijoje, vykusioje Lietuvos Respublikos Seime, šiai problemai buvo skiriama daugiausia dėmesio.

Atsižvelgiant į darbo pagrindinį tikslą, šioje dalyje ir nagrinėjama bendra sporto bazių plėtros politika Lietuvoje: apžvelgiamas teisinis reglamentavimas, identifikuojami pagrindiniai veikėjai ir pateikiamos jų kompetencijos sporto bazių plėtros srityje, apžvelgiama finansavimo sistema, supažindinama su sporto bazių plėtros strategija, atskleidžiamos šios politikos silpnybės.

⁵⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybė, „Keturioliktosios Lietuvos vyriausybės 2006–2008 metų programa.“ 2006 m. liepos 18 d. Nr. X-767. <www.lrv.lt> [Žiūrėta 2006 12 18].

⁵⁷ „Vyriausybė pritarė kultūros ir kūno kultūros ir sporto sričių rėmimo atskyrimui“. Vilnius, 2007. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1819654238>> [Žiūrėta 2007 04 06].

⁵⁸ Konferencija Lietuvos Respublikos Seime „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai.“ Vilnius, 2007 kovo 26 d. (Vaizdo įrašas.)

⁵⁹ Ten pat.

⁶⁰ Vydas Gedvilas, Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, Vilnius, 2007 kovo 26 d.(Vaizdo įrašas.)

⁶¹ Algirdas Raslanas, „Negalima užbraukti to, kas pasiekta“. Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, Vilnius, 2007 kovo 26 d. <<http://www.kksd.lt/index.php?1657219089>> [Žiūrėta 2007 13 28].

2.1. Sporto bazių plėtros teisinis reglamentavimas

Svarbiausias sporto veiklą reglamentuojantis teisės aktas yra dar 1995 m. priimtas Kūno kultūros ir sporto įstatymas⁶². Šiuo metu reikia suvokti, kad kai kurios savo laiku priimtinos šio įstatymo nuostatos paseno ir jau nebeatitinka šių dienų realijų⁶³. Prie naujojo šio įstatymo projekto jau yra dirbama, tačiau darbas vyksta labai lėtai. Naujos redakcijos Kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas turėjo būti svarstytas 2006 m. Seimo rudens sesijos metu, tačiau Seimas gražino įstatymo projektą tobulinti⁶⁴. Šiame darbo skyriuje pagrindinis dėmesys skiriamas sporto bazių plėtros teisiniam reglamentavimui šiame įstatyme ir naujajame šio įstatymo projekte.

Remiantis dar tebegaliojančiu 1995 m. redakcijos Kūno kultūros ir sporto įstatymu, kūno kultūros ir sporto valstybinio valdymo funkcijas šalyje vykdo LRV, KKSD prie LRV, Švietimo ir mokslo ministerija, apskričių viršininkai, savivaldos institucijos, bendradarbiaudamos su įvairiomis suinteresuotomis organizacijomis⁶⁵. Kalbant būtent apie sporto bazių plėtrą, valstybės pagrindinės funkcijos yra finansuoti bei rūpintis kūno kultūros ir sporto įrenginių statyba, jų materialine bei technine būkle⁶⁶.

Daugiausia kompetencijų sporto bazių plėtros srityje priskiriama KKSD. Pagal Kūno kultūros ir sporto įstatymo 11 straipsnį, KKSD rengia sporto bazių bei įrenginių, finansuojamų iš valstybės biudžeto, statybų programas, steigia sporto bazes, atlieka valstybės sporto bazių bei įrenginių apskaitą bei klasifikaciją ir teikia paramą valstybės sporto bazėms⁶⁷.

Kur kas mažiau kompetencijų priskiriama Lietuvos sporto šakų federacijoms, kurios, remdamosi Kūno kultūros ir sporto įstatymo 19 straipsniu, rūpinasi atitinkamų sporto šakų plėtojimu, jų materialine technine baze⁶⁸.

Apskrities viršininko kompetencija kūno kultūros ir sporto srityje yra rūpintis valstybinių kūno kultūros ir sporto programų įgyvendinimu apskrityje; savivaldybių kompetencija – rengti ir įgyvendinti kūno kultūros ir sporto plėtojimo miesto, rajono teritorijoje

⁶² Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I–1151.

⁶³ „Premjeras apie sporto problemas“. Vilnius, 2006.

⁶⁴ <http://www.ministraspirmininkas.lt/Default.aspx?Element=ViewArticle&TopicID=39&ArticleID=81&Page=>> [Žiūrėta 2006 11 20].

⁶⁴ Ten pat.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I–1151.

⁶⁶ Ten pat.

⁶⁷ Ten pat.

⁶⁸ Ten pat.

programas⁶⁹. Apskritis viršininkų ir savivaldybių kompetencijas sporto bazių plėtros srityje galima suvokti tik kūno kultūros ir sporto programų įgyvendinimo bei plėtojimo kontekste.

LRV kompetencijos sporto bazių plėtros srityje įstatyme suvokiamos plačiaja prasme, kaip prioritetinių kūno kultūros ir sporto plėtojimo krypčių tvirtinimas bei kūno kultūros ir sporto plėtojimo finansavimas⁷⁰.

Naujai Seimui siūlytame Kūno kultūros ir sporto įstatymo projekte sporto bazių plėtrai reglamentuoti skiriama daugiau dėmesio, palyginti su dabar galiojančiu įstatymu, tačiau pati institucinė sąranga ir kompetencijų pasiskirstymas reglamentuojami gana painiai ir nesuteikia didesnio aiškumo, kas už ką atsakingas sporto bazių plėtros srityje.

Pirmiausia šiame įstatymo projekte apibrėžiama sporto bazių sąvoka, teigianti, jog tai yra statinys, skirtas vienos ar įvairių sporto šakų pratyboms ir varžyboms rengti, sportininkų darbingumui atgauti, sporto specialistų kvalifikacijai kelti⁷¹. Taip pat atskirai apibūdinama sporto statinio sąvoka: „tai speciali atskira arba kompleksinė sporto bazė, statinio dalis kūno kultūros, sporto pratyboms ir varžyboms rengti“⁷². Vargu ar šių dviejų sąvokų atskiras išskyrimas yra tikslingas, ne esminį šių sąvokų skirtumą būtų sunku išvelgti, tačiau bent jau šių sąvokų apibrėžimas yra žingsnis į priekį.

Visa šio įstatymo projekto VII dalis skirta sporto statiniams. Joje nurodomi sporto statinių reikalavimai, galimai įteisinamas sporto statinių užimamos žemės neapmokestinimas bei sporto statinio ar jo dalies, tiesiogiai naudojamų sporto reikmėms, savininkų atleidimas nuo nekilnojamojo turto mokesčio⁷³. Išskiriama sporto statinio galimybė gauti nacionalinės svarbos objekto statusą bei reglamentuojamas sporto statinių, priklausančių KKSD valdymo sričiai, išlaikymas valstybės biudžeto lėšomis⁷⁴. Visi minėti veiksniai, be abejo, yra labai svarbūs, tačiau, pavyzdžiui, sporto statinių išlaikymo reglamentavimas neduoda jokie aiškumo, nes kalbama tik apie sporto statinius, priskirtus KKSD valdymo sričiai, o kokie sporto statiniai galėtų būti jai priskirti, taip ir nepaaiškinama.

Šiame įstatymo projekte, 6 straipsnyje, įtraukiamas naujas veikėjas – Nacionalinė kūno kultūros ir sporto taryba, kuri yra patariamąjo pobūdžio institucija kūno kultūros ir sporto

⁶⁹Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP-1520. <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279442> [Žiūrėta 2006 11 20]

⁷⁰ Ten pat.

⁷¹ Ten pat.

⁷² Ten pat.

⁷³ Ten pat

⁷⁴ Ten pat

plėtos klausimais, įstatymo projekte aiškiau neapibrėžiant jos kompetencijų sporto bazių plėtos srityje⁷⁵.

Šio įstatymo projekto 5 straipsnyje daug aiškiau apibrėžiamos LRV kompetencijos, kuri priimamais nutarimais gali pripažinti sporto objektus nacionaliniais sporto objektais ir taip leisti panaudoti ES struktūrinių fondų lėšas⁷⁶. Šiek tiek plačiau 9 straipsnyje apibrėžiamos ir apskrities viršininko kompetencijos, jam priskiriant sporto statinių plėtrą ir rūpinimąsi jais⁷⁷.

Aiškiausiai šio įstatymo projekto 10 straipsnyje apibrėžiamos savivaldybių kompetencijos, ko ypač pasigendama dabartinio įstatymo redakcijoje, t. y. formuoti sporto bazių ir kitų sporto statinių plėtos strategiją savivaldybės teritorijoje ir ją įgyvendinti, finansuoti jų išlaikymą ir užtikrinti jų prieinamumą gyventojams⁷⁸.

Tebegaliojančiame Kūno kultūros ir sporto įstatyme daugiausia kompetencijų sporto bazių plėtos srityje priskiriama KKSD. Tačiau šiame įstatymo projekte šios institucijos vaidmuo lieka visiškai neaiškus⁷⁹. Deja, sporto šakų federacijų vaidmuo sporto bazių plėtos srityje tai pat neaiškus⁸⁰.

Atsižvelgus į visas išsakytas mintis, galima daryti išvadą, jog tiek šiuo metu veikiantis Kūno kultūros ir sporto įstatymas, tiek siūlomas naujas šio įstatymo projektas aiškiai neapibrėžia visų sporto bazių plėtos srityje veikiančių veikėjų kompetencijų ir, svarbiausia, praktiškai nepateikia jokio veikėjų sąveikos mechanizmo. Pasak LFF prezidento L. Varanavičiaus, LFF ir kitos sportu suinteresuotos grupės aktyviai dalyvavo naujojo įstatymo projekto kūrimo projekte, tačiau jų siūlymai liko neišgirsti⁸¹. Respondento nuomone, ko gero, efektyviausiai veikiantis sporto įstatymas šiuo metu yra Prancūzijoje, kurios pavyzdžiu galėtų pasiremti ir Lietuva⁸².

2.2. Pagrindiniai veikėjai sporto bazių plėtos srityje

Kaip jau buvo kalbama 2.1. skyriuje, sporto politiką reglamentuojančioje teisinėje bazėje (remiantis tebegaliojančiu Kūno kultūros ir sporto įstatymu) kyla nemažai neaiškumų apibrėžiant veikėjų, veikiančių būtent sporto bazių plėtos politikoje, kompetencijas ir nustatant tarpusavio sąveikos mechanizmą. Galima daryti prielaidą, jog praktikoje sporto bazių plėtos srityje veikiančių veikėjų modelis iš esmės yra modifikuojamas, o pats veikėjų kompetencijų

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP-1520.

⁷⁶ Ten pat

⁷⁷ Ten pat.

⁷⁸ Ten pat.

⁷⁹ Ten pat.

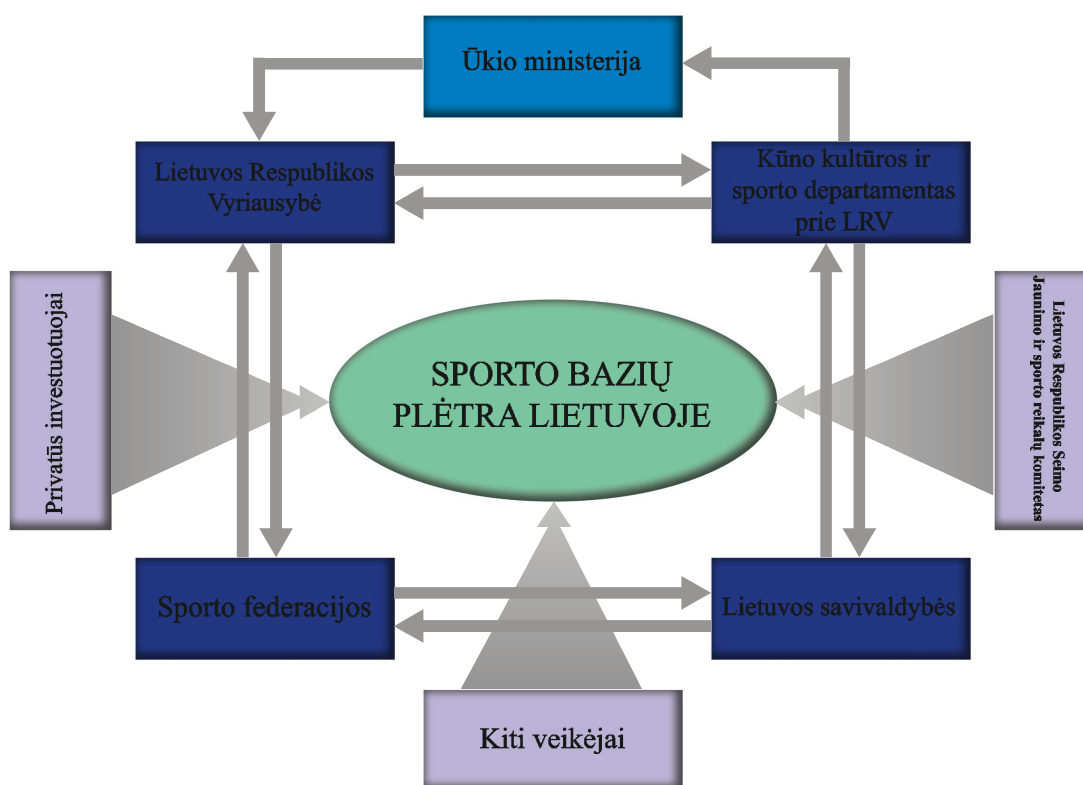
⁸⁰ Ten pat.

⁸¹ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

⁸² Ten pat.

pasiskirstymas praktinėje veikloje neatitinka įstatyme reglamentuotam kompetencijų pasiskirstymui. Tai daro įtaką ir pagrindinių veikėjų vaidmenų kaitai (tai bus bandoma pagrįsti kitose šio darbo dalyse, analizuojant atskirus futbolo ir krepšinio atvejus). Kaip pagrindu, remiantis sporto politiką reglamentuojančia teisine baze, galima sudaryti labiau teoriškai nei praktiškai veikiančių pagrindinių veikėjų veiklos bei sąveikos modelį sporto bazių plėtros srityje (žr. 1 pav.).

1 paveikslas. Pagrindinių veikėjų sporto bazių plėtros srityje schema

Šiame modelyje LRV išskiriama kaip atskiras veikėjas, veikianti sporto bazių plėtros srityje, nes:

- 1) LRV finansuoja kūno kultūrą ir sportą, be ko būtų sunkiai įmanoma sporto bazių plėtra;
- 2) LRV tvirtina prioritetingas kūno kultūros ir sporto plėtojimo kryptis bei programas, o tai daro įtaką sporto bazių plėtrai pagal prioritetingas sporto plėtros kryptis.
- 3) atsižvelgiant į šio darbo objektą, labai svarbus LRV vaidmuo suteikiant arba nesuteikiant tam tikram sporto statiniui nacionalinės svarbos objekto statusą.

Kitas veikėjas, kuriam įstatymiškai suteikiama daugiausiai kompetencijos, yra KKSD. LRV deleguoja ir nustato kompetencijas KKSD, o visos KKSD rengiamos prioritetingos

kūno kultūros ir sporto plėtros kryptys bei programos (šiuo atveju svarbiausia iš jų yra „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metams“) turi būti patvirtintos LRV. KKSD tai pat disponuoja valstybės biudžeto lėšomis, LRV skirtomis kūno kultūrai ir sportui. Savo ruožtu KKSD yra atskaitingas LRV už kūno kultūrą ir sportą.

Žvelgiant į pačią KKSD struktūrą, dauguma sporto bazių plėtros kompetencijų priskiriama Investicijų ir turto valdymo skyriui. Šis skyrius ir jo vedėjas yra tiesiogiai atskaitingi vienam iš trijų generalinio direktoriaus pavaduotojų (šiuo atveju gen. dir. pav. Mykolui Kačkanui)⁸³. Remiantis šio skyriaus nuostatais, pagrindiniai jo uždaviniai ir funkcijos sporto bazių plėtros srityje yra⁸⁴:

- 1) rengti sporto bazių ir įrenginių statybų, finansuojamų iš Lietuvos Respublikos biudžeto, programas;
- 2) užtikrinti, kad vykdomų sporto bazių statyba ir renovacija būtų atliekama vadovaujantis statybas reglamentuojančiais teisės aktais;
- 3) kaupti, analizuoti ir sisteminti įvairią informaciją, kurios reikia sporto bazių ir investicijų veiklai, turto valdymui tinkamiausiai reguliuoti;
- 4) dalyvauti formuojant ir įgyvendinant KKSD programą.

Remiantis teisiniu pagrindu, Lietuvos savivaldybėms priskiriamos bendro pobūdžio kompetencijos sporto bazių plėtros srityje – rengti ir įgyvendinti kūno kultūros ir sporto plėtojimo miesto, rajono teritorijoje programas⁸⁵. Tačiau savivaldybės turėtų būti (ir praktiškai yra) svarbiausios veikėjos sporto bazių plėtros srityje⁸⁶. Todėl naujame Kūno kultūros ir sporto įstatymo projekte savivaldybių kompetencijos apibrėžiamos jau daug plačiau, t. y. formuoti sporto bazių ir kitų sporto statinių plėtros strategiją savivaldybės teritorijoje ir ją įgyvendinti, finansuoti jų išlaikymą ir užtikrinti jų prieinamumą gyventojams⁸⁷. Didžiųjų miestų – Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio – savivaldybėse sporto bazių plėtra paprastai priskiriama savivaldybės Miesto plėtros departamentui⁸⁸. Vilniaus miesto savivaldybės atveju tuo atskirai rūpinasi dar ir Kultūros, švietimo ir sporto departamento Kūno kultūros ir sporto skyrius⁸⁹.

⁸³ žr. Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės struktūra. <<http://www.kksd.lt/index.php?-620000695>> [Žiūrėta 2006 11 20].

⁸⁴ Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Investicijų ir turto valdymo skyriaus nuostatai. <<http://www.kksd.lt/index.php?1599804756>> [Žiūrėta 2006 11 20].

⁸⁵ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP–1520.

⁸⁶ Panašus požiūris išsakyta: Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.; Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 16 d.

⁸⁷ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP–1520.

⁸⁸ www.vilnius.lt; www.kaunas.lt; www.klaipeda.lt; www.siauliai.lt; www.panevezys.lt [Žiūrėta 2006 12 15].

⁸⁹ <<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/88/?mid={lt:3;25}Miesto>> [Žiūrėta 2006 12 15].

Apskričių viršininkai sporto bazių plėtros srityje labiau susiję su savivaldybių teikiama teritorija, kuriose planuojama statyti sporto bazes, detaliųjų planų tvirtinimu⁹⁰.

Teisiškai sporto federacijų veikla sporto bazių plėtros srityje apsiriboja bendro pobūdžio kompetencijų priskyrimu, rūpinantis atitinkamų sporto šakų plėtojimu ir jų materialine technine baze⁹¹. Naujame Kūno kultūros ir sporto įstatymo projekte apskritai nieko neužsimenama apie sporto federacijų vaidmenį sporto bazių plėtros srityje⁹². Tai būtų galima įvardyti kaip vieną iš pagrindinių sporto bazių plėtrą reglamentuojančių teisinių spragų. Sporto federacijas būtų galima įvardyti kaip labai stiprias interesų grupes, kurių vaidmuo praktikoje yra labai svarbus, nes jos yra skirtingų sporto šakų atstovaujamosios organizacijos, kompetentingiausios atskirų sporto šakų srityse, tai pat ir sporto bazių plėtros poreikio klausimu. Pagrindinis šio veikėjo įtakos svertas pasireiškia jam glaudžiai bendradarbiaujant su tarptautinėmis sporto organizacijomis, atliekant tarpininko rolę tarp tarptautinių sporto organizacijų ir valstybės, kur pastaroji prisiima tam tikrus tarptautinius įsipareigojimus sporto srityje. Geriausias pavyzdys yra Lietuvos valstybės įsipareigojimas 2011 m. surengti Europos vyrų krepšinio čempionatą, kur ypač akcentuojamas valstybės įsipareigojimas pastatyti tam tikrą čempionatui būtinų sporto arenų skaičių. Šiuo atveju pagrindiniai organizaciniai, tai pat ir sporto arenų statybos, klausimai aptariami tarp FIBA ir LKF, o po to prieš priimant sprendimus jie derinami su kitais nacionaliniais veikėjais. Taigi federacija yra labai svarbus veikėja sporto bazių plėtros srityje, tam tikra prasme galinti turėti ir politinio spaudimo svertą.

Minėti keturi veikėjai yra pagrindiniai, turintys didžiausią įtaką sporto bazių plėtros srityje. Kadangi sportas yra tarpžinybinė sritis, todėl, be pagrindinių veikėjų, yra dar daugelis kitų, vienaip ar kitaip darančių įtaką sporto bazių plėtrai. Kalbant apie daugiafunkcės paskirties didelių sporto objektų plėtrą, Ūkio ministerija tai pat yra svarbi veikėja, nes kartu su KKSD, LRV teikia tvirtinti sporto bazių projektus nacionalinės svarbos objekto statusui gauti. Svarbus yra Seimo Jaunimo ir sporto reikalų komisijos vaidmuo, kuri aktyviai prisideda rengiant ir teikiant Seimui naująjį Kūno kultūros ir sporto įstatymo projektą, Nacionalinę sporto strategiją. Komisija tai pat buvo viena pagrindinių iniciatorių, organizuojant konferenciją „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, ir viena pagrindinių veikėjų, keliant Nacionalinio stadiono problemas klausimą.

Visų minėtų veikėjų konstruktyvus bendradarbiavimas yra vienas pagrindinių veiksmų sporto bazių plėtros politikos srityje. Naujajame Kūno kultūros ir sporto įstatymo

⁹⁰ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 16 d.

⁹¹ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I-1151.

⁹² Ten pat.

projekte priskiriama KKSD funkcija – koordinuoti kūno kultūros ir sporto sistemos subjektų veiklą kūno kultūros ir sporto srityje⁹³, o tai šiuo atveju apibrėžia realesnį KKSD vaidmenį – koordinuoti veikėjų veiklą sporto bazių plėtros srityje.

2.3. Sporto bazių plėtros finansavimas

Kūno kultūra ir sportas yra finansuojami iš valstybės ir savivaldybių biudžetų, kūno kultūros ir sporto fondų, įmonių, įstaigų ir organizacijų lėšų, taip pat lėšų, gautų iš sporto renginių ir sporto loterijų, lėšų, gautų už kūno kultūros ir sporto renginių transliavimą per radiją ir televiziją, sportininkų bei sporto klubų ir kitų sporto organizacijų komandų vardų panaudojimą, reklamą, taip pat atskirų asmenų skirtų ar paaukotų lėšų ir kitų lėšų⁹⁴.

Pastaraisiais metais augant šalies ekonomikai, nors ir neženkliai, bet nuosekliai auga ir Lietuvos sporto biudžetas. Todėl lėšų sporto bazių renovacijai ir statybai skiriama vis daugiau: 2003 m. šiam tikslui skirta 2,02 mln. Lt, 2004 m. – 7,79 mln. Lt, 2005 m. – 10,3 mln. Lt, 2006 m. – 9,66 mln. Lt⁹⁵. Palyginimui galima pažymėti, kad Latvijoje sporto bazių plėtrai finansuoti 2006 m. lėšų buvo skirta du kartus daugiau nei Lietuvoje⁹⁶.

Pagrindiniai sporto bazių plėtros finansavimo šaltiniai:

Valstybės investicijų programos lėšos. Kol kas valstybės investicijų programos lėšos yra pagrindinis sporto bazių plėtros finansavimo šaltinis.

2005 m. iš Valstybės investicijų programos sporto objektų statybai ir renovacijai savivaldybėms buvo skirta 6,147 mln. Lt, o lėšos, skirtos KKSD sporto objektų statybai ir renovacijai 2005 m., sudarė 10,3 mln. Lt⁹⁷.

2006 m. LRV patvirtintoje valstybės investicijų programoje 2006–2008 metams savivaldybių investiciniams projektams, kurie tiesiogiai susiję su sporto objektų plėtra ar renovacija, 2006 m. buvo skirta daugiau kaip 20 mln. Lt., o KKSD sporto objektų renovacijai ar plėtrai finansuoti – skirta 9,66 mln. Lt⁹⁸.

Galima daryti išvadą, kad didelių sporto arenų ir stadionų plėtrai iš Valstybės investicijų programos skiriamų lėšų nepakaktų, turint galvoje tai, kad vien Nacionalinio futbolo stadiono statybų planuojama sąmata yra apie 223 mln. Lt

⁹³ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP–1520.

⁹⁴ Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I–1151.

⁹⁵ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 20. (Nepublikuota.)

⁹⁶ Vydas Gedvilas, Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai“, Vilnius, 2007 kovo 26 d.

⁹⁷ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 20. (Nepublikuota.)

⁹⁸ Ten pat, 20.

Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondo lėšos. 1998 m. LRV įsteigė Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondą kultūrai ir sportui remti, kurio disponuojamų lėšų šaltiniais gali būti ne tik valstybės ir savivaldybių tiksliniai asignavimai, bet ir privačios lėšos⁹⁹. Nuo 2002 m. vykdoma fondo politika sujungiant valstybės ir privačias lėšas: kiekvienais metais sporto bazių statybai ir renovacijai buvo skirta 3 mln. Lt¹⁰⁰. Tačiau fondas kol kas yra taip pat nepajėgus finansuoti didelių nacionalinės reikšmės daugiavfunkčių sporto bazių. Tačiau kiekvienais metais fondo biudžetas auga, ir jo lėšomis, 2006 m., buvo galutinai renovuotas sporto kompleksas „Sportima“¹⁰¹, kuriam jau suteiktas nacionalinės svarbos objekto statusas. Tad perspektyvoje galima tikėtis svarios šio fondo paramos ir daugiavfunkčių sporto bazių plėtros srityje. Tačiau šiuo metu vykstant fondo restruktūrizavimo pokyčiams (apie juos jau buvo kalbama: žr.19-20 psl.), sunku tiksliai nustatyti jo būsimą indėlį į sporto bazių plėtrą.

Savivaldybių biudžetų lėšos. Miestų ir rajonų savivaldybės, sudarydamos kasmetinius biudžetus, savarankiškai numato lėšas sporto objektų statybai, renovacijai bei priežiūrai¹⁰².

ES struktūrinių fondų lėšos. 2004 m. Lietuvai įstojus į ES, atsirado galimybė, pasinaudojus ES struktūriniais fondais, finansuoti didelių sporto bazių projektus. Iki tol tokio masto projektai dažniausiai buvo finansuojami valstybės biudžeto lėšomis. Tad būtų logiška, kad valstybės požiūriu pirmenybė, didesnis dėmesys ir pastangos turėtų būti teikiami investicijų projektams, siekiantiems paramos iš ES struktūrinių fondų, nes investuotas 1 litas papildomas 3 litais ES paramos¹⁰³. ES struktūrinė parama yra vienas iš priimtinausių būdų finansuoti valstybinės svarbos projektų įgyvendinimą dėl plataus remiamų veiklų spektro¹⁰⁴.

2004–2006 m. ES programavimo dokumente viešosios turizmo infrastruktūros ir paslaugų plėtrai buvo numatyta 283 mln. Lt, kuriais galėjo pasinaudoti sporto visuomenė teikdama sporto objektų statybos ir renovacijos projektus, nes sportas programavimo dokumente atskira eilute nebuvo išskirtas¹⁰⁵. 2007–2013 m. ES programavimo dokumente, sanglaudos fondų veiksmų programoje tarp prioritetų išskiriama urbanistinė miestų ir miestelių infrastruktūros

⁹⁹ Lietuvos Respublikos kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymas. 1998 m. spalio 8 d. Nr. VII–876.

¹⁰⁰ Kultūros ir sporto rėmimo fondo programos aprašymas. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1010816946>> [Žiūrėta 2006 12 18].

¹⁰¹ 2006 m. kūno kultūros ir sporto projektų, finansuojamų iš LR Kultūros ir sporto rėmimo fondo, sąrašas. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1524055399>> [Žiūrėta 2006 12 18].

¹⁰² „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 21. (Nepublikuota.)

¹⁰³ Ten pat.

¹⁰⁴ „Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių – ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektams, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija.“ Vilnius, 2007. P.26. <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc7/NSO-2007-01-22.doc>> [Žiūrėta 2007 02 28].

¹⁰⁵ Lina Daugėlaitė, „Sporto bazių dygimo metas.“ Vilnius, 2006. <<http://www.kksd.lt/index.php?2064288345>> [Žiūrėta 2006 11 20].

plėtra, o tai, anot KKSD gen. dir. pav. M. Kačkano, suteikia galimybę pasinaudoti ES lėšomis statant sporto bazes¹⁰⁶.

Daugelyje valstybių nėra vieno bendro dokumento, kuriame būtų išvardyti valstybinės svarbos projektų kriterijai. Priskiriant projektus valstybinės svarbos projektams, paprastai vadovaujamosi valstybės ateities vizija. Lemiamu veiksniu tampa projekto svarba tolimesniam valstybės vystymuisi, nepriklausomai nuo to, ar projektas turi tik ekonominės, ar tik socialinės, ar tik kultūrinės, ar kitokios reikšmės.¹⁰⁷

2006 m. LRV priėmė nutarimą, kuriame įtvirtinta, kad nacionalinės svarbos sporto objektais, Ūkio ministerijos ir KKSD teikimu, gali būti pripažinti bent du nurodytus reikalavimus atitinkantys daugiafunkciai sporto objektai¹⁰⁸:

- kurie būtini valstybės išsipareigojimams, nustatytiems Lietuvos tarptautinėse sutartyse ir kituose tarptautiniuose išsipareigojimuose, vykdyti;
- kuriuose bus sudarytos galimybės rengti tarptautines sporto varžybas, kartu kuriant gerą Lietuvos sporto tarptautinį įvaizdį;
- kurie gali būti naudojami ne vien sporto, bet ir kultūros bei turizmo plėtrai;
- kuriuose vykdoma veikla svarbi nacionalinės regioninės politikos uždaviniams spręsti;
- kurie leidžia geriau naudoti jau esamą viešąją sporto ir turizmo infrastruktūrą, skatina privačias investicijas.

Iki šio nutarimo, remiantis KKSD gen. dir. pav. M. Kačkano spaudoje išsakytomis mintimis, galima daryti išvadą, kad KKSD neturėjo jokios programos, pagal kurią būtų galima finansuoti didelius nacionalinės reikšmės sporto objektus¹⁰⁹, nors dar 2005 m. buvo suteikta 41,6 mln. Lt dydžio ES struktūrinių fondų parama Šiaulių „Aukštabalio“ multifunkcio komplekso statybai¹¹⁰.

Remiantis daugelio valstybių pavyzdžiais, valstybinės svarbos objekto statusas suteikiamas pagal vieną schemą: vyriausybei pateikiamas bendras projektų sąrašas, o jos nariai, įvertinę naudą valstybei, iš jų atrenka valstybinės svarbos objektus; tuo tarpu projektus pateikiančios institucijos yra skirtingos¹¹¹. Lietuvos atveju rekomenduojama nacionalinės

¹⁰⁶ Daugėlaitė.

¹⁰⁷ Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių – ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektams, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. 14.

¹⁰⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 12 d. nutarimas Nr.34 „Dėl daugiafunkcinių sporto objektų pripažinimo nacionalinės svarbos sporto objektais 2006 m. programavimo laikotarpiu“ (Žin., 2006, Nr. 6–221) <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281054&p_query=&p_tr2=>[Žiūrėta 2006 11 20].

¹⁰⁹ Daugėlaitė.

¹¹⁰ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 26. (Nepublikuota.)

¹¹¹ Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių – ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektams, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. 14.

reikšmės projektus sporto srityje teikti Ūkio ministerijai pagal KKSD rengiamą „Lietuvos sporto objektų plėtros strategiją 2006–2013 metais“¹¹². Tačiau problema ta, kad ši strategija kol kas nepatvirtinta Vyriausybės.

Privačios investicijos. Pagal užsienio šalių praktiką privačios lėšos yra vienas iš šaltinių viešiesiems sporto objektams finansuoti. Tačiau, palyginti su kitomis ES šalimis, Lietuva gerokai atsilieka viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės srityje¹¹³. Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės modelį (angl. *Public Private Partnership*) rekomenduojama taikyti ir finansuojant Nacionalinės reikšmės sporto objektus. Modelio esmė – privataus sektoriaus pritraukimas į tradiciškai viešojo sektoriaus teikiamas paslaugas¹¹⁴.

„Ši partnerystė gali užtikrinti ne tik papildomus finansinius srautus projekto įgyvendinimui, tačiau ir geresnį (nei projektą finansuojant vien valstybės biudžeto lėšomis) projekto rizikos paskirstymą. Taigi viešojo ir privataus sektoriaus bendradarbiavimas gali išspręsti valstybės biudžeto lėšų trūkumo problemą, užtikrinti efektyvų bei greitą ES finansinės paramos įsisavinimą, o įgyvendinus projektus – tolimesnį projekto rezultatų tęstinumą, plėtrą bei sukurti prielaidas naujų finansinių srautų generavimui“¹¹⁵. Viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės modelio taikymas projektuose, dalinai finansuojamuose iš ES struktūrinių fondų, galėtų būti puikiai naudojamas dideliems daugiafunkciams sporto objektams įgyvendinti (žr. 1.Priedas).

Sporto bazių plėtros atveju Lietuvoje yra tik keli šio modelio bruožų turintys pavyzdžiai – „Siemens“ arena ir „Ledo rūmai“.

2.4. Sporto bazių plėtros vizija ir reali situacija

Lietuvoje yra susiklosčiusi gana paradoksali sporto situacija, kai Lietuva, neturėdama aiškios Nacionalinės sporto strategijos, kurią dar tik siūloma kurti, yra parengusi „Lietuvos sporto bazių plėtros strategiją 2006–2013 metams“. Kol kas minima KKSD parengta strategija turi dar tik projekto statusą, nes jo dar nepatvirtino LRV, tačiau tai yra pagrindinis šaltinis, kuris formuoja sporto bazių plėtros ateities viziją.

Pagrindinis šios strategijos tikslas – numatyti pagrindinius prioritetus Lietuvos sporto objektų infrastruktūros vystymui, atsižvelgiant į poreikius ir svarbą valstybės išpareigojimams, nustatytiems Lietuvos tarptautinėse sutartyse ir kituose tarptautiniuose

¹¹² Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių – ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektais, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. 14.

¹¹³ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 22. (Nepublikuota.)

¹¹⁴ Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių – ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektais, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. 27.

¹¹⁵ Ten pat, 27

įsipareigojimuose, vykdyti¹¹⁶. Tikimasi, kad strategija turėtų užtikrinti nuoseklų ir aiškų valstybės, KKSD, savivaldybių, privačių investuotojų ir ES struktūrinių fondų lėšų panaudojimą¹¹⁷.

Šioje strategijoje išskiriami 5 pagrindiniai sporto objektų vystymo prioritetai¹¹⁸:

I. Nacionalinės svarbos sporto ir pramogų centrai, kur prioritetai teikiami dviejų tipų sporto objektų statybai bei plėtrai:

- 1) universalūs daugiafunkciai sporto ir pramogų centrai (arenos, stadionai);
- 2) specializuoti sporto ir aktyvaus laisvalaikio centrai (buriavimo centrai, žiemos sporto centrai, irklavimo centrai).

II. Lietuvos specializuoti sporto centrai (lengvosios atletikos maniežai, dviračių trekai, nacionalinių rinktinių rengimo bazės ir pan.).

III. Regioniniai kompleksiniai sporto ir sveikatos centrai (kiekviename rajono centre, turinčiame daugiau kaip 20 000 gyventojų).

IV. Rajoniniai sporto ir sveikatingumo kompleksai.

V. Mokymo įstaigų sporto bazių statyba ir modernizavimas.

Pirmojo šios strategijos prioriteto pirmasis skirsnis atitinka šio darbo objektą, o tai rodo šio darbo aktualumą.

Lietuvoje dabar veikia trys universalūs arba specializuoti sporto objektai, atitinkantys tarptautinius reikalavimus: „Siemens“ arena, ledo arena Vilniuje ir „Vėtros“ futbolo stadionas. Pastarieji du objektai yra privatūs, ir tik 2006 m. pradžioje pradėta statyti Šiaulių sporto arena bus valstybinės nuosavybės nacionalinės reikšmės universalus bei daugiafunkcis sporto objektas¹¹⁹. Šiuo metu Lietuvoje nacionalinės vertės objekto statusas suteiktas tik devyniems sporto objektams (žr. 2. Priedas).

Latvijoje nacionalinį statusą turinčių sporto objektų yra 23. Tokių daugiafunkčių sporto statinių plėtra Latvijoje buvo pradėta 1992 m., kai Latvijos Seimas priėmė nutarimą dėl Nacionalinės sporto bazės statuso suteikimo¹²⁰. Tuo tarpu Lietuvoje tokių sporto objektų plėtra pradėta tik nuo 2004 m. Praktiškai nuo kaimyninės šalies, kurios ekonominis pajėgumas yra labai panašus, mes atsiliekame daugiau kaip dešimt metų ir, skirtingai nei Lietuvoje, Latvijoje nacionalinės svarbos objekto statusas suteikiamas parlamento sprendimu, o ne Vyriausybės. Tai rodo stiprų politinį palaikymą, kas šioje srityje yra labai svarbu.

¹¹⁶ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 3. (Nepublikuota.)

¹¹⁷ Ten pat, 3.

¹¹⁸ Ten pat, 38.

¹¹⁹ Ten pat, 17.

¹²⁰ Ten pat, 15.

Remiantis minėta strategija, preliminariais vertinimais, investicijų poreikis universalių sporto ir pramogų centrų statybos ir modernizavimo projektams įgyvendinti 2007–2013 m. laikotarpiu sudaro 423 mln. Lt.: iš jų 312,5 mln. bus bandoma užsitikrinti iš ES struktūrinių fondų paramos¹²¹. Tačiau A. Varanavičiaus teigimu, jau vien numatomo Nacionalinio futbolo stadiono statyboms finansuoti prireiktų apie 220 mln. Lt. Taigi kitiems numatomiems projektams įgyvendinti lėšų greičiausiai nepakaktų, juolab kad Kauno sporto arenos Nemuno saloje projekto sąmata, kaip teigiama, gali siekti iki 450 mln. Lt¹²².

Tačiau nepaisant esamos realybės, šios strategijos vizija išlieka ambicinga – išplėta moderni bei tarptautinius standartus atitinkanti sporto infrastruktūra, sudarytos sąlygos rengti didelio meistriško sportininkus, sėkmingai atstovaujančius šaliai tarptautinėse varžybose ir čempionatuose, bei sportuoti įvairaus amžiaus žmonėms (tai pat ir neįgaliesiems) visuose šalies miestuose ir rajonuose¹²³.

¹²¹ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 3. (Nepublikuota.)

¹²² Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹²³ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 27. (Nepublikuota.)

3. FUTBOLO ATVEJIS

Populiariausios sporto šakos pasaulyje – futbolo – laimėjimų atžvilgiu Lietuva yra mažiau negu vidutiniokė; kaimyninės šalys Lietuvą tai pat gerokai lenkia. Šiuo metu Lietuvos futbolo rinktinė pasaulio šalių futbolo rinktinių reitinge užima 89-ąją vietą. Tai yra bene prasčiausias rezultatas per visą Lietuvos futbolo istoriją.

“Lietuva yra unikali šalis. Pasaulio sporto karalius futbolas čia priverstas gyventi krepšinio šešėlyje“¹²⁴. Daugeliui europiečių tai yra nesuprantama. Be abejo, „meilė“ krepšiniui yra mūsų valstybės išskirtinumas. Lietuvos futbolas aukso amžių išgyveno sovietinės okupacijos laikais, kai populiarumu jis net varžėsi su krepšiniu, o šiuo metu futbolas yra vegetacinės būsenos¹²⁵.

Tačiau nebūtų galima sutikti, jog Lietuvoje futbolu nesidomima. Šiuo metu futbolas yra antra pagal populiarumą sporto šaka Lietuvoje, apimanti apie 18 proc. visų olimpinių sporto šakų sportininkų (tik 10 proc. mažiau negu krepšinis)¹²⁶. Pasaulio futbolo čempionatų, tarptautinių futbolo rungtynių, kuriose žaidžia ir Lietuvos rinktinė, transliacijos pritraukia didelę žiūrovų auditoriją. Tačiau, kalbant apie Lietuvos futbolo lygos rungtynes, futbolo stadionai per rungtynes būna, galima sakyti, tušti. Viena pagrindinių šių dienų futbolo problemų, kuria labai mėgstama disponuoti pateisinant tokią prastą Lietuvos futbolo būklę, yra tinkamos infrastruktūros stoka. Dabartinio Lietuvos futbolo rinktinės trenerio A. Liubinsko nuomone, „be gerų aikščių ir treniruočių sąlygų neįmanoma pasiekti gerų rezultatų“¹²⁷. LFF prezidentas L. Varanavičius neabejoja, jog per penkerius pastaruosius metus, kai sukursime ir turėsime modernią infrastruktūrą, futbolas gali tapti populiariausia sporto šaka Lietuvoje¹²⁸.

3.1. Dabartinė situacija futbolo infrastruktūros srityje

Lietuvos futbolo infrastruktūros būklė yra labai prasta; pastaruoju metu apie tai daug diskutuojama ir žiniasklaidoje. 2007 m. pradžioje Lietuvoje iš viso buvo 398 futbolo aikštelės, vienintelis futbolo maniežas ir 577 stadionai (iš jų ne visi pritaikyti žaisti futbolą)¹²⁹. Tačiau tik 7 iš šių sporto bazių atitinka LFF keliamus reikalavimus rengti Lietuvos A futbolo

¹²⁴ „Lietuvių meilė krepšiniui – neįmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas „Sporto arena“, 2007 m. kovo 24 d., 4.

¹²⁵ Ten pat, 1.

¹²⁶ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 7. (Nepublikuota.)

¹²⁷ „Lietuvių meilė krepšiniui – neįmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas „Sporto arena“, 2007 m. kovo 24 d., 4.

¹²⁸ Ten pat, 4.

¹²⁹ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006–2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 7–11. (Nepublikuota.)

lygos varžybas¹³⁰. Kai kurie futbolo klubai vis dar rungtyniauja nuomojamuose futbolo stadionuose. Per pastaruosius 3 metus visiškai ar iš dalies buvo renovuoti arba pastatyti Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Klaipėdos, Šilutės, Vilniaus („Vėtros“) pagrindiniai stadionai ir futbolo maniežas Vilniuje¹³¹. Tačiau minėti futbolo stadionai (išskyrus Vilniaus „Vėtros“) atitinka tik nacionalinio lygmens futbolo varžybų rengimo kriterijus.

Vienas pagrindinių trukdžių plėtoti futbolą yra nepalankus mūsų šalies klimatas. Išėjimas galėtų būti šildomos stadionų dangos, kaip yra Rusijoje ir Lenkijoje, tačiau Lietuvoje tokių stadionų nėra¹³².

Pastaruoju metu futbolo infrastruktūros sąlygos po truputį gerėja. Investicijos iš esmės aplenkė tik vienintelį „Žalgirio“ stadioną¹³³. Tačiau, be abejo, toks sąlygų pagerinimas yra nepakankamas. Tokio tipo stadionų, atitinkančių tik nacionalinio lygmens kriterijus futbolo varžyboms rengti, plėtroje veikia trys pagrindiniai veikėjai: LFF, savivaldybės bei privatūs investuotojai. Pagrindiniai finansavimo šaltiniai yra keli: svarbiausi jų – savivaldybių lėšos, privačios investicijos bei nedidelė dalis lėšų, skirtų iš kultūros ir sporto rėmimo fondo.

Pagrindiniai veiksniai, darantys įtaką pastarųjų metų futbolo stadionų infrastruktūros plėtrai, yra¹³⁴:

- 1) griežtas LFF futbolo klubų licencijavimas pageidaujantiems žaisti Lietuvos futbolo A lygoje (pvz., reikalavimas turėti 3000 individualių sėdimų vietų stadione);
- 2) futbolo klubų iniciatyvumas;
- 3) rėmėjų aktyvumas;
- 4) savivaldybių realus indėlis į stadionų renovavimą.

LFF futbolo klubų licencijavimo sistema ir LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklės yra vienos svarbiausių LFF turimų priemonių formuojant kryptingą Lietuvos futbolo plėtrą, darant įtaką savivaldybių investavimo prioritetams. Daugelis futbolo klubų griežtą LFF poziciją privalomų licencijavimo kriterijų laikymosi atžvilgiu pasinaudojo įtikinėdami savivaldybes investuoti į svarbiausių miesto stadionų problemų sutvarkymą¹³⁵. LFF futbolo

¹³⁰ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 16 d.

¹³¹ Pastarųjų metų rezultatai infrastruktūros tobulinimo srityje. Lietuvos futbolo federacijos suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 balandžio 3d. (Neskelbta informacija.)

¹³² „Lietuvių meilė krepšiniui – neįmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas „Sporto arena“, 2007 m. kovo 24 d., 4.

¹³³ Pastarųjų metų rezultatai infrastruktūros tobulinimo srityje. Lietuvos futbolo federacijos suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 balandžio 3d. (Neskelbta informacija.)

¹³⁴ Ten pat.

¹³⁵ Ten pat.

klubų licencijavimo taisyklės patiems klubams tapo svertu, padėjusiu išjudinti miestų savivaldybes. Beje, ši tendencija pastebima visoje Europoje¹³⁶.

Kalbant apie futbolo problemas žiniasklaidoje ir visuomenės diskusijose, susidaro įspūdis, kad pagrindinė Lietuvos futbolo problema yra ta, jog Lietuva iki šiol neturi modernaus ir visus tarptautinius reikalavimus atitinkančio futbolo stadiono, t. y. Nacionalinio stadiono. Tačiau su tokiu teiginiu nebūtų galima vienareikšmiškai sutikti.

Pasak LFF prezidento L. Varanavičiaus, tam, kad Lietuvoje atsigautų futbolą, pirmiausia reikėtų renovuoti turimus futbolo stadionus, mokyklų stadionus ir įsteigti bent 6 futbolo akademijas atskirose regionuose. Taip būtų kuriamas futbolo masiškumas, prieinamumas ir, svarbiausia, būtų sudarytos sąlygos futbolą žaisti vaikams. Masiškumas ir prieinamumas turėtų būti pagrindiniai futbolo plėtros kriterijai¹³⁷.

Tačiau pagrindinė problema iškyla tuomet, kai Lietuvoje rengiamos tarptautinės futbolo varžybos. Lietuva iki šiol turi tik du futbolo stadionus (Vilniaus „Vėtros“ ir Kauno S. Dariaus ir S. Girėno sporto centro stadionai), atitinkančius minimalius FIFA ir UEFA reikalavimus rengti tarptautines futbolo rungtynes. Kauno S. Dariaus ir S. Girėno sporto centro stadiono, kuriame šiuo metu Lietuvos rinktinės žaidžia visas tarptautines varžybas, būklė yra labai prasta – per betonines konstrukcijas į pirmą aukštą bėga vanduo, o susirinkus daugiau žiūrovų gana stipriai siūbuoja visas antras aukštas ir tikrai neatmestina galimybė, kad kuri nors iš jo tribūnų nugrius¹³⁸. Vilniaus „Vėtros“ stadionas šiuo metu, galima sakyti, yra moderniausias futbolo stadionas Lietuvoje, tačiau per mažas žaisti tarptautinio lygio rungtynes.

Per visą Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį nuo 1990 m. nebuvo pastatyta nė vieno daugiafunkcio ar tik futbolui žaisti skirto stadiono, kuriame galima būtų rengti tarptautines rungtynes. Futbolo pasaulyje Lietuva įvardijama kaip „unikali“ šalis, nes vienintelė iš visų ES šalių neturi modernaus, visus tarptautinius standartus atitinkančio Nacionalinio futbolo stadiono¹³⁹.

Jau tampa įprasta, kai atvykus į Lietuvą kitos šalies futbolo rinktinėi žaisti oficialių tarptautinio lygio futbolo rungtynių ir išvydus Kauno S. Dariaus ir S. Girėno sporto centro stadioną, pirmiausia Tarptautinei futbolo federacijai yra įteikiamas oficialus skundas dėl netinkamos futbolo aikštės dangos (tokių skundų jau yra 4 – [*remtasi asmeniniais skaičiavimais*

¹³⁶ Pastarųjų metų rezultatai infrastruktūros tobulinimo srityje. Lietuvos futbolo federacijos suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 balandžio 3d. (Neskelbta informacija.)

¹³⁷ Ten pat.

¹³⁸ Gediminas Versickas, „Lietuvos futbolą: rungtynių euforija ir skurdi kasdienybė.“ Vilnius, 2004. <<http://www.veidas.lt/leidinys.nrfull/4178dd1643d89.3?veidas=58a9ee0d993c7b1>> [Žiūrėta 2006 12 20].

¹³⁹ Mindaugas Jackevičius, „Nacionalinis stadionas įsikurs ant Šeškinės kalno.“ Vilnius, 2006. <<http://www.delfi.lt/news/sport/abroad/article.php?id=11443033>> [Žiūrėta 2006 12 07].

– V. P.]). Ispanijos, Škotijos, Prancūzijos žiniasklaidoje rašant apie šių šalių futbolo rinktinių susitikimus su Lietuvos rinktine pirmiausia pabrėžiamos šių šalių futbolo sirgaliams nesuprantamos žaidimo sąlygos, su kuriomis Lietuvoje susiduria jų nacionalinė komanda, kai stadionas dažniausiai tapatinamas su „gyvulių ganykla“¹⁴⁰. Tai, be abejo, pirmiausia labai neigiamai atsiliepia Lietuvos įvaizdžiui, nes milijonai pasaulio futbolo sirgalių apie atskiras valstybes gali pasakyti tiek, kiek tai susiję su futbolu. Esant tokioms sąlygomis, žaidėjai negali pademonstruoti viso savo meistriškumo.

Be abejo, tokiai valstybei kaip Lietuva logiškiausia būtų daugiavfunkčių stadionų plėtra, kur būtų galima treniruotis ir rengti varžybas įvairių sporto šakų atstovams. Tokių stadionų daugiavfunkciškumas turi plusų ir minusų. Lietuva kol kas turi tik vieną Kauno S. Dariaus ir S. Girėno sporto centro daugiavfunkcės paskirties stadioną, atitinkantį bent minimalius tarptautinius reikalavimus. Jame paprastai rengiamos svarbiausios nacionalinio lygmens bei tarptautinės futbolo ir lengvosios atletikos varžybos.

Sukurti geresnę, bent jau mūsų šalies krepšinio lygį siekiančią futbolo infrastruktūrą, reikia pripažinti, valstybei kol kas yra finansiškai per sunku. Tačiau turėti bent vieną modernų, daugiavfunkcės paskirties, visus tarptautinius reikalavimus atitinkantį Nacionalinį stadioną pratiškai yra privalu ir tai yra ne vien futbolo, bet ir visos valstybės problema. Svarbu pažymėti tai, kad toks stadionas reikalingas ne tik futbolui, nes toks stadionas gali būti pritaikytas ir kitoms visuomeninėms reikmėms – koncertams, kultūros ir kitiems visuomeniniams masiniams renginiams organizuoti (ypač Dainų šventėms bei kultūros renginiams rengti Vilniui tapus 2009 m. Europos kultūros sostine).

3.2. Nacionalinio stadiono projektas

Nacionalinio stadiono problema pastaruoju laikotarpiu aktyviai keliama žiniasklaidoje ir atskirose visuomenės diskusijose. Šiuo metu Nacionalinio stadiono klausimas yra tapęs netgi aukščiausio valstybinio lygio diskusijų objektu. Daugelyje žiniasklaidoje pasirodančių straipsnių Nacionalinio stadiono tema dažnai pabrėžiama, kad Nacionalinio stadiono „statybos“ trunka daugiau nei 20 metų¹⁴¹. Tačiau tai būtų ne visiškai tikslu, nes pažvelgus giliau galima konstatuoti, kad šios „statybos“ trunka jau daugiau nei 30 metų [*remtasi asmeniniais skaičiavimais* – V. P.]. Šio projekto pradžią būtų galima datuoti ir dar vėliau,

¹⁴⁰ Versickas.

¹⁴¹ Tomas Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ *APS*, 10, 2006, 42–44.; Tadas Markevičius, „Futbolo stadionas Vilniuje: amžiaus statybos.“ Vilnius, 2007. <<http://www.fcvilnius.lt/index.php/pageid/112/articlepage/0/articleid/1976>>[Žiūrėta 2007 03 12]; Jackeivičius, „Nacionalinis stadionas įsikurs ant Šeškinės kalno.“

kadangi lėšų tokio stadiono statybai bandyta ieškoti dar nuo 1968 m. Kanuose rengiamame viename didžiausių nekilnojamojo turto parodų MIPIM, kurioje pirmą kartą, ir ne vienus metus, buvo pristatomas Vilniaus Šeškinės futbolo stadionas, kaip galimų investicijų objektas, kuris turėjo tapti Nacionaliniu stadionu¹⁴². Tačiau investuotojų taip ir neatsirado, tad nieko keisto, kad šios „statybos“ dažnai ironiškai vadinamos „amžinosiomis statybomis“.

3.2.1. Trumpa Nacionalinio stadiono projekto apžvalga

1985 m. buvo parengtas ir pristatytas architekto A. Nasvyčio Vilniaus Šeškinės futbolo stadiono projektas, pagal kurį stadione turėjo tilpti 30 tūkst. žiūrovų, t. y. 2 kartus daugiau negu Vilniaus „Žalgirio“ stadione¹⁴³. Šiam projektui įgyvendinti buvo skirtas 31 ha sklypas Vilniaus miesto Šeškinės mikrorajone. Planuota, kad tai bus pagrindinis šalies stadionas¹⁴⁴. Tuomet suprojektuota ne vien pagrindinė arena, bet ir sporto kompleksas, kuriame buvo numatyta treniruočių aikštė, teniso kortai ir tinklinio aikštelės. Be sporto renginių, naujame stadione turėjo vykti ir tuo metu populiarios dainų šventės¹⁴⁵. Stadiono statybai skirtas sklypas priklausė Vilniaus miesto savivaldybei, kuri visą stadiono techninę priežiūrą ir statybas pavedė UAB „Vilniaus kapitalinė statyba“¹⁴⁶. Stadiono statybų darbai pradėti 1990 m. Darbai buvo finansuojami iš valstybės investicijų programos lėšų¹⁴⁷. Dėl lėšų trūkumo nutraukus finansavimą, 1993 m. stadiono statybos buvo sustabdytos. Iki tol spėta pastatyti stadiono arenos požeminę dalį, išbetonuoti pilonus ir buvo pradėtas viršutinės dalies konstrukcijų montavimas¹⁴⁸. Nutraukus statybas, statinio konstrukcijos buvo įregistruotos Vilniaus miesto tarybos vardu, o aplink stadioną esanti teritorija priskirta valstybės nuosavybei¹⁴⁹. Praėjus vieniems metams, statinio konstrukcijas buvo bandoma užkonservuoti¹⁵⁰.

Sustabdžius Nacionalinio stadiono statybas, galima sakyti, prasidėjo visiškai naujas šio projekto etapas, kuris praktiškai trunka jau 14 metų. Pirmiausia pasireiškė verslo interesai. Didžiulis 31 ha stadiono statybai skirtas žemės sklypas urbanistiniu požiūriu patogioje sostinės vietoje domino nemažai investuotojų, tarp kurių aktyviausi buvo vokiečiai. Tačiau investuotojus atbaidydavo keliama sąlyga – užbaigti stadiono statybas. Kadangi investuotojų taip ir neatsirado,

¹⁴² Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42.

¹⁴³ Markevičius.

¹⁴⁴ Ten pat.

¹⁴⁵ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42.

¹⁴⁶ Ten pat, 42.

¹⁴⁷ Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas. Miesto plėtros departamento direktoriaus pavaduotojo Lino Sinkevičiaus suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 kovo 28 d. (Nepublikuota.)

¹⁴⁸ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42.

¹⁴⁹ Ten pat, 42.

¹⁵⁰ Ten pat, 42.

o Vilniaus mieste prioritetas buvo skiriamas miesto infrastruktūros objektams, ilgainiui sklypas buvo padalytas į keturias dalis, o aukciono metu vieną iš jų įsigijo AB „Vilniaus prekyba“¹⁵¹.

Atskirais momentais dar buvo bandoma stadiono statybų ateitį svarstyti savivaldybės ir valstybinio lygio pasitarimuose¹⁵². Tačiau galima sakyti, kad aktyviausios diskusijos ir aukščiausio valstybinio lygmens aptarimai Nacionalinio stadiono klausimu prasidėjo nuo 2006 m. Po ilgų svarstymų Vilniaus miesto savivaldybė nusprendė, kad Nacionaliniu tūkstantmečio stadionu pasivadinsiantis kompleksas vis dėlto bus statomas Šeškinėje¹⁵³.

Šiuo metu Nacionalinio stadiono su sporto centru projekto stadija – planuojamas¹⁵⁴. Savivaldybė yra pasirašiusi sutartį dėl stadiono projektavimo darbų su pirmojo Šeškinės stadiono projekto rengėjais UAB „Viltekta“. Techninis projektas turėtų būti atliktas iki šių metų pabaigos. Parengiamiesiems darbams skirta 2 mln. Lt. savivaldybės lėšų¹⁵⁵. Stadiono statybas planuojama skaidyti į du etapus: pirmuoju etapu iki 2009-ųjų vasaros būtų skubama pastatyti pačią areną su 25 tūkst. vietų, kuri būtų skirta ne tik futbolui, bet turėtų ir bėgimo takus¹⁵⁶. Vėliau planuojama įrengti komercinį sporto centrą su universalios paskirties sporto sale, baseinu, treniruočių centru ir sporto medicinos klinika, vieną dengtą futbolo aikštę, dvi atskiras sporto aikštes, teniso aikštes ir krepšinio aikšteles¹⁵⁷. LRV Šeškinės stadionui yra suteikusi nacionalinės svarbos objekto statusą¹⁵⁸.

3.2.2. Veiksniai, lemiantys Nacionalinio stadiono klausimo patekimą į institucinę darbotvarkę

Nacionalinio stadiono „statybos“ trunka jau 22 metai, jeigu šio proceso pradžia laikytume 1985 m., kai buvo parengtas ir pristatytas architekto A. Nasvyčio Vilniaus Šeškinės futbolo stadiono projektas. Tačiau šiame darbo poskyryje atskaitos tašku laikomi 1993 m., kai buvo sustabdytos Šeškinės futbolo stadiono statybos, kas iš esmės reiškia naują Nacionalinio stadiono projekto etapą. Nacionalinio stadiono patekimo į institucinę darbotvarkę lūžio tašku būtų galima laikyti 2006 m., kai šis klausimas buvo pateiktas aktyviam ir rimtam įgaliotų

¹⁵¹ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42.

¹⁵² Ten pat, 42.

¹⁵³ Markevičius.

¹⁵⁴ Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas. Miesto plėtros departamento direktoriaus pavaduotojo Lino Sinkevičiaus suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 kovo 28 d. (Nepublikuota.)

¹⁵⁵ „Pradedamas rengti Nacionalinio stadiono Šeškinėje techninis projektas.“ Vilnius, 2007.

¹⁵⁶ <http://www.alyga.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=1913&Itemid=2> [Žiūrėta 2007 02 23].

¹⁵⁷ „Šeškinėje stadionas gali iškilti iki 2009-ųjų.“ Vilnius, 2007.

¹⁵⁸ <<http://www.fcvilnius.lt/index.php/pageid/112/articlepage/8/articleid/1786>> [Žiūrėta 2007 01 13].

¹⁵⁷ Ten pat.

¹⁵⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 26 d. nutarimas Nr. 755 „Dėl daugiafunkcinių sporto objektų pripažinimo nacionalinės svarbos sporto objektais 2006 m. programavimo laikotarpiu“ (Žin., 2006, Nr. 84–3309) <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281054&p_query=&p_tr2=> [Žiūrėta 2006 11 20].

sprendimų priėmėjų svarstymui: Vilniaus miesto savivaldybė priėmė sprendimą Nacionalinį stadioną statyti Vilniaus Šeškinės mikrorajone, o LR suteikė jam nacionalinio objekto statusą. Galima daryti preliminarią išvadą, kad pagrindinių priežasčių, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono, reikia ieškoti darbotvarkės formavimo procese, nes Nacionalinio stadiono klausimas beveik 14 metų nesugebėjo patekti į institucinę darbotvarkę.

Taigi pirmiausia tikslinga išsiaiškinti, kokie yra pagrindiniai veiksniai arba veikėjai, lėmę, kad Nacionalinio stadiono problema vis dėlto pateko į institucinę darbotvarkę.

Žiniasklaidos vaidmuo. Žiniasklaidos vaidmuo viešosios darbotvarkės formavimo procese yra svarbus problemų konstravimo veiksnys, nes spauda ir televizija sugeba atkreipti visuomenės dėmesį į reiškinius, kurie šiaip jau atsidurtų už politinės arenos ribų¹⁵⁹. Žiniasklaidoje Nacionalinio stadiono tema aktyviausiai pradėta diskutuoti tik 2004 m.¹⁶⁰ – ypač išplieskus tarptautiniam skandalui po Lietuvos ir Ispanijos nacionalinių futbolo rungtynių dėl apgailėtinos Lietuvos stadionų būklės. Kiekvienos tarptautinės Lietuvos futbolo rinktinės varžybos, rengiamos Lietuvoje, turi didelį neigimą atoveikį ne tik Lietuvos¹⁶¹, bet ir užsienio žiniasklaidoje. Šiuo atveju tai yra didelis visuomenės dirgiklis, nes sudaroma tarsi „pasityčiojimo“ iš visos valstybės regimybė. Tai ypač juntama kalbant apie užsienio žiniasklaidą, kuri Lietuvos stadionų būklę apibūdina skambiais neigiamais epitetais¹⁶² ir pabrėžia Vakarų Europos valstybėse nesuvokiamą situaciją, kad valstybė, esanti ES narė, iki šiol neturi modernaus Nacionalinio stadiono. Mūsų šalies žiniasklaidoje Nacionalinio stadiono projektui formuojamas „amžinųjų statybų“ epitetas¹⁶³.

Visuomenės nuomonė. Politinę darbotvarkę nustato viešosios nuomonės ir viešosios valdžios sąveika¹⁶⁴. Todėl viešąją nuomonę tiria ir dėmesingai stebi politikos formuotojai. Taigi galima daryti išvadą, kad politinę darbotvarkę nustato viešosios nuomonės ir viešosios valdžios sąveika. Nacionalinio stadiono nebuvimo problema kelia plačios visuomenės susidomėjimą ir išreiškia žymios visuomenės dalies susirūpinimą. Be abejo, čia didelį vaidmenį

¹⁵⁹ Wayne Parsons, *Viešoji politika: politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas*. Vilnius, Eugrimas, 2001, 107.

¹⁶⁰ „Kuo taps stadiono griuvėsiai šalia „Akropolio.“ Vilnius, 2004 <<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=964> > [Žiūrėta 2007 12 20]; Versickas.

¹⁶¹ Versickas.; „Futbolas buvo žaidžiamas miško paunksmėje.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.lrytas.lt/?data=20070325&id=11748192421172548572&view=4>> [Žiūrėta 2007 03 25];

„Stadionas mena pasaulio kūrimo pradžią“. Vilnius, 2007.

<<http://www.lrytas.lt/?data=20070324&id=11747277471173040466&view=4> > [Žiūrėta 2007 03 24];

„Kaimo“ lygio stadionai užkliūva tik užsieniečiams.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.delfi.lt/news/sport/abroad/article.php?id=12665466>> [Žiūrėta 2007 03 28].

¹⁶² „Stadionas mena pasaulio kūrimo pradžią.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.lrytas.lt/?data=20070324&id=11747277471173040466&view=4>> [Žiūrėta 2007 03 24].

¹⁶³ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42–44.; Markevičius, „Futbolo stadionas Vilniuje: amžiaus statybos“.

¹⁶⁴ Parsons, 111.

tai pat vaidina ir žiniasklaida. Nacionalinio stadiono problema plačioje visuomenėje, kaip ir žiniasklaidoje, paaštrėja po kiekvienų Lietuvoje rengiamų tarptautinių futbolo rungtynių. Lietuvos visuomenei nesuprantama situacija, kai esant palankiems šalies ekonomikos rodikliams nesugebama pastatyti nė vieno stadiono, nors panašaus ekonominio pajėgumo kaimyninė Latvija tokį stadioną turi. Tampa aišku, kad pinigai šiuo atveju – ne pagrindinė problema. Be abejo, Nacionalinio stadiono problema pirmiausia kelia tos visuomenės dalies susirūpinimą, kuri yra aktyviai besidominti futbolu. Tačiau kai kalbama apie tokio tipo stadiono daugiafunkciškumą, Nacionalinio stadiono problema kelia dar platesnės visuomenės susirūpinimą. Aktyvi ir žinoma visuomenės dalis susirūpinimą šia problema gali išreikšti pasinaudodama įvairiais kanalais: žiniasklaida, per organizuojamus forumus, įtakingais ryšiais ir t. t. Plačioji visuomenės, šiuo atveju aktyvioji rinkėjų, dalis taip pat turi rinkimų politinio spaudimo svertą. Šiuo metu aktyvus valstybės susirūpinimas nacionalinio stadiono problema, didelė tikimybė, gali būti pirmiausia susijęs su praėjusiais savivaldybės bei ateinančiais Seimo rinkimais¹⁶⁵. Be abejo, politikai pradeda suvokti šios problemos jautrumą visuomenei ir jau yra priversti daryti tam tikrus sprendimus.

Interesų grupių įtaka. Šiame darbe sporto federacijos įvardijamos kaip pagrindinės interesų grupės sporto bazių plėtroje. Nacionalinio stadiono klausimu tokie pagrindiniai veikėjai kaip interesų grupės yra LFF ir Lietuvos lengvosios atletikos federacija. Tačiau LFF vaidmuo yra kur kas didesnis. Pirmiausia todėl, kad Nacionalinio stadiono poreikis labiau suvokiamas per futbolo sporto šakos prizmę. Tačiau federacijos vaidmuo nacionalinio stadiono klausimu yra gana prieštaringas (apie tai bus kalbama vėliau). Be abejo, pagrindiniai šio projekto plėtotojai turėtų būti (atrodo, kad taip ir yra) LRV ir Vilniaus miesto savivaldybė. Šalies futbolo vadovai yra įsitikinę ir mano, kad stadionų statyba turi rūpintis valdžios institucijos, o įsivysčiusiose šalyse federacijos tik nuomoja stadionus¹⁶⁶. Nacionalinio stadiono atžvilgiu LFF yra daugiau patariamojo pobūdžio veikėjas, išsakanti savo poziciją, kaip šis stadionas galėtų labiausiai pasitarnauti futbolui. Buvęs ministras pirmininkas A. Brazauskas yra minėjęs: „Pirmiausia pasiekite rezultatą, tada prašykite pinigų“¹⁶⁷ (omenyje turimas Nacionalinis stadionas). Tuo naudodamasi LFF po kiekvienų Lietuvoje rengiamų tarptautinių futbolo rungtynių (pastaraisiais metais Lietuvos futbolo rinktinė rodo gana solidų futbolo rungtyniaudama su geriausiomis pasaulio komandomis) nuolatos tiek žiniasklaidoje, tiek susitikimuose su centrinės ar vietos valdžios atstovais pabrėžia kritinę futbolo infrastruktūros

¹⁶⁵ Panaši nuomonė išreiškiamą: Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 16 d.; Markevičius.

¹⁶⁶ Versickas.

¹⁶⁷ Ten pat.

padėtį ir naudoja politinio spaudimo instrumentus. 2004 m. po rungtynių su ispanais kilus pirmam rimtesniam tarptautiniam skandalui dėl Lietuvos futbolo stadionų būklės LFF išreiškė grąsinimus, kad šios rungtynės gali būti paskutinės tarptautinės rungtynės Lietuvoje, kadangi UEFA gali uždrausti žaisti tokiam, kaip Kauno S. Dariaus ir S. Girėno stadione ir Lietuvos futbolo rinktinėi tarptautines rungtynes gali tekti žaisti Rygos „Skonto“ stadione¹⁶⁸. Kaip parodė laikas, Lietuvos rinktinė vis dar žaidžia tarptautines rungtynes tame pačiame apgriuvusiame S. Dariaus ir S. Girėno stadione. Tačiau po šio skandalo ir LFF grąsinimų Kauno valdžia bent šiek tiek pradėjo rūpintis stadiono remontu¹⁶⁹.

Politinių veikėjų pritarimas. Politikų pritarimas problemai tai pat yra svarbus veiksnys, padedantis problemai patekti į institucinę darbotvarkę. Tačiau nors politikai ir pripažįsta esamą problemą, konkretesnių veiksmų nebuvo imtasi. Galima tik kelti prielaidą, jog pavienių politikų pritarimas galėjo turėti įtakos šio klausimo patekimui į institucinę darbotvarkę.

Kiti veiksniai. Tyrinėjant nacionalinio stadiono temą žiniasklaidoje susidaro įspūdis, kad net ne apgailėtina futbolo infrastruktūros problema ir net ne nesibaigiantys tarptautiniai skandalai yra pagrindiniai veiksniai, darantys įtaką Nacionalinio stadiono klausimo patekimui į institucinę darbotvarkę. Galima daryti prielaidą, kad 2009 m., kai Vilnius taps Europos kultūros sostine ir Lietuva minės savo vardo tūkstantmečio paminėjimą, yra pagrindinis veiksnys, dėl ko tik dabar skubiai pradėta rūpintis šio stadiono projektu¹⁷⁰.

Nacionalinio stadiono klausimu gana svarbus veikėjas yra ir Architektų sąjungos Vilniaus skyrius, kurį taip pat galima būtų įvardyti ir kaip atskirą interesų grupę. 2005 m. vasarą Architektų sąjungos Vilniaus skyriaus valdyba privertė grįžti prie rimtos diskusijos ir atkreipti visuomenės dėmesį, kad susidarius palankiai situacijai stadiono statybai skirtas sklypas gali būti panaudotas kitiems tikslams. Todėl praradus šią teritoriją ne tik Vilnius, bet ir visa Lietuva gali likti be universalus, tarptautinius standartus atitinkančio stadiono¹⁷¹.

3.2.3. Pagrindinės priežastys, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono

Šiame poskyryje identifikuojamos pagrindinės priežastys, kodėl Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono. Jos dažnai yra susijusios su bendromis sporto bazių plėtros politikos problemomis ir turi didelę įtaką nagrinėjamu atveju.

Pagrindinės priežastys, kodėl Lietuva vis dar neturi Nacionalinio stadiono, yra šios:

¹⁶⁸ Versickas.

¹⁶⁹ Ten pat.

¹⁷⁰ Tokiai nuomonei pritaria ir LFF prezidentas L. Varanavičius: Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹⁷¹ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinuųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 43.

Finansinių išteklių problema. Kai kalbama apie tokių didelių objektų kaip Nacionalinio stadiono „statybą“, reikia atsižvelgti į faktą, kad tokie objektai dažniausiai yra nerentabilūs. Tada didelę reikšmę turi finansinė tokio planuojamo objekto sąmatinė išraiška. Lėšų trūkumas buvo pagrindinė priežastis, kodėl 1993 m. buvo nutrauktos Nacionalinio stadiono statybos. Didelių išlaidų reikalaujanti tokio objekto statyba gali būti viena iš priežasčių, kodėl Nacionalini stadiono klausimas ilgą laiką nepateko į institucinę darbotvarkę.

Tačiau rengiant šį planuojamą projektą neišvengta ir klaidų. AB „Vilniaus prekyba“ įsigijus dalį stadiono statybai skirtą sklypą, pasak L. Varanavičiaus, „tuo metu R. Paksui būnant Vilniaus meru AB „Vilniaus prekyba“ buvo skyrusi 15 mln. Lt stadiono statybai, tačiau lėšos taip ir nebuvo panaudotos šiam tikslui“. Atsižvelgiant į to meto situaciją, 15 mln. Lt galėjo būti svarus indėlis pradėti tokio stadiono statybas. M. Jakimausko teigimu, atsižvelgiant į šių dienų statybų rinkos kainas, visus UEFA reikalavimus atitinkančio futbolo stadiono statyba kainuotų apie 80 mln. Lt¹⁷².

Jeigu tokį stadioną būtų nuspręsta statyti vien tik LRV lėšomis, neabejotinai statybos užtruktų ilgiau negu iki 2009 m.¹⁷³. L. Varanavičiaus žiniomis, dar ir dabar Finansų ministerija nėra numačiusi skirti lėšų šio stadiono statybai¹⁷⁴.

Atsakomybės klausimas. Ilgą laiką buvo nesutariama, kas turėtų būti atsakingas už Nacionalinio stadiono „statybą“. Šalies futbolo vadovai yra įsitikinę ir mano, kad stadionų statyba turi rūpintis valdžios institucijos, o išsivysčiusiose šalyse federacijos tik nuomoja stadionus¹⁷⁵. Aišku tik viena, kad vien valstybės ar savivaldybės pastangomis tokio projekto įgyvendinimas sunkiai įmanomas. Šiuo metu Nacionalinio stadiono projekto parengiamaisiais darbais rūpinasi savivaldybė. Tačiau tik visai neseniai, 2007 m. kovo 27 d., LRV nutarė šio projekto koordinatoriumi paskirti KKSD gen. dir. A. Raslaną¹⁷⁶, ant kurio pečių pratiškai gula visa atsakomybė.

Lietuvos žiniasklaidoje LFF tai pat yra dažnai kaltinama tuo, kad Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono. Šio projekto koordinatoriumi paskyrus KKSD gen. dir. A. Raslaną, L. Varanavičius kalba su ironija: „Bent jau dabar nebus kam kaltinti L. Varanavičiaus, kad Lietuva iki šiol neturi Nacionalinio stadiono¹⁷⁷.“ Kaip jau minėta, LFF atlieka labiausiai suinteresuoto veikėjo rolę futbolo infrastruktūros plėtros srityje. Savo turimu biudžetu, rengiant

¹⁷² Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 18 d.

¹⁷³ Markevičius, „Futbolo stadionas Vilniuje: amžiaus statybos“. Vilnius, 2007.

¹⁷⁴ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹⁷⁵ Versickas.

¹⁷⁶ „Stadiono Vilniuje statybos koordinatorium paskirtas A Raslanas.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.delfi.lt/news/sport/abroad/article.php?id=12653848>>

[Žiūrėta 2007 03 27].

¹⁷⁷ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

tokį didelį projektą kaip Nacionalinis stadionas, LFF realios įtakos neturi ir gali turėti daugiau patariamojo pobūdžio galią pareikšdama savo poziciją, kaip šis stadionas galėtų labiausiai pasitarnauti futbolui. Tad suprantama, jog LFF savo finansinius išteklius daugiausia skiria futbolo akademijoms kurti ir taip investuoti į jaunąją Lietuvos futbolininkų kartą. Tačiau kaltinimuose, skirtuose LFF, taip pat yra dalis tiesos. Pateikiant Rygos „Skonto“ stadioną kaip pavyzdį, Latvijos valdžia finansavo tik trečdalį stadiono statybų išlaidų, o likusią dalį padengė Futbolo federacija ir „Skonto“ klubas¹⁷⁸. Reikia pažymėti, jog LFF gauna nemažai papildomų lėšų iš UEFA ir FIFA. Tačiau LFF neteikia jokios viešai prieinamos informacijos, kiek tokių lėšų yra gaunama¹⁷⁹. Dar iki L. Varanavičiui 2000 m. tampa LFF prezidentu, futbolas buvo glaudžiai siejamas su mafija, o buvęs prezidentas V. Dirmeikis netgi buvo nuteistas lygtinai už UEFA ir FIFA milijoninių lėšų iššvaistymą¹⁸⁰. Pasikeitus LFF vadovybei, situacija taip pat gerokai pasikeitė, tačiau žiūrint iš laiko perspektyvos galima daryti išvadą, kad tokia nusikalstama LFF buvusių vadovų veikla turėjo didelę neigiamą įtaką futbolo infrastruktūros plėtrai ir Nacionalinio stadiono „statybai“. Pasak M. Jakimausko (kuris yra puikiai susipažinęs su Lietuvos futbolo užkulisių subtilybėmis), negatyvus požiūris į LFF labai prisidėjo prie dabartinės futbolo infrastruktūros būklės, kai tuo tarpu LFF turėjo aiškia krepšinio viziją, įtakingus atstovus ir taip užmezgė puikius kontaktus aukščiausiose politinės valdžios lygmenyse¹⁸¹. Atsižvelgiant į minėtus veiksnius, galima daryti prielaidą, kad LFF indėlis galėtų būti kur kas didesnis, negu atrodo.

Neaiški interesų grupių pozicija. Šiuo metu kuriamas Nacionalinio stadiono vizijos atžvilgiu LFF pozicija yra dviprasmiška. Vienu atveju LFF yra bene pagrindinė veikėja, kelianti futbolo infrastruktūros problemas į viešumą. LFF aktyviai palaikė idėją Nacionalinį stadioną statyti būtent Šeškinėje¹⁸². Tačiau L. Varanavičius kelia kitą klausimą: „O ką duos Lietuvos futbolui šis daugiau nei 200 mln. Lt kainuosiantis stadionas?“¹⁸³ Anot L. Varanavičiaus, „turint tokias lėšas, geriau būtų galima rekonstruoti „Žalgirio“ stadioną, S. Dariaus ir S. Girėno stadioną, daugiau dėmesio skiriant lengvosios atletikos basei kurti, dar pakaktų lėšų rekonstruoti kelis kitus stadionus. Šiuo atveju svarbus yra planuojamų investicijų į nacionalinio stadiono statybas veiksnys. Dar 2004 m. planuojamų investicijų suma siekė apie

¹⁷⁸ Versickas.

¹⁷⁹ Ten pat.

¹⁸⁰ „Lietuvių meilė krepšiniui – neįmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas „Sporto arena“, 2007 m. kovo 24 d., 4.

¹⁸¹ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 16 d.

¹⁸² Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius balandžio 16 d.

¹⁸³ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

120 mln. Lt¹⁸⁴, o dabar planuojamos apie 217 mln. Lt investicijos¹⁸⁵. Pasak respondento, „ tokiai valstybei kaip Lietuvai pakaktų iki 15 tūkst. žiūrovų sėdimų vietų modernaus stadiono, kuris, svarbiausia, būtų visiškai išnaudojamas, o pagal dabartinę Nacionalinio stadiono viziją į šį stadioną planuojama sutalpinti visus interesantus, kuriame geriausiu atveju per metus bus surengiamos 2–3 tarptautinės futbolo ir lengvosios atletikos varžybos, ir šis stadionas tiesiog bus išnaudojamas neefektyviai. O tai, kad susidaro įspūdis, jog pagrindinis veiksnys pradėti stadiono statybas yra 2009 metų data, kai Vilnius taps Europos kultūros sostine ir Lietuva švęs tūkstantmečio vardo paminėjimą, yra absurdiška. Lietuvai reikia pagaliau apsispręsti, ar stadionai reikalingi plėtoti sportui, ar masiniams renginiams rengti¹⁸⁶.“ Viena vertus, L. Varanavičius yra teisus, nes dauguma tokio masto sporto objektų iš esmės yra nerentabilūs. Tai liudija daugelio šalių patirtis. Vienas pagrindinių kriterijų, kuriuo galima būtų pagrįsti tokio milžiniško projekto reikalingumą, yra jo daugiafunkciškumas. Tačiau prieinamumo kriterijus yra labai silpnas. Pasak M. Jakimausko, „vargu ar bet kuris futbolo klubas turėtų galimybę rengti futbolo rungtynes tokiam stadione¹⁸⁷.“ Panašią nuomonę išreiškia ir L. Varanavičius¹⁸⁸. Taigi galima daryti išvadą, kad LFF pozicija Nacionalinio stadiono atžvilgiu grindžiama principu – „geriau, kad ir ne pats geriausias variantas, negu jokie“. Šiuo atveju svarbiausias tikslas yra turėti modernų tarptautinius reikalavimus atitinkantį stadioną, kuriame nacionalinė futbolo rinktinė galėtų žaisti tarptautines rungtynes. Iš esmės tai ne visai atitinka LFF tikslus futbolo infrastruktūros srityje – skatinti futbolo masiškumą ir prieinamumą¹⁸⁹. Atsižvelgus į išsakytas mintis, galima daryti prielaidą, kad LFF Nacionalinio stadiono atveju neišnaudoja visų savo galimybių kaip pagrindinė interesų grupė futbolo infrastruktūros plėtros srityje. Pasak M. Jakimausko, viena iš priežasčių gali būti ta, jog į Nacionalinio stadiono rengiamą projektą LFF neįtraukiama kaip dalininkė¹⁹⁰.

Kitas niuansas yra tas, kad Lietuvos lengvosios atletikos federacija, kaip interesų grupė, bent jau remiantis žiniasklaidos priemonėmis, nerodo aktyvios iniciatyvos Nacionalinio stadiono atžvilgiu, palyginti su Futbolo federacija. Čia galima būtų išvelgti ir interesų grupių solidarumo problemą.

¹⁸⁴ Jackevičius, „*Nacionalinis stadionas įsikurs ant Šeškinės kalno.*“

¹⁸⁵ Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas. Miesto plėtros departamento direktoriaus pavaduotojo Lino Sinkevičiaus suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 kovo 28 d. (Viešai neskelbiama.)

¹⁸⁶ Ten pat.

¹⁸⁷ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 16 d.

¹⁸⁸ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹⁸⁹ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹⁹⁰ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 16 d.

Verslo interesų įtaka. Futbolas labai turtingų verslininkų Lietuvoje, priešingai nei kitose Europos šalyse, netraukia¹⁹¹. Tad būtų labai sunku vertinti ir verslo interesų įtaką Nacionalinio stadiono Šeškinėje atveju. 1993 m. sustabdžius stadiono statybas Šeškinėje, atsirado nemažai investuotojų, kuriuos pirmiausia domino didelis 31 ha stadiono statybai skirtas sklypas patogioje sostinės vietoje. Tačiau investuotojus atbaidydavo keliamą sąlyga užbaigti stadiono statybą¹⁹². Pagrindiniai veiksniai, leidžiantys kelti tikrai prielaidą, jog verslo interesai galėjo stabdyti ar kaip kitaip daryti įtaką Nacionalinio stadiono projektui, yra tai, kad vieną iš keturių šio sklypo dalių per aukcioną buvo leista įsigyti AB „Vilniaus prekybai“, kuri jame 1998 m. pastatė „Akropolį“, ir Architektų sąjungos keliamas susirūpinimas, kuri galbūt turėjo savus informacijos šaltinius, jog šis sklypas gali būti panaudotas kitiems tikslams. Tačiau tvirtinti, jog verslo interesai turėjo didelę įtaką stabdant Nacionalinio stadiono projektą Šeškinės mikrorajone skirtame sklype, didesnio pagrindo nėra. L. Varanavičiaus ir M. Jakimausko nuomone, didžiausi verslo interesai Nacionalinio stadiono atžvilgiu galėjo pasireikšti labiau svarstant galimybę šį stadioną statyti „Žalgirio“ stadiono vietoje¹⁹³. Tačiau dėl empirinių duomenų trūkumo šis klausimas darbe nesvarstomas.

Ilgai užtrukęs techninių klausimų svarstymas. Nutrūkus stadiono statyboms, architektai ir sostinės valdžia išitraukė į daugiau nei dešimt metų vykstančias diskusijas, ką daryti su jau stovinčiais stadiono pamatais ir konstrukcijomis. Vieni specialistai atkakliai siūlė tęsti pradėtas statybas, kiti tvirtino, kad stadiono teritorijoje pastatytos konstrukcijos jau pasenusios ir negali būti naudojamos tolesnei statybai¹⁹⁴. Dėl tokių techninių nesutarimų buvo pradėta kelti idėja Nacionalinį stadioną statyti „Žalgirio“ stadiono vietoje, o Vilniaus miesto savivaldybė išitraukė į ilgas derybas su „Žalgirio“ stadiono savininkais. Vis dėlto su jais nesutarus vėl buvo grįžta prie idėjos Nacionalinį stadioną statyti Šeškinėje. Tačiau ir dabar vis dar neatmetama galimybė panaudoti senas konstrukcijas¹⁹⁵. Bandoma sudaryti jau antrą ekspertų komisiją įvertinanti esamų konstrukcijų panaudojimo galimybę naujai rengiamam stadiono projektui [*remiamasi asmeniniais skaičiavimais* – V. P.]. Pasak L. Varanavičiaus, toks ilgas ir beprasmis paprastų techninių dalykų svarstymas yra absurdiškas, tad sunku tikėtis realių poslinkių¹⁹⁶.

¹⁹¹ Versickas.

¹⁹² Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 42.

¹⁹³ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.; Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 18 d.

¹⁹⁴ Markevičius.

¹⁹⁵ Lapinskas, „Nacionalinis stadionas – „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ 43.

¹⁹⁶ Ten pat.

Politinės valios trūkumas. L. Varanavičius kaip pagrindinę problemą, kodėl Lietuva vis dar neturi Nacionalinio stadiono, įvardija politinės valios trūkumą¹⁹⁷.

Keistokai skamba buvusio premjero A Brazausko žodžiai: „Pirmiausia pasiekite rezultatus, tada prašykite pinigų“¹⁹⁸ (omenyje turimas Nacionalinis stadionas). Visi bent šiek tiek besidomintys futbolu puikiai supranta, jog be geros infrastruktūros neįmanoma tikėtis gerų rezultatų, kai net Lietuvos futbolo rinktinė tarptautines rungtynes žaidžia apgailėtinos būsenos stadione. Lietuvos futbolininkams geriausiu atveju viskas prieš akis¹⁹⁹. O šiuo atveju iš futbolininkų reikalauti rezultato, kurio esamomis Lietuvos futbolo infrastruktūros sąlygomis pasiekti praktiškai neįmanoma, būtų visiškai nelogiška. Būtų naivu lyginti Lietuvos krepšinio ir futbolo rezultatus, pirmiausia reikia dėti pastangas į tai, kad futbolas Lietuvoje atsigautų.

Savivaldybės pozicija tai pat kelia abejonų. Pasak A. Varanavičiaus, Vilniaus miesto savivaldybė nėra pakankamai suinteresuota tokiu milžinišku projektu²⁰⁰. Be abejo, pirmiausia yra maža tikimybė, kad toks statinys bus pelningas, o galimi nuostoliai vėlgi gali gulti ant LRV, o realiausiai – ant savivaldybės pečių. Reali tokio objekto visa eksploatacija mūsų šalies klimatinėmis sąlygomis gali trukti apie 7–8 mėn. per metus.

Realiai sunku suvokti situaciją, kai pati valstybė rengia strategiją palankiam Lietuvos įvaizdžiui pasaulyje kurti, o apgalėtina šalies futbolo stadionų būklė jį gadina; Nacionalinis stadionas su šalies veidu asocijuojasi ne vienam europiečiui²⁰¹.

Galima daryti išvada, kad skubiai priimti sprendimai, Nacionalinio stadiono atžvilgiu, labiau sietini su praėjusiais savivaldos rinkimais negu su nuoširdžiais politikų ketinimais. M. Jakimausko žiniomis, „praėjus savivaldybių rinkimams šiuo metu nėra daromi jokie realūs darbai Nacionalinio stadiono atžvilgiu“²⁰².

3.3. Nacionalinio stadiono projekto ateities tendencijos

Šiame darbe jau buvo kalbama, jog šį projektą įgyvendinti planuojama 2009 m., kai Vilnius taps Europos kultūros sostine, o Lietuva švęs savo vardo tūkstantmečio paminėjimą. Jeigu šią datą laikytume kaip tikslą iki kada planuojama įgyvendinti šį projektą, tai galima daryti išvada, jog tai praktiškai yra neįmanoma (šiuo atveju omenyje turima tik pirmojo šio projekto etapo įgyvendinimo galimybė). Dar šių metų pradžioje buvo planuota, jog techninis stadiono projektas

¹⁹⁷ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

¹⁹⁸ Gediminas Versickas.

¹⁹⁹ Ten pat.

²⁰⁰ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

²⁰¹ Versickas.

²⁰² Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 18 d.

bus parengtas iki šių metų pabaigos²⁰³. M. Jakimausko žiniomis, „kol kas Vilniaus miesto savivaldybėje nesiimta jokių konkrečių darbų šio projekto atžvilgiu“²⁰⁴. M. Jakimauskas, remdamasis asmenine patirtimi, kalba, jog „vien planuojant tokio stadiono kaip „Vėtra“ rekonstrukciją techninių niuansų tvarkymas geriausiu atveju truks apie pusę metų, nors pats projektas jau yra atliktas, o rekonstrukcijos darbai turėtų trukti apie dvejus metus, tad galutinai stadioną planuojama rekonstruoti, geriausiu atveju, iki 2009 m. vasaros“²⁰⁵. Respondento teigimu, „sunku realiai įsivaizduoti, kad esant dabartinei situacijai techniškai įmanomas tokio objekto įgyvendinimas iki minimos datos, net jeigu ir visi biurokratiniai niuansai būtų sprendžiami skubos tvarka“²⁰⁶. A. Varanavičiaus nuomone, „taip, kaip dabar dirbama prie šio projekto, neįmanoma tikėtis, jog stadionas bus pastatytas iki 2009 m.“²⁰⁷.

²⁰³ „Pradedamas rengti Nacionalinio stadiono Šeškinėje techninis projektas.“ Vilnius, 2007.

<http://www.alyga.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=1913&Itemid=2> [Žiūrėta 2007 02 23].

²⁰⁴ Martynas Jakimauskas, interviu su autoriumi, Vilnius, balandžio 18 d.

²⁰⁵ Ten pat.

²⁰⁶ Ten pat.

²⁰⁷ Liutauras Varanavičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 balandžio 3 d.

4. KREPŠINIO ATVEJIS

Pasaulyje krepšinis savo populiarumu nusileidžia tokioms sporto šakoms kaip futbolas, ledo ritulys, lengvoji atletika, tačiau tik ne Lietuvoje. Šiuo atžvilgiu Lietuva yra išskirtinė valstybė – krepšinis jau yra tapęs mūsų tautos identiteto²⁰⁸ dalimi, o populiariojoje kultūroje tapatinamas net su “antrąja religija“. Dauguma pasaulio krepšinio specialistų ir FIBA Europos atstovai pripažįsta, kad nors Lietuva yra maža valstybė, tačiau yra viena galingiausių ne tik Europos, bet ir pasaulio krepšinyje²⁰⁹. Šiais metais Lietuva švenčia savo krepšinio 85 metų jubiliejų nuo tada, kai 1922 m. balandžio mėn. Kaune buvo sužaistos pirmosios krepšinio varžybos²¹⁰. Pažvelgus į Lietuvos krepšinio istoriją – rezultatai tikrai yra įspūdingi. Išskirtinį Lietuvų tautos dėmesį šiai sporto šakai įrodo pasaulyje analogų neturintis Lietuvos krepšiniui statomo paminklo pavyzdys.

Aukšti laimėjimai krepšinyje ir išskirtinis lietuvių dėmesys šiai sporto šakai buvo pagrindiniai veiksniai, kodėl Lietuvai buvo suteikta galimybė 2011 m. rengti Europos vyrų krepšinio čempionatą. Tai yra prestižinis renginys, o dėl teisės jį rengti varžosi daugelis Europos valstybių. Tai ne tik galimybė surengti gražų krepšinio renginį, bet ir būdas plačiai pristatyti savo šalį, kas tokiai valstybei kaip Lietuva šiuo metu ypač aktualu. Remiantis kitų šalių patirtimi, Europos krepšinio čempionatų rengimas duoda ir ekonominę naudą. Tai yra didelis ir svarbus visos valstybės įsipareigojimas, tad kiekviena valstybė negaili investicijų organizuodama tokio pobūdžio renginį. Rengti 2011 m. Europos čempionato rungtynes šiuo metu pretenduoja penki didieji Lietuvos miestai: Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys.

4.1. Dabartinė situacija krepšinio infrastruktūros srityje

Nepaisant aukštų laimėjimų, Lietuvos krepšinis, kaip ir kitos sporto šakos, susiduria su savomis kasdieninėmis problemomis: pavyzdžiui, su sporto bazių nepakankamumu ar prasta jų būkle. Žvelgiant Lietuvos mastu, krepšinis savo turima sporto bazių infrastruktūra yra kur kas geresnės būklės kitų sporto šakų atžvilgiu. Šiuo metu Lietuvoje iš viso yra 1587 sporto salės ir 1367 krepšinio aikštelės ir tai yra daugiau nei dvigubai geresni rodikliai, palyginti su futbolu²¹¹. Palyginti su kitomis Europos valstybėmis (pvz., Prancūzija), dabartiniai

²⁰⁸ Apie Lietuvos krepšinį, kaip apie tautos identiteto dalį kalba doc.dr. G. Beresnevičius: Gintaras Beresnevičius, „Kodėl Lietuvoje mirtinai populiarus krepšinis, futbolas duobėje?“ Vilnius, 2006.

<<http://www.delfi.lt/news/daily/comments/article.php?id=10071075>> [Žiūrėta 2007 02 01].

²⁰⁹ Almantas Kiveris, „Kaune paminėtas Lietuvos krepšinio 85-metis.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.basketnews.lt/news-9067-kaune-paminetas-lietuvos-krepšinio-85-metis.html>> [Žiūrėta 2007 04 17].

²¹⁰ Ten pat.

²¹¹ „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006- 2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 7. (Nepublikuota.)

kiekybiniai rodikliai taip pat yra gana geri²¹². Tai pirmiausia lemia krepšinio populiarumo veiksnys. Todėl šiai sporto šakai skiriama kur kas daugiau dėmesio ir finansinių išteklių, palyginti su kitomis sporto šakomis.

Tačiau dauguma turimų sporto salių ir krepšinio aikštelių priklauso viešojo mokymo įstaigoms, kurių nusidėvėjimas 2000 m. siekė (remiantis specialia metodika) net 34 procentus²¹³. Daugumai šių sporto salių ir krepšinio aikštelių reikalinga visapusiška renovacija. Deja, tam tikslui reikalingos didelės lėšos, kurių viešosios mokymo įstaigos neturi. Tad būtina tiek savivaldybių, tiek ir Vyriausybės pagalba.

Atsižvelgiant į krepšinio sporto šakos populiarumą ir profesionalaus Lietuvos krepšinio galimybes, Lietuvoje egzistuoja modernių, visus tarptautinius reikalavimus atitinkančių sporto arenų poreikis. Sporto arenų skaičiumi Lietuva gerokai atsilieka nuo kitų Europos valstybių, nes iki šiol turime tik vieną modernią ir visus tarptautinius reikalavimus atitinkančią „Siemens“ areną.

Pagrindiniai sporto arenų poreikį lemiantys veiksniai:

Šių dienų poreikių neatitinkančios sporto salės. Lietuva turi tris vyrų ir vieną moterų komandą, kurios žaidžia skirtingose aukščiausiosiose Europos krepšinio lygose ir turnyruose, ir šis kaičius ateityje turi tendenciją didėti. Atskirų Lietuvos regionų turimos didžiosios sporto salės (sporto rūmai) buvo statytos sovietmečiu, o Kauno sporto halė – dar 1939 metais. Šie sporto statiniai (išskyrus „Siemens“ areną) atitinka tik minimalius FIBA keliamus reikalavimus, kurie netolimoje ateityje bus griežtinami. Tada kai kurioms Lietuvos miestų krepšinio komandoms gali būti atimta teisė tarptautines varžybas rengti savoje aikštėje. Šiuo metu tai ypač aktualu Kauno „Žalgirio“ komandai, kuri žaidžia aukščiausiojoje Europos lygoje.

Kalbant apie nacionalinį lygmenį, turimos didžiosios sporto salės taip pat nebetenkina šių dienų poreikio, nes tiesiog yra per mažos, o kai kurių iš jų dabartinė techninė būklė yra labai prasta. Kaip pavyzdį būtų galima pateikti Šiaulių miesto sporto rūmus, kuriuose netelpa visi žiūrovai. Alytuje dėl nebetinkamų eksploatuoti sporto rūmų miesto komanda buvo priversta pasitraukti iš LKL pirmenybių.

FIBA atstovai taip pat reiškia nuostabą: kaip tokia valstybė, kuri krepšinyje yra viena pajėgiausių visame pasaulyje, kurios krepšinis turi dideles galimybes, taip nesirūpina modernių sporto arenų plėtra²¹⁴.

²¹² „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006- 2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006. 7. (Nepublikuota.)

²¹³ Ten pat.

²¹⁴ Giedrius Vitkauskas, „Arenų statybų ypatumai Lietuvoje.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=13113237>> [Žiūrėta 2007 05 07].

Lietuvos įsipareigojimas rengti 2011 m. Europos vyrų krepšinio čempionatą.

Galimybė rengti tokio pobūdžio renginį pasitaiko labai retai, tai didelė garbė bet kuriai Europos valstybei. Švedijoje, kurioje krepšinis yra visiškai nepopuliarus, rengiantis 2003 m. čempionatui buvo negailima didžiulių investicijų į sporto arenas ir net nebuvo keliamas klausimas – „o ką duos šios arenos Švedijos sportui ateityje?“

Suteikiant Lietuvai galimybę rengti Europos krepšinio čempionatą, pagrindinis FIBA keliamas reikalavimas buvo turėti bent penkias sporto arenas. Arenose, kuriose bus žaidžiamos grupės varžybos, turi būti mažiausiai 5000 sėdimų vietų, o arenose, kuriose vyktų ketvirtfinalių, pusfinalių ir finalų varžybos, turi tilpti ne mažiau kaip 12000 žiūrovų²¹⁵. Modernių, visus tarptautinius reikalavimus atitinkančių arenų trūkumas buvo pagrindinė problema, kodėl Lietuva perleido Ispanijai galimybę rengti 2007 m. čempionatą. Galimybei čempionatą rengti 2007 m. Lietuvoje buvo pritarusi ir LRV²¹⁶. 2004 m. tuometinio premjero A. Brazausko rengtą pasitarimą su didžiųjų miestų merais dėl galimybių organizuoti čempionatą²¹⁷ galima laikyti bendruoju vardikliu (išskyrus Vilnių), duodančiu postūmį arenų statybai didžiuosiuose šalies miestuose.

Tačiau ir nukėlus čempionato rengimo datą į 2011 metus, problema vis dar išlieka ta pati. Lietuva turi tik vieną „Siemens“ areną. Šiaulių ir Panevėžio arenas dar tik statomos, o Kauno ir Klaipėdos arenas – net nepradėtos statyti. Atsižvelgiant į dabartinę situaciją, galima daryti preliminarią išvadą, jog FIBA ir LKF bendru neoficialiu susitarimu priimtas sprendimas čempionato datą nukelti į 2011 m. buvo pamatuotas ir logiškas. Kauno ir Klaipėdos arenų atvejai kelia abejonių, ar apskritai šiems miestams bus suteikta teisė rengti Europos čempionato rungtynes. Pasak KKSD dir. pav. M. Kačkano, „startas“ pradėti visų planuojamų arenų statybas buvo duotas vienu metu, tačiau rezultatai – nevienodi.²¹⁸

Kiti veiksniai. Sporto arenas gali būti daugiafunkcės paskirties, kuriose gali būti rengiamos įvairių uždarų patalpų sporto varžybos, koncertai ir kiti visuomeniniai renginiai. Skirtingai nei stadionai, arenas gali būti eksploatuojamos bet kuriuo metų laiku. Pasaulinė

²¹⁵ Mindaugas Jackevičius, „V. Garastas: Europos čempionatas Lietuvoje vyks.“ Vilnius, 2007. <<http://www.delfi.lt/news/sport/eurobasket2003/article.php?id=12329960&com=1&s=1&no=60>> [Žiūrėta 2007 03 01].

²¹⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 01d. nutarimas Nr.1541 „Dėl pritarimo rengti XXXV Europos vyrų krepšinio čempionato finalinį etapą 2007 m. Lietuvoje“. <<file:///C:/Documents%20and%20Settings/PTROX/Desktop/LRV%20nutarimas.htm>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²¹⁷ Valdas Pryšmantas, „Arena Klaipėdoje: nuo pirmo žodžio iki dabar.“ Klaipėda, 2007. <<http://www.ve.lt/?data=2007-05-16&rub=1065924811&id=1179245615>> [Žiūrėta 2007 05 16].

²¹⁸ Valdas Pryšmantas. „Čempionatas Klaipėdą gali aplenkti dėl politikų ginčų.“ Klaipėda, 2007.05.17 <<http://www.miestai.net/forumas/showthread.php?p=171415#post171415>> [Žiūrėta 2007 05 10].

praktika rodo, kad 95 procentus pajamų panašaus dydžio arenos pasaulyje gauna ne iš sporto, o iš kultūros renginių²¹⁹.

Tokio pobūdžio arenų poreikis yra ir valstybės prestižo reikalas, ypač tokiai valstybei kaip. Trūkstant modernių sporto arenų pilnai nerealizuojamos profesionalaus Lietuvos krepšinio galimybės. Lietuvos krepšinis palaiko puikius bendradarbiavimo ryšius su FIBA, FIBA Europe organizacijomis, Eurolyga, moterų Eurolyga ir net su NBA krepšinio lygomis. Lietuva galėtų rengti įvairaus amžiaus vaikinų ir merginų Europos krepšinio čempionatus, Eurolygos finalo rungtynes ir t. t. Tai visapusiškai būtų naudinga pačiai valstybei.

Pagrindiniai veikėjai ir finansiniai šaltiniai sporto arenų plėtros srityje išlieka tie patys kaip ir kalbant apie bendrą sporto bazių plėtros politiką. Tačiau, palyginti su futbolu, sporto arenų plėtros srityje pagrindinių veikėjų vaidmenys yra modifikuojami. Šiuo atveju LKF turi kur kas didesnę įtaką ir finansinius resursus nei LFF, atliekanti labiau patariamojo pobūdžio vaidmenį Nacionalinio stadiono klausimu. Kalbant apie daugiafunkcės paskirties didelius sporto statinius, LKF veiklos laukas apima net keturis planuojamus pagrindinius objektus, o LFF – tik vieną. LKF yra atsakinga už Europos vyrų krepšinio čempionato organizavimą, kartu turi ir didelę įtaką arenų plėtros srityje. Palyginti su Nacionalinio stadiono atveju, arenų plėtra praktiškai visiškai paliekama savivaldybių atsakomybėje.

Galimybė pasinaudoti ES struktūrinių fondų parama įgyvendinant tokio tipo objektus, kaip ir bendru sporto bazių plėtros atveju, išlieka svarbiu postūmiu pradėti sporto arenų plėtrą.

4.2. Klaipėdos sporto arenos atvejis

Lietuvos žiniasklaidoje ir visuomenėje yra sukurta regimybė, jog pagrindinė problema, verčianti nerimauti dėl sėkmingo pasirengimo Europos vyrų krepšinio čempionatui, yra stringantis Kauno arenos projekto įgyvendinimas. Tai konstatuoja LKF, FIBA, KKSD atstovai, ministras pirmininkas, žiniasklaida ir kt.

Klaipėdos miestas taip pat yra išreiškęs norą rengti Europos čempionato rungtynes. Tačiau galima sakyti, jog Klaipėdos arenos situacija, žvelgiant per politinio proceso ciklą, yra dar sudėtingesnė negu Kauno arenos, nes kol kas galima kalbėti tik apie šio projekto formavimo etapą.

Klaipėdos miesto savivaldybė jau daugiau nei penketą metų ieško būdų statyti universalią sporto areną. Klaipėdos arenos klausimo patekimą į institucinę darbotvarkę galima

²¹⁹ „20 000 vietų arena Kaune.“ Kaunas, 2005. <<http://www.miestai.net/forumas/archive/index.php/t-924.html>> [Žiūrėta 2006 12 20].

būtų laikyti 2004 m. rugsėjo mėn., kai buvo pradėtas rengti teritorijos ties Baltijos ir Taikos prospekto žiedu detalusis planas, kur ir buvo planuojama statyti areną. Tačiau sprendimas statyti areną buvo priimtas tik 2007 m. balandžio 24 d., skiriant naujai suformuotą 10,8 ha sklypą miesto centre (Minijos ir Dubysos gatvių, Baltijos ir Taikos prospektų teritorijoje) ²²⁰.

Ilgą Klaipėdos arenos projekto formavimą lėmę veiksniai:

Nesutarimai dėl tinkamos vietos arenos statybai. Buvo svarstomi trys tinkamiausios vietos arenos statybai variantai: teritorija ties Baltijos žiedu ir Taikos prospektu (vėliau galimybė sklypą patraukti į miesto centrą), teritorija ties vasaros koncertų estrada bei teritorija miesto šiaurinės dalies pakraštyje.

Priimtinausias variantas buvo sklypas miesto centre (Minijos ir Dubysos gatvių, Baltijos ir Taikos prospektų teritorijoje). Tačiau taip miesto valdžia įsivėlė į ilgas biurokratinės procedūras dėl žemės sklypo įteisinimo. Detaliojo plano rengimo procedūros užtruko trejus metus, o įteisinti žemę, kurioje stovės arena, pavyko tik po ilgų derybų. Miestui teko pasikeisti sklypais su keliais privačių sklypų savininkais ²²¹.

Verslo interesų įtaka. Šiuo atveju galima išvelgti ir verslo interesų įtakos galimą poveikį. Sprendimas arenos statybai skirtą sklypą „pastumti“ daugiau į miesto centrą būtų ekonomiškai palankus šioje teritorijoje esančių „Akropolio“, „Elektro Markt“ ir „Arenos“ prekybos centrų savininkams. Taip būtų dar labiau sukoncentruota trauka į miesto centrą.

Vietos valdžios neveiklumas. Planuojamos arenos projektu buvo susidomėjusios kelios užsienio kompanijos: Vokietijos kompanija „Leonhardt, Andra und Partner GmbH“ ir Olandijos kompanija „VC Worldwide“ ²²². Olandų kompanijos „VC Worldwide“ prezidentas K. Vynbrinkas siūlė areną statyti privačiomis lėšomis ir ją eksploatuoti ²²³. Be jokios sutarties su Klaipėdos savivaldybe buvo parengtas ir pasiūlytas 450 tūkst. Lt kainavęs ir analogų neturintis projektas pastatyti sporto kompleksą, kurio pirmas aukštas taptų krepšinio sale, o antras – futbolo stadionu ²²⁴. Taip Klaipėdos savivaldybė įsitraukė į ilgas derybas su olandų kompanija, tačiau projektui taip ir nepritarta, argumentuojant tuo, kad projektas yra nerealus ir bet kokių atveju pirmiausia reikia skelbti viešą konkursą ²²⁵. Tačiau galima teigti, jog olandų siūlomoms sąlygoms buvo gana geros, juolab kad olandai buvo pasiryžę net keisti techninį arenos projektą. Taip

²²⁰ Vilija Šiliniene, „Klaipėdai pasiūlyti trys sporto arenos modeliai.“ Klaipėda, 2007.

<<http://www.ve.lt/?data=2007-04-25&rub=1065924810&id=1177432480>> [Žiūrėta 2007 04 25].

²²¹ Mindaugas Milinis, „Klaipėda pasisprendė dėl arenos.“ Klaipėda, 2007. <http://www.lzinios.lt/lt/2007-04-25/aktualijos/klaipeda_apsisprende_del_arenos.html> [Žiūrėta 2007 05 20].

²²² Pryšmantas, „Arena Klaipėdoje; nuo pirmo žodžio iki dabar.“

²²³ Arnoldas Remeika, „Dėl Klaipėdos sporto arenos – kančių keliai.“ Klaipėda, 2006.

<<http://www.eurobasket.lt/?news.id.17583>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²²⁴ Ten pat.

²²⁵ Ten pat.

Klaipėdos miesto savivaldybė atmetė puikią alternatyvą areną statyti privačiomis investicijomis ir nusprendė ją statyti savomis jėgomis. Neturėdama konkretnių alternatyvų, savivaldybė nesugebėjo parengti Ūkio ministerijai visų reikiamų dokumentų nacionalinės reikšmės objekto statusui gauti²²⁶.

Kaltinimų neveiklumu praėjusios kadencijos miesto tarybai pasigirsta ir iš naujosios tarybos narių pusės²²⁷. Ir dauguma jų yra pagrįsti. Per trejus metus, galima sakyti, nebuvo priimta jokių konkretnių sprendimų.

Silpnas interesų grupių spaudimas. LKF, FIBA, kitų interesų grupių bei žiniasklaidos dėmesys, galima sakyti, labiausiai sukoncentruotas į Kauno arenos atvejį. Tad galima kalbėti apie nepakankamą interesų grupių spaudimą Klaipėdos savivaldybei arenos klausimu.

Priimant sprendimą areną statyti miesto centre buvo pristatyta viešosios įstaigos „Nacionalinių projektų rengimas“ ir bendrovių „Eurointegracijos projektai“ bei „Miestoprojektas“ parengta preliminarinė universalios sporto arenos galimybių studija, siūlanti tris alternatyvas²²⁸:

Pirmoji alternatyva. 5300 sėdimų vietų sporto arena, kuri veiktų tik per varžybas ir renginius.

Antroji alternatyva. Tokio pat tipo arena, turinti šalia nuolat veikiančią sporto ir laisvalaikio centrą.

Trečioji alternatyva. Tokio pat tipo arena, kaip ir antruoju atveju, tik didesnė (7500 sėdimų vietų).

Klaipėdos savivaldybės Strateginės plėtros komiteto nario Rimanto Cibausko nuomone, sprendimas areną statyti miesto centre (Minijos ir Dubysos gatvių, Baltijos ir Taikos prospektų teritorijoje) neteisingas²²⁹. Pastačius areną užmiestyje būtų išvengta spūsčių miesto centre ir būtų patogesnis susisiekimas ne miesto gyventojams²³⁰.

Atsižvelgiant į šią nuomonę, neatmetama galimybė, jog šio projekto įgyvendinimas gali būti stabdomas vėl grįžtant prie sprendimų priėmimo etapo. Klaipėdos mero teigimu, tokiu atveju statybų pradžią tektų atidėti mažiausiai penkeriems metams – taip būtų prarasta galimybė 2011 m. Klaipėdoje rengti Europos krepšinio čempionato rungtynes²³¹.

²²⁶ Milinis.

²²⁷ Algirdas Auruškevičius, „R. Cibauskas: „Sporto arena – greičiau, geriau ir pigiau.“ Klaipėda, 2007.

<<http://www.ve.lt/?data=2007-05-16&rub=1065924811&id=1179245142>> [Žiūrėta 2007 05 16].

²²⁸ Šiliniene.

²²⁹ Ten pat.

²³⁰ Ten pat.

²³¹ Ten pat.

Artimiausiu metu miesto taryba turi apsispręsti dėl geriausios alternatyvos pasirinkimo ir dėl valdymo modelio. Priėmus šiuos sprendimus, bus galima skelbti konkursą arenos techniniam projektui parengti ir teikti paraišką gauti ES finansavimą²³².

4.3. Kauno sporto arenos atvejis

Kauno miestas, turintis galias krepšinio istorijos tradicijas ir tituluočiausią šalyje „Žalgirio“ krepšinio klubą, dažnai įvardijamas Lietuvos „krepšinio sostine“. Kaune puoselėjama galimybė turėti moderniausią ir didžiausią sporto areną ne tik Lietuvoje, bet ir Rytų Europoje. Apie galimybę Kaunui turėti tokią areną jau kalbama beveik dešimtmetį, o jos projektavimas ir parengiamieji darbai jau kainavo apie 5 mln. Lt²³³. Tačiau Kauno arenos projekto įgyvendinimas stringa ir ateities perspektyvos nėra palankios. Kauno arena, kaip ir Nacionalinis stadionas, dažnai tapatinamas su „amžinosiomis statybomis“.

Kaunui arena jau yra būtina. Arena galėtų tapti miesto simboliu, traukos centru, duotų postūmį kitoms investicijoms, o tai Kaunui šiuo metu yra labai svarbu. Kauno „Žalgirio“ krepšinio klubas yra vienas labiausiai miestą reprezentuojančių subjektų bei tituluočiausias ir šiuo metu vienintelis Lietuvos klubas, žaidžiantis Eurolygoje. Tačiau jau 2009 m. „Žalgiris“ nebeteks teisės rengti Eurolygos rungtynes Kauno halėje, nes ji neatitinka FIBA keliamų reikalavimų²³⁴. Jau dabar svarstoma alternatyva 2009–2010 m. Eurolygos sezono namų rungtynes žaisti Rygos arenoje²³⁵.

Kaunas tai pat pretenduoja rengti Europos čempionato finalines rungtynes. Tačiau LKF ir KKSD atstovai viešai teigia, jog nesukubus laiku pastatyti arenos Europos čempionatas apskritai gali aplenkti Kauną. KKSD svarsto alternatyvą čempionato rungtynes perkelti net į sostinės „Sportimos“ maniežą²³⁶, nepaisant to, kad šis maniežas pritaikytas žaisti futbolą.

Minėti veiksniai Kauno miestui gali duoti didelių ekonominių ir kiekybiškai neįvertinamų nuostolių. Susirūpinimą arenos projekto įgyvendinimu yra išreiškę „Žalgirio“ krepšinio klubas, KKSD, LKF ir FIBA atstovai, ministras pirmininkas bei dauguma Kauno visuomenės. Susiklosčiusi situacija nuostabą kelia užsienio ir Lietuvos krepšinio atstovams, politikams bei visai Lietuvos visuomenei.

²³²Šilinienė.

²³³Vitkauskas.

²³⁴Ten pat.

²³⁵Nerijus Budrys, „Žalgiriui Eurolygos rungtynes gali tekti žaisti Rygoje.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.verslosavaite.lt/content/view/204/1/>> [Žiūrėta 2007 04 16].

²³⁶„2011 metų Europos krepšinio čempionatas aplenks Kauną?“ Vilnius, 2007

<<http://www.lrytas.lt/?data=20070503&id=11781934611176348130&view=4>> [Žiūrėta 2007 05 03].

4.3.1. Kauno sporto arenos projekto apžvalga

Kalbos apie naujos ir modernios arenos reikiamybę Kaunui vyksta jau apie dešimtmetį. Galima teigti, kad sporto arenos klausimas į institucinę darbotvarkę pateko dar 1998 metais. Pirmiausia tai lėmė akivaizdus faktas, jog Kauno sporto halė yra labai prastos techninės būklės. Be to, tais pačiais metais „Žalgirio“ krepšinio klubas iškovojo teisę žaisti aukščiausiojoje Europos krepšinio lygoje, kuri kėlė griežtus reikalavimus sporto salėms. Tuo metu buvo priimtas laikinas sprendimas renovuoti sporto halę, kad ji atitiktų bent minimalius tuo metu keltus reikalavimus.

Pirmosios problemos prasidėjo nesutarimais dėl tinkamiausios vietos tokios arenos statybai. Pasak Kauno savivaldybės Urbanistikos skyriaus vedėjo N. Valatkevičiaus, arenos statybai buvo siūloma net 18 potencialių vietų. Du pagrindiniai variantai – ją statyti Kalniečių parke arba miesto centre, vaizdingoje Nemuno saloje²³⁷.

1998 m. Kauno savivaldybė priėmė sprendimą areną statyti Kalniečių parke pagal E. Miliūno parengtą projektą. Tačiau kiek vėliau sprendimas buvo atšauktas dėl techninių urbanistinių priežasčių²³⁸.

Savivaldybė vėl įsitraukė į ilgas diskusijas dėl tinkamiausios vietos arenos statybai, tačiau buvo prieita prie bendro sutarimo ją statyti Nemuno saloje. Pats sprendimas areną statyti Nemuno saloje buvo priimtas 2004 m. kovo 4 d.²³⁹ Savivaldybė pasirašė sutartį su architektu E. Miliūnu, kuris suprojektavo naują areną ir salos infrastruktūrą, o savivaldybė tam skyrė net 2,6 mln. Lt²⁴⁰. Tačiau ir priėmus naują sprendimą Kauno arenos projekto įgyvendinimas stringa.

4.3.2. Pagrindinės priežastys, stabdančios Kauno sporto arenos projekto įgyvendinimą

Pagrindinės priežastys, dėl kurių stringa Kauno sporto arenos įgyvendinimas, yra šios:

Grįžimas prie sprendimų priėmimo proceso. Grįžimas prie sprendimų priėmimo proceso, taip bandant performuoti politiką, yra viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl stringa Kauno sporto arenos įgyvendinimas.

Galima daryti preliminarią išvadą, kad savivaldybė jau trečią kartą bando grįžti prie sprendimo priėmimo proceso. Pirmą kartą sprendimas buvo priimtas 1998 m. areną statyti Kalniečių parke, tačiau vėliau atšauktas. Naują sprendimą areną statyti Nemuno saloje savivaldybė priėmė 2004 m. (toliau darbe nagrinėjamas laikotarpis nuo 2004 m.). Tačiau naujai

²³⁷ Nerijus Valatkevičius, interviu su autoriumi, Vilnius, 2007 gegužės 3 d.

²³⁸ Ten pat.

²³⁹ Ten pat.

²⁴⁰ Vitkauskas.

patvirtintas architekto E. Miliūno siūlomas arenos projektas, nors ir buvo sutiktas palankiai, taip ir nebuvo įgyvendintas (neoficialiais duomenimis, jis laikomas atsarginiu)²⁴¹.

2005 m. rugpjūčio 12 d. paskelbus Kauno pramogų sporto rūmų Nemuno saloje koncesijos konkursą²⁴², jį laimėjusios prancūzų kompanijos „Bouygues Batiment International“ (BBI) pasiūlytas E. Miliūno projektas netenkino²⁴³. Aiškaus atsakymo, kodėl buvo atmestas šis projektas, taip ir nėra. Nepaisydama to, Kauno valdžia 2006 m. patvirtino sutarties projektą, pagal kurį įsipareigojo sumokėti prancūzų bendrovei BBI 1,2 mln. Lt už naujus arenos projektavimo darbus²⁴⁴. Naują prancūzų kompanijos siūlomą arenos projektą savivaldybė iš naujo turėtų svarstyti tik 2007 m. gegužės mėnesį²⁴⁵.

Nors savivaldybės sprendimas areną statyti Nemuno saloje priimtas dar 2004 m., tačiau vis dar svarstoma, ar Nemuno sala yra tinkamiausia vieta arenos statybai. Tam prieštarauja dalis miestų gyventojų ir „žalieji“. Dar 2005 m. Kauno miesto gyventojų viešosios nuomonės tyrimai rodė, kad dauguma gyventojų pritaria, jog arena būtų statoma Nemuno saloje²⁴⁶. Tačiau 2006 m. gyventojų grupė priėmė rezoliuciją, kurioje reikalaujama atšaukti sprendimą ją statyti Nemuno saloje, atlikti išsamią ir nepriklausomą ekspertizę bei abu projektus pristatyti visuomenei²⁴⁷. Pirmoji versija – saloje statyti areną yra nesaugu. Antroji – salos gruntas gali būti užterštas bakterijomis. Trečioji versija – pastačius areną saloje bus sunaikintas parkas. Tačiau nė viena iš versijų nėra pakankamai argumentuojama, kad galėtų būti pakeista arenos vieta²⁴⁸. Tačiau diskusijos dėl tinkamiausios vietos arenai yra gana rimtas įgyvendinimo procesą stabdantis veiksnys. „Žalgirio“ atstovų teigimu, kur bus statoma arena, nėra svarbiausias veiksnys, svarbiausia, kad ji būtų²⁴⁹. Galima sakyti, kad viena iš šio projekto formavimo klaidų – neatlikta išsami ekspertizė prieš priimant sprendimą areną statyti Nemuno saloje.

Koncesijos problemos. Koncesija yra viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės (angl. *Public Private Partnership* (PPP)) forma, sutartis tarp viešojo administravimo institucijos

²⁴¹ Tomas Lapinskas, „Kauno sporto rūmų statyba: „tabletė“ virto „ledkalniu“.“ *APS*, 10, 2006, 47.

²⁴² „Paskelbtas Kauno pramogų ir sporto rūmų Nemuno saloje koncesijos konkursas.“ Vilnius, 2005. <<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=1197>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁴³ Lapinskas, „Kauno sporto rūmų statyba: „tabletė“ virto „ledkalniu“.“ 47.

²⁴⁴ Vitkauskas.

²⁴⁵ „2011 metų Europos krepšinio čempionatas aplenks Kauną?“ Vilnius, 2007.

²⁴⁶ Lapinskas, „Kauno sporto rūmų statyba: „tabletė“ virto „ledkalniu“.“ 47.

²⁴⁷ Kauno miesto gyventojų susirinkimo rezoliucija. „Dėl sporto rūmų statybų Nemuno saloje.“ Kaunas 2006, sausio 16 d. Paimta iš *XXI amžius*. Vilnius, 2006. <http://xxiamzius.lt/numeriai/2006/02/08/nuom_04.html> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁴⁸ Panaši pozicija išreikšta: Budrys., „Kauno arena: mitai ir tikrovė.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.demasport.lt/?i=1;1;11&id=12745&PHPSESSID=554775bbc7487e3120cd5f7b6a797f5b>> [Žiūrėta 2007 04 02].

²⁴⁹ „Kauno arena: mitai ir tikrovė.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.demasport.lt/?i=1;1;11&id=12745&PHPSESSID=554775bbc7487e3120cd5f7b6a797f5b>> [Žiūrėta 2007 04 02].

ir privataus subjekto²⁵⁰. Remiantis Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymu, koncesija – tai koncesijos sutartimi koncesininkui suteiktas specialus leidimas vykdyti ūkinę veiklą, susijusią su infrastruktūros objektų projektavimu, statyba, plėtra, atnaujinimu, pakeitimu, remontu, valdymu, naudojimu ir priežiūra, teikti viešąsias paslaugas, valdyti ir naudoti valstybės ar savivaldybės turtą (tarp jų eksploatuoti gamtos išteklius), kai koncesininkas pagal koncesijos sutartį prisiima visą ar didžiąją dalį su tokia veikla susijusios rizikos bei atitinkamas teises ir pareigas²⁵¹. Koncesija paprastai suteikiama pasirašant sutartį tarp valdžios (valstybės ar savivaldybės institucijos) ir viešo konkurso būdu pasirinkto privataus ūkio subjekto, vadinamo koncesininku²⁵². Koncesininkui už teikiamas infrastruktūros paslaugas atlyginimą moka koncesiją suteikusi institucija arba patys paslaugos gavėjai²⁵³. Tačiau koncesija kaip PPP forma Lietuvoje dar tik žengia pirmuosius žingsnius ir dažnai sulaukia prieštaringų vertinimų.

Skirtingai nei Vilnius, Šiauliai ir Panevėžys, Kauno savivaldybė nusprendė areną statyti koncesijos būdu, kurios idėją ypač protegavo buvęs Kauno meras A. Garbaravičius²⁵⁴. Kauno arena taptų pirmuoju tokio lygio PPP projektu Lietuvoje²⁵⁵. Taip buvo atsisakyta privačios iniciatyvos.

Kauno arenos atveju koncesijoje dalyvauja Kauno miesto savivaldybė ir privatūs investuotojai – Prancūzijos bendrovė BBI ir Kauno „Žalgirio“ klubas. Privatūs investuotojai turėtų sumokėti 5–15 procentų visos projekto vertės (tai nustatys kreditą suteikiantis bankas), o savivaldybė turėtų per 25 metus mokėti koncesijos mokesťį. Šiam terminui pasibaigus arena pereitų į visišką savivaldybės kontrolę²⁵⁶.

Pati koncesija kelia nemažai abejonių. Savivaldybei tik iš trečio karto pavyko paskelbti koncesijos konkursą, kurį laimėjo Prancūzų kompanija BBI²⁵⁷. Prancūzų kompanijos veiksmai taip pat kelia prieštaringų vertinimų. Prancūzai taip ir nepaaiškino, kodėl buvo atsisakyta E. Miliūno siūlomo projekto. Pasak buvusio savivaldybės administracijos direktoriaus R. Stanionio, nebuvo nė vieno karto, kad prancūzai neatidėtų bendrų svarstymų, taip pat vis dar

²⁵⁰ Rūta Vainienė, „Koncesija – draugas ar baubas?“ Vilnius, 2006. <www.vilnius.lt/svietimas/Koncesija.pdf -> [Žiūrėta 2007 02 01].

²⁵¹ Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. 2003 m. birželio 24 d. Nr. IX–1647. <http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215247> [Žiūrėta 2007 02 01].

²⁵² Ten pat.

²⁵³ Ten pat.

²⁵⁴ Arūnas Andriuškevičius, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“ Kaunas, 2007. <http://www.krepsinis.net/news.php?news_id=69808 > [Žiūrėta 2007 03 08].

²⁵⁵ „Kauno arena: mitai ir tikrovė“. Vilnius, 2007.

<<http://www.demasport.lt/?i=1;1;11&id=12745&PHPSESSID=554775bbc7487e3120cd5f7b6a797f5b>> [Žiūrėta 2007 04 02].

²⁵⁶ Budrys.

²⁵⁷ Arūnas Andriuškevičius, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“

oficialiai nežinoma nei planuojamo objekto kaina, nei koncesijos mokestis²⁵⁸. Neoficialiais duomenimis, planuojamo objekto statybų kaina dar 2007 m. kovo mėnesį siekė 180 mln. Lt, o koncesijos mokestis – 90 mln. Lt²⁵⁹. Šiuo metu, neoficialiais duomenimis, arenos statybų galutinė kaina gali siekti beveik 450 mln. Lt., o 25 metų trukmės koncesijos mokestis, kurį arenos operatoriui mokėtų miesto valdžia, gali siekti iki 5,3 mln. Lt per metus²⁶⁰. Remiantis Koncesijų įstatymu²⁶¹, arenos statyba negalėtų viršyti 200 mln. Lt. Kauno savivaldybė neatmeta galimybės šią įstatymo normą užginčyti²⁶². Ministro pirmininko nuomone, esant tokiai situacijai savivaldybei reikėtų prašyti specialaus leidimo prisiimant visą finansinę atsakomybę²⁶³. Jei koncesijos sutartimi prisiimami įsipareigojimai viršija 200 mln. Lt, LRV teikimu ją turi tvirtinti Seimas.

Ministro pirmininko G. Kirkilo, KKSD gen. dir. A. Raslano, LKF vadovo V. Garasto, naujojo Kauno miesto mero A. Kupčinsko nuomone, 450 mln. Lt planuojama Kauno arenos kaina yra akivaizdžiai per didelė. Neoficialiais duomenimis, A. Kupčinskas neatmeta galimybės nutraukti derybas su prancūzų kompanija²⁶⁴, tačiau tokiu atveju prancūzų kompanija galėtų kreiptis į teismą.

Galima daryti preliminarią prielaidą, kad galbūt pasirinkta koncesijos forma, įgyvendinant Kauno arenos projektą, nebuvo tiksliai pamatuotas žingsnis. Tai gali lemti nepakankama Kauno savivaldybės patirtis viešojo ir privataus sektorių partnerystės srityje, ypač taikant koncesijos formą įgyvendinant tokio masto projektus.

Kauno visuomenė taip pat reikalauja stabdyti derybas su koncesininku, teigdama, kad arenos projektavimą ir statybą reikia perduoti privačiam kapitalui viešojo konkurso būdu, o Kauno savivaldybė neturėtų prisiimti jokių įsipareigojimų²⁶⁵.

Lietuvos laisvosios rinkos instituto prezidento R. Šimašiaus bei Kauno ir sostinės verslininkų teigimu, privačiomis lėšomis Kauno arena jau seniai būtų pastatyta²⁶⁶.

²⁵⁸ Arūnas Andriuškevičius, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“

²⁵⁹ Ten pat.

²⁶⁰ „2011 metų Europos krepšinio čempionatas aplenks Kauną?“ Vilnius, 2007
<<http://www.lrytas.lt/?data=20070503&id=11781934611176348130&view=4>> [Žiūrėta 2007 05 03].

²⁶¹ Lietuvos Respublikos koncesijų įstatymas. 2003 m. birželio 24 d. Nr. IX-1647.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215247> [Žiūrėta 2007 02 01].

²⁶² „2011 metų Europos krepšinio čempionatas aplenks Kauną?“ Vilnius, 2007.
<<http://www.lrytas.lt/?data=20070503&id=11781934611176348130&view=4>> [Žiūrėta 2007 05 03].

²⁶³ Paulius Garkauskas, „G. Kirkilas: Kauno valdžia stabdo sporto arenos statybas“. Vilnius, 2007.
<http://www.mediabv.lt/res_zinpr_det.php?id=12476> [Žiūrėta 2007 01 26].

²⁶⁴ „Kauno sporto rūmų ateitis miglota.“ Vilnius, 2007. <<http://www.miestai.net/kauno-sporto-rumu-ateitis-miglota.html>> [Žiūrėta 2007 03 01].

²⁶⁵ Lapinskas, „Kauno sporto rūmų statyba: „tabletė“ virto „ledkalniu“.“ 47.

²⁶⁶ Ten pat.

Vietos valdžios neveiklumas. Ministras pirmininkas G. Kirkilas²⁶⁷, „Žalgirio“ klubo atstovai²⁶⁸, architektai²⁶⁹ ir net patys Kauno tarybos politikai²⁷⁰ kaltina Kauno valdžią neveiklumu ir nesugebėjimu greitai ir efektyviai spręsti su Kauno arena susijusių klausimų. Ministro pirmininko kaltinimai turi ypač rimtą pagrindą. Delsimas suteikti Kauno arenai nacionalinės svarbos objekto statusą buvo pagrindinė priežastis, kodėl buvo kaltinama centrinė valdžia stabdant arenos įgyvendinimą²⁷¹. Tačiau ir suteikus nacionalinės reikšmės objekto statusą²⁷², akivaizdžių poslinkių nematyti.

Naujasis Kauno meras A. Kupčinskas taip pat neigiamai atsiliepia apie buvusios savivaldybės tarybos darbą įgyvendinant arenos projektą. Pasak mero, koncesijos sutarčių projektuose yra labai daug neaiškumų²⁷³.

Kauno miesto savivaldybei neretai siūloma atsižvelgti į Vilniaus, Šiaulių, Panevėžio savivaldybių praktiką statant tokio pobūdžio arenas.

Interesų grupių įtaka. (Šiame darbo skyriuje interesų grupės suvokiamos kaip grupės, galbūt suinteresuotos Kauno arenos projekto įgyvendinimo vilkinimu). Kauno „Žalgirio“ atstovų nuomone, arenos įgyvendinimo procese ne paskutinį vaidmenį atliko ir kova tarp įvairių verslo ir politinių grupių Kauno miesto savivaldybėje²⁷⁴. „Žalgirio“ atstovai kelia bent dvi pagrindines prielaidas, kas galėtų turėti įtakos ir kam būtų parankus Kauno arenos projekto įgyvendinimo vilkinimas²⁷⁵: 1) Vilniaus „Lietuvos ryto“ krepšinio komandos savininkai, nes iki 2009 m. Kaunui nespėjus pastatyti naujos arenos „Žalgiris“ neturėtų kur žaisti Eurolygos rungtynių, o tai būtų galimybė „Lietuvos ryto“ komandai užimti „Žalgirio“ vietą; 2) „Siemens“ arenos savininkai bei didžiosios sostinės koncertų ir renginių organizavimo kompanijos, nes planuojama Kauno arena būtų moderniausia Lietuvoje, todėl dauguma reikšmingų renginių iš Vilniaus persikeltų į Kauną.

Lietuvos krepšinio visuomenėje ne paslaptis, kad konkurencija dviejų stipriausių Lietuvos krepšinio klubų pasireiškia ne tik krepšinio aikštelėje ir yra ne visiškai skaidri. Tačiau

²⁶⁷ Garkauskas Paulius, „G. Kirkilas: Kauno valdžia stabdo sporto arenos statybas.“ Vilnius, 2007.

<http://www.mediabv.lt/res_zinpr_det.php?id=12476> [Žiūrėta 2007 01 26]

²⁶⁸ Almantas Bružas, „Gumos tempimas su varovais.“ *Statybų pilotas*, 2 (143), 2007, 6–7.

²⁶⁹ Kristina Kučinskaitė, „Kauno arena – A. Keserausko įkaitė.“ *Respublika*, 2006 m. lapkričio 2 d., 3.

²⁷⁰ Ten pat.

²⁷¹ Arūnas Andriuškevičius, „Kauno arena – nacionalinės svarbos objektas.“ Kaunas, 2006.

<<http://www.kaunodiena.lt/?id=6&aid=41793>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimas Nr. 1077 „Dėl daugiavilkinio sporto objekto pripažinimo turinčio nacionalinę svarbą.“

<http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285518&p_query=&p_tr2=> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁷³ Arūnas Andriuškevičius, „Europos krepšinio žemėlapyje Kauno gali ir nelikti.“ Kaunas, 2007.

<<http://www.kaunodiena.lt/?id=6&aid=46973>> [Žiūrėta 2007 05 04].

²⁷⁴ „Žalgiriui Eurolygos rungtynes gali tekti žaisti Rygoje.“ Vilnius, 2007.

<<http://www.verslosavaite.lt/content/view/204/1/>> [Žiūrėta 2007 04 16].

²⁷⁵ Budrys.

„Žalgirio“ savininkų keliamos versijos yra hipotetinės, panašesnės į sąmokslo teorijų kūrimą ir sunkiai pagrindžiamos.

Galima daryti prielaidą, kad verslo interesų grupės Kauno arenos atveju yra gana aktyvios. Kaip realiausią Kauno arenos projekto įgyvendinimą galimai stabdančią verslo interesų grupę, būtų galima įvardyti su verslininku A. Rakausku siejamą bendrovę „Baltic Shopping Centers“. Dar 2005 m. A. Rakauskas inicijavo galimybę Kauno areną statyti „Baltic Shopping Centers“ lėšomis šalia šiai bendrovei priklausančio prekybos ir pramogų centro „Mega“, esančio miesto pakraštyje²⁷⁶. Deja, toks siūlymas buvo atmestas, argumentuojant tuo, jog jis yra pavėluotas ir nepasiūlyta jokio projekto²⁷⁷. 2007 m. išrinkus naują miesto tarybą, A. Rakauskas neatsisako galimybės statyti areną jo siūlytomis sąlygomis. Tokia A. Rakausko iniciatyva nesunkiai pagrindžiama. „Megos“ centras yra kur kas strategiškai prastesnėje vietoje nei pagrindinis konkurentas „Akropolio“ prekybos centras, esantis miesto centre netoli Nemuno salos, kurioje ir yra planuojamos arenos statybos. Pastačius areną Nemuno saloje, miesto centas taptų pagrindiniu žmonių traukos objektu, o tai ekonomiškai labai neigiamai atsilieptų prekybos centrui „Mega“. Arenos statybų vietos perkėlimas šalia „Megos“ prekybos centro ekonomiškai būtų naudingas „Baltic Shopping Centers“. Pats A. Rakauskas atmeta bet kokius kaltinimus stabdant areno projekto įgyvendinimą Nemuno saloje²⁷⁸. Kita vertus, esant dabartinei situacijai A. Rakausko siūlymas yra gana racionali alternatyva.

Skaidrumo problema. Stringantis Kauno sporto arenos įgyvendinimas rimtai verčia svarstyti klausimą, ar Kauno arenos įgyvendinimo procesas vyksta skaidriai? Tam pagrindą turi faktas, jog Kauno savivaldybės ir Prancūzų kompanijos BBI derybos vyksta konfidencialiai. Derybų grupės vadovo A. Balučio teigimu, į konkurso sąlygas įtraukti punktą, draudžiantį viešinti informaciją, pasiūlė pati savivaldybė²⁷⁹. Painsius sporto rūmų Nemuno saloje projekto įgyvendinimo reikalus ėmėsi tirti ir Seimo Antikorupcijos komisija, kurios tyrimas taip ir nesugebėjo atsakyti į pagrindinį klausimą, kodėl buvo nutarta atsisakyti E. Miliūno siūlomo arenos projekto²⁸⁰. Kai kurių Kauno verslininkų teigimu, pastebima, kad projektai, kuriuos imasi įgyvendinti savivaldybė, kažkoku būdu labai pabrangsta²⁸¹. Lietuvos laisvosios rinkos instituto prezidento R. Šimašiaus teigimu, neatmetama galimybė, kad Kauno arenos atveju egzistuoja ir juodoji šio proceso dalis, vadinama „atkatu“, nes Kauno valdžia pernelyg kontroliuoja šį

²⁷⁶ Arūnas Andriuškevičius, „Europos krepšinio žemėlapyje Kauno gali ir nelikti.“

²⁷⁷ Ten pat.

²⁷⁸ Vitkauskas.

²⁷⁹ Ten pat.

²⁸⁰ Arūnas Dambrauskas, „Kauno sporto arenos vizija grimzta į aklavietę.“ Vilnius, 2007.

<http://www.lrytas.lt/?data=20070426&id=iso26_a8070426&sk_id=99&view=2> [Žiūrėta 2007 04 26].

²⁸¹ Arūnas Andriuškevičius, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“

procesą²⁸². Kauno arenos projekto įgyvendinimo peripetijas buvo pradėjusi tirti net Kauno apygardos prokuratūra²⁸³. Architektų nuomone, prancūzų siūlomi projekto tobulinimai nepaisant kontekstualumo siejami su greta stovinčiais pastatais, kas suteikia pagrindo manyti apie tam tikrą „Akropolio“ savininkų įtaką²⁸⁴. Galima daryti išvadą, kad Kauno arenos projekto įgyvendinimo procesui tiesiog trūksta viešumo ir tai sudaro pagrindą kalbėti, jog arenos projekto įgyvendinimas vyksta neskaidriai.

4.4. Šiaulių ir Panevėžio arenų atvejai.

Šioje darbo dalyje Šiaulių ir Panevėžio arenų atvejai nagrinėjami kartu, nes šių arenų projektai įgyvendinami be didesnių sunkumų. Panevėžio arenos statybos darbai jau pradėti, o Šiaulių „Aukštabalio“ arenos statybos darbai jau turėtų būti baigti šią vasarą. Iš esmės šiuos abu projektus galima laikyti geros praktikos pavyzdžiais.

Be didesnių batalijų parengę sporto ir pramogų arenos projektą, pasinaudoję tuo, kad Lietuva gavo teisę 2011 m. rengti Europos vyrų krepšinio čempionatą, per trumpą laiką parengė paraišką ir gavo ES finansinę paramą bei pasirinko generalinius rangovus²⁸⁵. Bendra projekto vertė siekia 65 mln. Lt, iš kurių 49 mln. Lt skyrė ES ir 12 mln. Lt pati savivaldybė²⁸⁶. Naujojoje arenoje tilps daugiau kaip 5 tūkst. žiūrovų. Joje taip pat galės vykti koncertai, o tokiuose renginiuose galės dalyvauti apie 7 tūkst. žiūrovų²⁸⁷. Arena statoma pagal E. Miliūno parengtą projektą, kuris buvo parengęs ir Kauno arenos projektą²⁸⁸.

Panašaus dydžio areną žada turėti ir Panevėžys. Kaip ir Šiauliai, Panevėžio savivaldybė be didesnių batalijų patvirtino sporto ir pramogų arenos projektą, parengė paraišką, gavo ES finansinę paramą ir pasirinko generalinius rangovus. Projekto vertė siekia 86 mln. Lt, o jam finansuoti jau gauta 47,9 mln. Lt ES paramos. Likusi dalis dengiama savivaldybės ir privačių investuotojų lėšomis. Planuojama statybas užbaigti iki 2008 m. rugsėjo mėn.²⁸⁹

²⁸² Arūnas Andriuškevičius, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“

²⁸³ Arūnas Andriuškevičius, „Kaunas gali atsidurti Europos čempionato užribyje.“ Kaunas, 2006. <<http://www.eurobasket.lt/krepsinis-16285-Kaunas-gali-atsidurti-Europos-cempionato-uzribyje.html>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁸⁴ Almantas Bružas, „Gumos tempimas su varovais.“ 7.

²⁸⁵ Vitkauskas.

²⁸⁶ „Šiaulių arena modernumu nenusileis Vilniui“. <<http://www.vtv.lt/content/view/22716/178/>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁸⁷ Ten pat.

²⁸⁸ Arūnas Andriuškevičius, „Vėžlio greičiu judantį Kauną aplenkė Šiauliai.“ Kaunas, 2006. <<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=41431>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁸⁹ Raimonda Mikučionytė, „Universalią sporto areną statys panevėžiečiai.“ Panevėžys, 2007. <http://www.paneveziobalsas.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=5240&Itemid=&Itemid=89> [Žiūrėta 2007 05 16].

Galima išskirti pagrindinius veiksnius, lėmusius gana sklandų šių projektų įgyvendinimą:

- 1) vietos valdžios iniciatyvumas ir racionalus ūkinis mąstymas;
- 2) atsiribojimas nuo politinių intrigų;
- 3) sklandus biurokratinių niuansų tvarkymas.

4.5. Sėkmingas nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejis

Kalbant apie sėkmingą nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejį, nebūtina pavyzdžių ieškoti užsienio valstybėse. Nepaisant fakto, kad „Siemens“ arena veikia nuostolingai ir kitų su šia arena susijusių niuansų, šiame darbe remiamasi prielaida, jog „Siemens“ arena yra sėkmingas nagrinėjamos politikos įgyvendinimo atvejis. Pagrindiniai to argumentai yra šie:

- tai yra pirmasis ir kol kas vienintelis Lietuvoje funkcionuojantis tokio pobūdžio objektas (ir pirmasis Baltijos šalyse);
- daugelio Europos ir pasaulio ekspertų vertinimu, Vilniaus „Siemens“ arena pripažįstama viena moderniausių Europoje (arena buvo projektuota garsių Kanados architektų, suprojektavusių vieną didžiausių ir moderniausių pasaulyje „Madison Square Garden“ sporto areną)²⁹⁰. 29 m aukščio, 20 000 m² pločio ir 200 000 m³ tūrio arena stebina ne tik savo daugiafunkciškumu, bet ir talpumu: pasirodymus ant ledo gali stebėti 8700 žmonių, krepšinio varžybas – iki 11000 žmonių, koncertus – net 12000 žiūrovų. Parengus salę teatro spektakliams, vietų skaičius gali siekti nuo 1500 iki 3500²⁹¹. Specialistų vertinimu, ši arena turi plačias technines galimybes – naudojamos medžiagos, įrengimai, programinė įranga ir aparatūra leidžia erdves transformuoti pagal pačių įvairiausių renginių paskirtį²⁹².

Kiek daugiau nei vienus metus statyta ir 65 mln. Lt kainavusi arena pirmą kartą duris atvėrė 2004 m. spalio 31 d.²⁹³. Atsižvelgiant į dabar statomų ar planuojamų statyti tokio pobūdžio sporto objektų projektus ar vizijas Lietuvoje, galima pateikti kelis išskirtinius „Siemens“ arenos projekto įgyvendinimo bruožus:

- 1) Arena pastatyta privačiomis investicijomis. „Siemens“ arenai nesuteiktas net nacionalinio objekto statusas.

²⁹⁰ Vitkauskas.

²⁹¹ „Naujoji „Siemens“ arena Vilniuje.“ Vilnius, 2004. <<http://www.naujastatyba.lt/14/index.htm>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁹² Ten pat.

²⁹³ „Statyba ir architektūra“, „Nuostolingai dirbanti „Siemens“ arena prašo paramos.“ Vilnius, 2005. <<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=1035>> [Žiūrėta 2006 12 20].

2) 2011 m. Lietuvoje planuojamas rengti Europos vyro krepšinio čempionatas nebuvo pagrindinis veiksnys, lėmęs būtinybę įgyvendinti šį projektą; tai labiau sietina su ekonominiais verslo interesais ir visuomenės poreikiais (artėjančio čempionato veiksnys pakoregavo tik techninį objekto projektą).

3) Atsižvelgiant į investicijų sumą ir laiko sąnaudas, galima teigti, kad „Siemens“ arenos projektas buvo įgyvendintas per stebėtinai trumpą laiką ir palyginti už mažas investicines lėšas.

Kitas svarbus išskirtinumas yra tas, kad „Siemens“ arena buvo vienas pirmųjų projektų Lietuvoje, įgyvendintas remiantis viešojo ir privataus sektorių partnerystės modeliu (tiksliau, turintis šio modelio bruožų).

Skirtingai nei Kauno arenos atveju, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė įgyvendinant „Siemens“ arenos projektą nebuvo grindžiama koncesijos principu. 2002 m. Vilniaus miesto savivaldybė „Rubicon group“ įmonei iki 2099 m. perleido naudotis 6,8 ha sklypą, kuriame buvo planuota įgyvendinti „Vilniaus pramogų parko“ projektą. Vienas iš trijų šio projektų segmentų yra „Siemens“ arena. Antrinė įmonė „Rubicon eventus“ išipareigojo privačiomis lėšomis pastatyti areną, o savivaldybė išipareigojo sutvarkyti aplink ją esančią inžinerinę infrastruktūrą ir suteikė teisę „Rubicon group“ įmonei minėtame sklype užsiimti komercine veikla. Kiek vėliau „Rubicon eventus“ perleido Vilniaus miesto savivaldybei 10 procentų arenos akcijų [*partnerystės modelis aprašomas remiantis straipsniais spaudoje* – V. P.]. Panaši PPP modelio forma buvo taikoma ir statant Rygos areną²⁹⁴.

Pirmaisiais „Siemens“ arenos veiklos metais bendrovė patyrė 3,957 mln. Lt nuostolį. Pagrindinės „Rubicon eventus“ atstovų įvardijamos priežastys: nepakankamas renginių kiekis, mažesnė, nei planuota, VIP ložių paklausa, įvairūs statybos ir remonto darbai²⁹⁵. Valstybės ir sostinės savivaldybės prašymu arena buvo pastatyta beveik dvigubai didesnė, nei planuota, taip sudaryta galimybė Vilniui pretenduoti rengti finalinį Europos vyrų krepšinio čempionato etapą. Tačiau tai įvardijama kaip pagrindinė nuostolingos veiklos priežastis²⁹⁶.

„Vilniaus pramogų parko“ projektas ekspertų yra vertinamas kaip vienas sudėtingiausių ir progresyviausių PPP pavyzdžių Lietuvoje²⁹⁷. Galima daryti tik preliminarią išvadą, kad PPP

²⁹⁴ Šarūnas Ramanauskas, „Vilnių praturtins viešoji ir privati partnerystė.“ *Respublika*, 2005 liepos 20 d., 6.

²⁹⁵ Vilniaus miesto savivaldybės pranešimas spaudai, „Vilniaus miesto savivaldybės atsakas į LNK televizijos 2006 m. lapkričio 27 d., 22 val. „Žinių“ laidos reportažą „Vilniaus savivaldybė atsisakė turėtų „Siemens“ arenos akcijų“. Vilnius, 2006. <<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/101/?itemID=83820>> [Žiūrėta 2006 12 20].

²⁹⁶ „Statyba ir architektūra“, „Nuostolingai dirbanti „Siemens“ arena prašo paramos.“

²⁹⁷ Ramanauskas, 6.

modelis „Siemens“ arenas atveju nėra pats geriausias²⁹⁸. Vilniaus miesto savivaldybės paramos modelis „Siemens“ arenai yra vertinamas nevienareikšmiškai²⁹⁹, todėl atsižvelgiant į šio darbo apimtį jis plačiau nenagrinėjamas. Kita vertus, apie ketinimus dotuoti arenas kalba visų didžiausių miestų Lietuvoje vadovai³⁰⁰.

Galima daryti prielaidą, kad panašaus PPP modelio taikymas, remiantis „Siemens“ arenas pavyzdžiu, paspartintų arenų, stadionų ar kitų sporto bazių plėtrą Lietuvoje.

²⁹⁸ Panašius vertinimus yra pareiškęs buvęs Vilniaus meras A. Zuokas: Skaistė Vakarytė, „Vilniaus valdžia linksta remti „Siemens“ areną.“ *Respublika*, 2005 kovo 24 d., 4.

²⁹⁹ Renaldas Jakubauskas, „„Rubicon group“ netenkina paramos modelis.“ *Verslo žinios*, balandžio 6 d., 8; J. Čičinskas, „Rubikonas Kristoforui ir Kristoforas Rubikonui.“ Vilnius, 2005. <http://politika.lt/index.php?cid=9322&new_id=7261> [Žiūrėta 2006 12 20].

³⁰⁰ Vakarytė, 4.

IŠVADOS

Sporto politika yra specifinė horizontali viešosios politikos sritis, daugeliu atvejų glaudžiai sąveikaujanti su kitomis politikomis. Per Lietuvos nepriklausomybės laikotarpį nebuvo suformuota moderni, aiškiais principais ir teisinėmis normomis grindžiama nacionalinė sporto politika. Apie nacionalinės sporto strategijos, kuri galėtų būti tokios politikos pagrindu, būtinybę aktyviau pradėta diskutuoti tik dabar. Europos Sąjunga neturi tiesioginės kompetencijos sporto srityje, tačiau ES politinėje erdvėje svarstoma galimybė sporto plėtrą įgyvendinti Baltosios knygos forma.

Lietuvos sporte yra susiklosčiusi paradoksali situacija, kuomet pasiūlymai Nacionalinei sporto strategijai rengti yra dar tik teikiami, o Kūno kultūros ir sporto departamentas prie Lietuvos respublikos Vyriausybės jau yra parengęs „Lietuvos sporto bazių plėtros strategiją 2006–2013 metams“ projektą. Sporto bazių plėtra formuojama nenustačius bendros sporto plėtros prioritetų.

Bendros Lietuvos sporto silpnybės turi tiesioginę įtaką sporto bazių plėtrai. Sporto politiką reglamentuojanti teisinė bazė aiškiai neapibrėžia visų sporto bazių plėtros srityje veikiančių veikėjų kompetencijų ir praktiškai nepateikia jokio veikėjų sąveikos mechanizmo. Būtina priimti naują sporto įstatymą, tačiau ir šiuo metu siūlomame sporto įstatymo projekte sporto bazių plėtra nėra pakankamai ir aiškiai reglamentuojama.

Lietuvoje sporto bazių plėtrai ir jų renovacijai skiriama nepakankamai lėšų (du kartus mažiau nei panašaus ekonominio pajėgumo kaimyninėje valstybėje Latvijoje). Iki 2006 m. Lietuva neturėjo aiškaus daugiafunkcės paskirties sporto bazių finansavimo mechanizmo. Tokio pobūdžio sporto objektų plėtra didžiąja dalimi finansuojama valstybės ir ES struktūrinių fondų lėšomis. Sunkiai pritraukiamos privačios investicijos, nėra paskatų viešojo ir privataus sektorių partnerystei plėtoti.

Lietuvos futbolo infrastruktūra šiuo metu yra labai prasta. Tai yra pagrindinė priežastis stabdanti futbolo plėtrą Lietuvoje. Lietuva turi tik septynis Lietuvos futbolo federacijos reikalavimus atitinkančius stadionus ir du stadionus, atitinkančius tik minimalius Tarptautinės futbolo asociacijų federacijos reikalavimus tarptautinėms futbolo rungtynėms rengti. Lietuva yra vienintelė valstybė ES, neturinti modernaus, visus tarptautinius reikalavimus atitinkančio stadiono. Nacionalinio futbolo stadiono statybos trunka daugiau nei 30 metų. 1993 m., sustabdžius stadiono statybas, prasidėjo naujas šio projekto etapas. Deja, net keturiolika metų Nacionalinio stadiono klausimas nepateko į institucinę darbotvarkę. Pats futbolo infrastruktūros plėtros klausimas ir pabrėžtinai Nacionalinio stadiono atvejis yra gana sudėtingi. Šiuo metu

Lietuvoje daugiafunkčių sporto arenų plėtra yra prioritetinga dėl Lietuvos išsipareigojimo rengti 2011 m. Europos vyrų krepšinio čempionatą ir pačios krepšinio sporto šakos populiarumo Lietuvoje. Futbolo atveju keliama hipotezė - lėtą daugiafunkčių stadionų plėtrą lemia tai, kad daugiafunkčių stadionų klausimas ilgą laiką nepateko į institucinę darbotvarkę dėl paties klausimo sudėtingumo, finansinių ir atsakomybės problemų, neaiškios interesų grupių vaidmens, verslo interesų, užsitęsusių techninių klausimų svarstymo ir politinės valios trūkumo - iš esmės buvo patvirtinta.

Krepšinio atveju turimų sporto salių ir krepšinio aikštelių kiekybiniai rodikliai yra pakankamai neblogi, tačiau jų esama techninė būklė yra prasta. Šiuo metu yra akivaizdus daugiafunkčių sporto arenų poreikis. Lietuva kol kas turi tik vieną modernią, visus tarptautinius reikalavimus atitinkančią Vilniaus „Siemens“ areną. Trūkstant modernių sporto arenų pilnai nerealizuojamos profesionalaus Lietuvos krepšinio galimybės. Gavusi teisę rengti 2011 m. Europos vyrų krepšinio čempionatą, Lietuva yra išsipareigojusi pastatyti dar keturias arenas. Šių planuojamų arenų statybai Vyriausybė pritarė vienu metu, tačiau rezultatai yra nevienodi. Šiaulių ir Panevėžio arenos jau statomos, o Kauno ir Klaipėdos arenos – net nepradėtos statyti.

Klaipėdos arenos atveju galima kalbėti tik apie du viešosios politikos etapus: darbotvarkės formavimą ir sprendimo priėmimą. Projektas dar nėra pradėtas įgyvendinti. Ilgą šio projekto formavimą sąlygojo keli pagrindiniai veiksniai: nesutarimai dėl tinkamos vietos arenai statyti, verslo interesų įtaka, vietos valdžios neveiklumas, silpnas interesų grupių spaudimas.

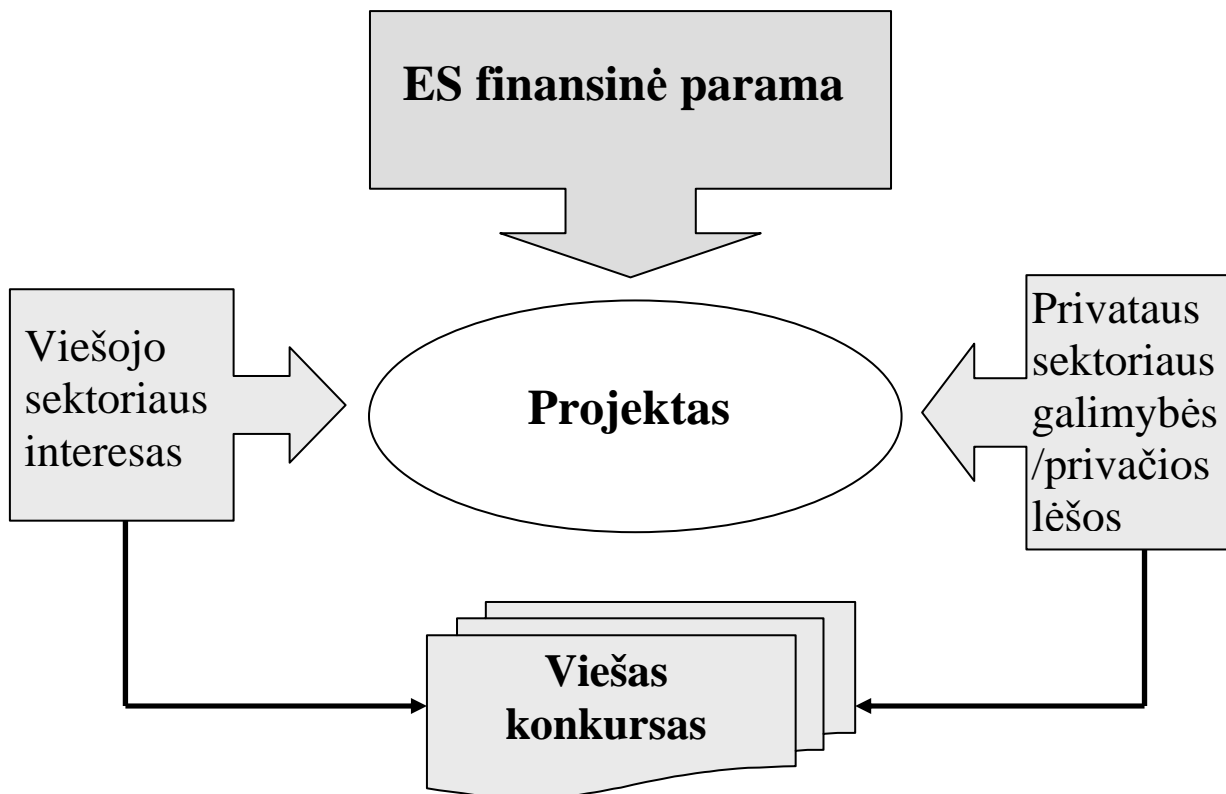
Kauno arenos klausimas yra perėjęs du viešosios politikos etapus: darbotvarkės formavimą ir sprendimo priėmimą, tačiau politikos įgyvendinimo etape susiduriama su didelėmis problemomis.

Nagrinėjant sėkmingas ir nesėkmingas įgyvendinimo praktikas, viešojo ir privataus sektoriaus partnerystė yra nesėkminga Kauno arenos atveju, tačiau sėkminga „Siemens“ arenos atveju. Kauno valdžia dažnai kaltinama neveiklumu, o Vilniaus, Šiaulių ir Panevėžio atveju - savivaldybių iniciatyvumas duoda konkrečius rezultatus. Kauno arenos atveju išskirtini dar keli įgyvendinimo procesą stabdantys veiksniai: bandymas grįžti prie sprendimų priėmimo proceso, neigiama interesų grupių įtaka ir skaidrumo problema.

Krepšinio atveju keliama hipotezė - lėtą daugiafunkčių arenų plėtrą lemia vietos valdžios neveiklumas, nepakankama viešojo ir privataus sektorių partnerystė ir šio modelio praktinio taikymo patirties stoka, prieštaringa interesų grupių įtaka, grįžimas prie sprendimų priėmimo proceso, skaidrumo problema - pasitvirtino.

1. Priedas

ES paramos ir viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės loginė schema

Šaltinis: Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių- ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektais, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. 14. <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc7/NSO-2007-01-22.doc>>

[Žiūrėta 2007 02 28].

2. Priedas

Lietuvoje, nacionalinės svarbos objekto statusą turinčių sporto objektų sąrašas

Eilės Nr	Sporto objektas	Patvirtinimas
1	Šiaulių „Aukštabalio“ daugiafunkcinis sporto kompleksas	patvirtinta 2004 10 07 LRV nutarimu NR. 1260. (Žin., 2004, Nr.149-5404)
2	Panevėžio daugiafunkcinis sporto kompleksas	patvirtinta 2004 10 07 LRV nutarimu NR. 1260. (Žin., 2004, Nr.149-5404)
3	Daugiafunkcinis sporto, paslaugų sveikatingumo kompleksas Vilniuje Ažuolyno g.5	patvirtinta 2006 01 12 LRV nutarimu NR.34 . (Žin., 2006, Nr. 6-221).
4	Daugiafunkcinis sporto ir pramogų kompleksas Marijampolėje, Armino g.27	patvirtinta 2006 01 12 LRV nutarimu NR.34 . (Žin., 2006, Nr. 6-221).
5	Daugiafunkcinis sporto ir pramogų kompleksas Alytuje, Naujoji g. 52	patvirtinta 2006 01 12 LRV nutarimu NR.34 . (Žin., 2006, Nr. 6-221).
6	Girstučio“ kultūros ir sporto rūmai Kaune, Kovo 11-osios g. 26	patvirtinta 2006 01 12 LRV nutarimu NR.34 . (Žin., 2006, Nr. 6-221).
7	Sporto ir sveikatingumo centrą Trakuose, Karaimų g. 73.	patvirtinta 2006 07 26 LRV nutarimu NR.755 (Žin., 2006,Nr. 84-3309).
8	Nacionalinis futbolo stadionas su sporto kompleksu Vilniuje, Ukmergės g.	patvirtinta 2006 07 26 LRV nutarimu NR.755 (Žin.,2006,Nr. 84-3309).
9	Kauno sporto arena Nemuno saloje	patvirtinta 2006 10 30 LRV nutarimu NR. 1077. (Žin.,2006,Nr.118-4475).

Šaltinis: www.lrs.lt

3. Priedas

Pastarųjų metų rezultatai futbolo infrastruktūros tobulinimo srityje

- Per 2,5m. pilnai ar iš dalies renovuoti, ar pastatyti Marijampolės, Vilniaus("Vėtros"), Kauno, Šiaulių, Panevėžio, Klaipėdos, Šilutės pagrindiniai stadionai;
- Žymiai padidėjo individualių vietų skaičius stadionuose;
- Pasieltas ambicingas tikslas - minimali stadionų talpa "A" lygoje - 3000 individualių sėdimų vietų;
- Padidėjo saugų varžybų pravedimą stadionuose reglamentuojančių dokumentų skaičius, pagerėjo jų kokybė;
- Renovuojant stadionus dėka LFF nustatytų infrastruktūros prioritetų skirtas didesnis dėmesys nei anksčiau tokiems elementariems infrastruktūros tobulinimo darbams, kaip varžybų dalyvi persirengimo, saugumo koordinavimo, žiniasklaidos atstovams skiriamų ir kt. patalpų sutvarkymas, stadionų žaibo saugos sistemų įvertinimas bei atnaujinimas, nuorodų sistemos plėtojimas, vietų neįgaliesiems žiūrovams pagerinimas ir kt.
- Visų „A“ lygos stadionų infrastruktūrą reguliariai tikrinama LR Aplinkos ministerijos sertifikuotų pastatų ekspertizės įmonių;

Per minėtus 2,5m. LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklėse įvesti papildomi reikalingiausi privalomi infrastruktūros kriterijai;

- Pagal iš esmės bendrus kriterijus yra įvertinti net 33 Lietuvos stadionai: 8 „A“ lygai bei 25 LFF I lygai. Tai įgalina objektyviai palyginti stadionus tarpusavyje, atrinkti geros praktikos pavyzdžius, pateikti juos klubų atstovams, parengti pagrindinių Lietuvos stadionų duomenų bazę;
- Kai kurių LFF I lygoje dalyvaujančių futbolo klubų stadionai sparčiai artėja prie "A" lygos standartų pagal kai kuriuos atskirus kriterijus - pvz. Gargždų stadione vidaus patalpos geriau įrengtos nei daugelyje "A" lygos stadionų. Planų gerinti sąlygas stadionuose turi Alytus, Visaginas, Gargždai, Jonava, Plungė ir kiti miestai.

Kai kurie vertinimai:

- Griežtas klubų licencijavimas - vienas esminių, tačiau, žinoma ne vienintelis veiksnių, įtakojęs pastarų metų stadionų infrastruktūros plėtrą. Kiti svarbūs faktoriai: klubų iniciatyvumas ir prioritetų kaita, rėmėjų aktyvumas, savivaldybių realus indėlis į stadionų renovaciją;

• LFF futbolo klubų licencijavimo sistema bei LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklės yra vienos svarbiausių LFF turimų priemonių formuojant kryptingą Lietuvos futbolo plėtrą, įtakojant futbolo klubų, savivaldybių investavimo prioritetus. Esminės LFF Licencijavimo sistemos efektyvumo priežastys yra kelios:

1. Privalomų kriterijų neįgyvendinantis klubas negali patekti LFF organizuojamas varžybas;
2. Klubų licencijavimo sistema - reguliari ir tęstinė: vykdoma kasmet, kriterijų kartelė pamažu, tačiau nuosekliai keliama aukštyn;
3. Konkretūs infrastruktūros ir kiti klubų licencijavimo kriterijai yra aiškus orientyras klubams, savivaldybėms plėtojant pasirinktą stadioną;

• Daugelis futbolo klubų principinga LFF pozicija privalomų licencijavimo kriterijų laikymosi atžvilgiu pasinaudojo įtikinėdami savivaldybes investuoti į svarbiausių miesto stadiono problemų sutvarkymą. Anot UEFA bei kitų Europos futbolo asociacijų atstovų, ši tendencija pastebima visoje Europoje. Taigi, LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklės patiems klubams tapo realiu svirtu, padėjusiu "išjudinti" miestų savivaldybes.

• Džiugu, kad futbolo klubai vertinant atskirus infrastruktūros klausimus kai kada jau aplenkia ir LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklėse nustatytus privalomus infrastruktūros kriterijus: pvz. nelaukdami reikalavimų kartelės pakėlimo įrenginėja stadionų apšvietimą, didina individualių vietų skaičių tribūnose, instaliuoja elektronines švieslentes, gerina sąlygas VIP žiūrovų vietose. LFF Licencijavimo skyrius šias stadionų plėtros tendencijas nuosekliai stebi, labiausiai pasiteisinančius sprendimus planuojama įtraukti į ateityje išgaliosiančias LFF futbolo klubo licencijavimo taisyklių naująją versiją.

Kai kurios problemos ir taisytini dalykai

• Futbolo infrastruktūros sąlygos akivaizdžiai gerėja, tačiau iki šiol ne visi futbolo klubai rungtyniauja savo "namų" stadionuose;

• Investicijos iš esmės aplenkė vienintelį Vilniaus "Žalgirio" stadioną;

• Kai kurių futbolo klubų administratoriai, vadovai ne itin įdėmiai studijuoja LFF futbolo klubų licencijavimo taisyklės, todėl pasitaiko, kad laiku nepastebi ar nenori pastebėti kai kurių privalomų infrastruktūros kriterijų, kurie ankstesniame sezone buvo kartele žemiau. Atsidūrus tokioje situacijoje darbus tenka forsuoti ankstyvą pavasarį, iki LFF Licencijavimo komitetas priima

sprendimą. Dėl Šios priežasties kai kurie futbolo klubai aktyviems darbams išnaudoja net paskutiniąsias dienas prieš LFF Apeliacinio licencijavimo komiteto sprendimą;

- Itin lėtai keičiasi (tačiau keičiasi) futbolo klubų atstovų požiūris į patogios ir saugios stadiono aplinkos žiūrovams sukūrimą: dažnai galvojama, kad vien kylantis futbolo lygis užtikrins žiūrovų lankomumą, tačiau neabejotinai toks požiūris yra kiek per siauras: didėjantį žiūrovų lankomumą gali užtikinti tik aibė kompleksinių sporto, infrastruktūros, personalo, finansinių klubo valdymo sprendimų.

Klubų atstovai ne visada operatyviai perteikia informaciją apie stadionams taikomus infrastruktūros kriterijus "A" lygoje, LFF I lygoje stadionų vadovams bei miesto savivaldybės atstovams.

Šaltinis: Pastarųjų metų rezultatai infrastruktūros tobulinimo srityje. Lietuvos futbolo federacijos suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 balandžio 3d. (Neskelbta informacija.)

4. Priedas

Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas

Projekto tikslai: Greta prekybos ir pramogų komplekso pastatyti 25 000 vietų Nacionalinį stadioną futbolui ir lengvajai atletikai su komerciniu sporto centru.

Projekto stadija: Planuojamas

Geografinė padėtis: Vilnius, 2,5 km nuo miesto centro ir 8 km nuo oro uosto.

Investicinė aplinka: 15,4 ha teritorijoje įkurtas 109 000 kv. m pramogų ir prekybos centras "Akropolis" yra didžiausias Baltijos šalyse. Nacionalinio stadiono teritorija neįsisavinta, 1990 m. pradėta stadiono statyba 1993 m. užkonservuota. 2006 m. parengta Nacionalinio stadiono su treniruočių centru plėtros programa. 2007 m. parengus techninį projektą, 2008 m. bus skelbiamas konkursas stadiono statybai ir eksploatacijai.

Juridinis turto statusas: Vilniaus miesto savivaldybės taryba panaudos teise

Infrastruktūros būklė: Gretimoje prekybos ir komercinio centro "Akropolis" teritorijoje įrengti nauji inžineriniai tinklai, 2000 vietų parkavimo aikštelė. Užkonservuoto stadiono teritorijoje išlikusi dalis seniau įrengtų lauko inžinerinių tinklų. Rekonstruotos gretimos Ozo, Ukmergės gatvės, bei Geležinio Vilko gatvės dviejų lygių transporto mazgas.

Teritorijos paskirtis: visuomeninė, komercinė, rekreacinė

Teritorijos plotas: 22,9 ha

Užstatymo galimybės: 5,1 ha

Aukštingumas: iki 30 m stadiono statybai, iki 12 m likusioje teritorijoje

Bendras pastatų plotas: Stadiono – 24237 kv. m, Komercinio sporto centro 24480 – kv. m

Parkavimo vietų kiekis: 2000 vietų įrengta prie pramogų ir prekybos centro "Akropolis"; papildomai reiktų įrengti dar 2200 vietų.

Stadiono vietų kiekis: 25 000 vietų sporto ir 37 000 vietų pramoginiams renginiams

Investicijos: Stadiono – 217 mln. Lt (75 mln. Eurų)

Projekto vystytojai: Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Vilniaus miesto savivaldybė

Projekto autorius: UAB „Viltekta“, archit. A.Nasvytis.

Projektavimo trukmė: Techninio projekto parengimas – 2007 m.

Statybos trukmė: Nuo 2008 m., pirmojo etapo (stadiono) užbaigimas – 2009 m.

Šaltinis: Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas. Miesto plėtros departamento direktoriaus pavaduotojo Lino Sinkevičiaus suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 kovo 28 d (Nepublikuota.)

ŠALTINIŲ IR LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. „20 000 vietų arena Kaune.“ Kaunas, 2005.
<<http://www.miestai.net/forumas/archive/index.php/t-924.html>> [Žiūrėta 2006 12 20].
2. „2011 metų Europos krepšinio čempionatas aplenks Kauną?“ Vilnius, 2007.
<<http://www.lrytas.lt/?data=20070503&id=11781934611176348130&view=4>>
[Žiūrėta 2007 05 03].
3. „Pradedamas rengti Nacionalinio stadiono Šeškinėje techninis projektas.“ Vilnius, 2007.
<http://www.alyga.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=1913&Itemid=2>
[Žiūrėta 2007 02 23].
4. Andriuškevičius, Arūnas, „Kauno arena – nacionalinės svarbos objektas.“ Kaunas, 2006.
<<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=41793>> [Žiūrėta 2006 12 20].
5. Andriuškevičius, Arūnas, „Arenos kaina tariama puse lūpų.“ Kaunas, 2007.
<<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=45862>> [Žiūrėta 2007 03 20].
6. Andriuškevičius, Arūnas, „Europos krepšinio žemėlapyje Kauno gali ir nelikti.“ Kaunas, 2007. <<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=46973>> [Žiūrėta 2007 05 04].
7. Andriuškevičius, Arūnas, „Kaunas pagaliau pateikė arenos dokumentaciją.“ Kaunas, 2006. <<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=41139>> [Žiūrėta 2006 12 20].
8. Andriuškevičius, Arūnas, „Kauno valdžia sporto areną renčia tuščiais pažadais.“ Kaunas, 2007. <http://www.krepsinis.net/news.php?news_id=69808> [Žiūrėta 2007 03 08].
9. Andriuškevičius, Arūnas, „Miesto arena prieš „Megos“ viziją.“ Kaunas, 2005.
<<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=26933>> [Žiūrėta 2006 12 20].
10. Andriuškevičius, Arūnas, „Vėžlio greičiu judantį Kauną aplenkė Šiauliai.“ Kaunas, 2006.
<<http://www.kaunodiena.lt/lt/?id=6&aid=41431>> [Žiūrėta 2006 12 20].
11. Auruškevičius, Algirdas „R. Cibauskas: “ Sporto arena- greičiau, geriau ir pigiau“.“ Klaipėda, 2007. <<http://www.ve.lt/?data=2007-05-16&rub=1065924811&id=1179245142>> [Žiūrėta 2007 05 16].
12. Beresnevičius, Gintaras, „ Kodėl Lietuvoje mirtinai populiarus krepšinis, futbolas duobėje?“ Vilnius, 2006.
<<http://www.delfi.lt/news/daily/comments/article.php?id=10071075>>
[Žiūrėta 2007 02 01].
13. Bholá, H. S., „Policy implementation: planning and actualization“. *Journal of Educational planning and Administrations*, 2004.

14. Blažaitytė, Lina, „Vydas Gedvilas: „Būtina parengti valstybės sporto strategiją“.“ Kaunas, 2007. <www.kaunas2006.lt/get.php?f.1925> [Žiūrėta 2007 04 05].
15. Bružas, Almantas, „Gumos tempimas su varovais.“ *Statybų pilotas*, 2 (143), 2007, 7.
16. Budrys, Nerijus, „Žalgiriui Eurolygos rungtynes gali tekti žaisti Rygoje.“ Vilnius, 2007. <<http://www.verslosavaite.lt/content/view/204/1/>> [Žiūrėta 2007 04 16].
17. Cobb, R. W. and Ch. D. Elder, „Issues and agendas“ Kn. S.Z. Theodoulou ir M.Cahn. *Public Policy: The essential readings*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1995.
18. Čičinskas, Jonas, „Rubikonas Kristoforui ir Kristoforas Rubikonui.“ Vilnius, 2005. <http://politika.lt/index.php?cid=9322&new_id=7261> [Žiūrėta 2006 12 20].
19. Daugėlaitė, Lina, „ Sporto bazių dygimo metas.“ Vilnius , 2006. <<http://www.kksd.lt/index.php?2064288345>> [Žiūrėta 2006 11 20].
20. Eisenhard, K. M. and M. J. Zbaracki, „Strategic decision making.“ *Strategic management journal*, 13(8), 1992.
21. „Futbolas buvo žaidžiamas miško paunksmėje.“ Vilnius, 2007. <<http://www.lrytas.lt/?data=20070325&id=11748192421172548572&view=4>> [Žiūrėta 2007 03 25].
22. Garkauskas, Paulius, „G. Kirkilas: Kauno valdžia stabdo sporto arenos statybas.“ Vilnius, 2007. <http://www.mediabv.lt/res_zinpr_det.php?id=12476> [Žiūrėta 2007 01 26].
23. Gedvilas, Vydas, Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai,“ Vilnius, 2007 kovo 26 d.(Vaizdo įrašas.) <<http://www.kksd.lt/index.php?1657219089>> [Žiūrėta 2007 03 28].
24. Haas, P. M., „Introduction: Epistemic communities and international policy coordination“. *International Organization*, 46(1), 1992.
25. Ham Ch. and M. Hill, *The Policy Process in the Modern Capitalist State*, „Rationality and Decision-making“ (Chapter 5, p. 80-96).. 81.
26. Yongjoo, J. and D. P. Haider-Markel, „Tracing Issue Definition and Policy Change: An Analysis of Disability Issue Images and Policy“. *Policy Studies Journal*, 29(2), 2001, 215–232. <<http://web.ebscohost.com/ehost/detail?vid=6&hid=104&sid=43ee8d8c-c6ab-4caf-a3ff-8b6a4fecb439%40sessionmgr108>> [Žiūrėta 2007 02 02].
27. Jackevičius, Mindaugas, „Nacionalinis stadionas įsikurs ant Šeškinės kalno.“ Vilnius, 2006. <<http://www.delfi.lt/news/sport/abroad/article.php?id=11443033>> [Žiūrėta 2006 12 07].
28. Jackevičius, Mindaugas, „V. Garastas:Europos čempionatas Lietuvoje vyks.“ Vilnius, 2007.

- <http://www.delfi.lt/news/sport/eurobasket2003/article.php?id=12329960&com=1&s=1&no=60>> [Žiūrėta 2007 03 01].
29. Jakubauskas, Renaldas, „„Rubicon group“ netenkina paramos modelis.“ *Verslo žinios*, balandžio 6 d.,8.
30. Jones, Bryan D., „Bounded rationality.“ *Annual Review of Political Science*, 2(1), 1999.
31. Kaimo lygio stadionai užkliūva tik užsieniečiams.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.delfi.lt/news/sport/abroad/article.php?id=12665466>> [Žiūrėta 2007 03 28].
32. „Kaune paminėtas Lietuvos krepšinio 85-metis.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.basketnews.lt/news-9067-kaune-pamintetas-lietuvos-krepsinio-85-metis.html>> [Žiūrėta 2007 04 17].
33. „Kauno arena: mitai ir tikrovė.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.demasport.lt/?i=1;1;11&id=12745&PHPSESSID=554775bbc7487e3120cd5f7b6a797f5b>>[Žiūrėta 2007 04 02].
34. „Kauno miesto gyventojų susirinkimo rezoliucija. „Dėl sporto rūmų statybų Nemuno saloje.“ Vilnius, 2006.
<http://xxiamzius.lt/numeriai/2006/02/08/nuom_04.html>[Žiūrėta 2006 12 20 07].
35. Kingdon, J. W., „Agenda Setting“. Kn. S.Z. Theodoulou ir M.Cahn. *Public Policy: The essential readings*. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1995.
36. Konferencija Lietuvos Respublikos Seime:„Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai,“ Vilnius, 2007 kovo 26 d. (Vaizdo įrašas.)
<http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_home.dabarseime> [Žiūrėta 2007 03 28].
37. „Kultūros ir sporto rėmimo fondo programos aprašymas.“
<<http://www.kksd.lt/index.php?-1524055399>> [Žiūrėta 2006 12 18].
38. „Kuo taps stadiono griuvėsiai šalia akropolio.“ Vilnius, 2004 <<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=964>> [Žiūrėta 2007 12 20].
39. Lapinskas, Tomas, „ Kauno sporto rūmų statyba: „tabletė“ virto „ledkalniu“.“ *APS* , 10, 2006, 46-48.
40. Lapinskas, Tomas, „ Nacionalinis stadionas- „amžinųjų statybų“ epopėja tęsiasi.“ *APS* , 10, 2006, 42- 45.
41. Lietuvių meilė krepšiniui- neįmenama mįslė prancūzams.“ *Lietuvos rytas*. Priedas sporto arena, 2007 m. kovo 24 d., 1- 4.
42. Lindblom C. E., „Still Muddling, Not Yet Through“. *Public Administration Review* 39(6),1979.<<http://links.jstor.org/sici?sici=00333352%28197911%2F12%2939%3A6%3>

- [C517%3ASMNYT%3E2.0.CO%3B2-E&size=LARGE&origin=JSTOR-enlargePage>](#)
[Žiūrėta 2007 02 04].
43. Lingienė, Vilma, „Sporto ir politikos santykis visuomenėje.“ Kaunas, 2006.
<<http://www.lkka.lt/VC01>> [Žiūrėta 2006 12 16].
44. Litfin, K. T., *Ozone discourses: Science and politics in global environmental cooperation*“. New York, NY: Columbia University Press, 1994.
45. Markevičius, Tadas, „Futbolo stadionas Vilniuje: amžiaus statybos.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.fcvilnius.lt/index.php/pageid/112/articlepage/0/articleid/1976>>
[Žiūrėta 2007 03 12].
46. Matland, R., „Synthesizing the implementation literature: The Ambiguity-Conflict Model of Policy implementation“. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 5(2),1995.
47. Mikučionytė, Raimonda, „Universalią sporto areną statys panevėžiečiai.“ Panevėžys, 2007.
<http://www.paneveziobalsas.lt/index.php?option=com_content&task=view&id=5240&Itemid=89>[Žiūrėta 2007 05 16].
48. Milinis, Mindaugas, „ Klaipėda pasisprendė dėl arenos.“ Klaipėda, 2007.
<http://www.lzinios.lt/lt/2007-04-25/aktualijos/klaipeda_apsisprende_del_arenos.html>
49. „Naujoji „Siemens“ arena Vilniuje.“ Vilnius, 2004.
<<http://www.naujastatyba.lt/14/index.htm>> [Žiūrėta 2006 12 20].
50. Neal, R. A., „Comparison of three approaches to programme implementation“
International Journal of Public Sector Management, 9(4), 1996.
51. Nėnius, Vytautas, Kalba konferencijoje: „ Lietuvos kūno kultūra nuo kongreso iki kongreso ir strategija 2005- 2015 metams,“ Vilnius, 2005.
<<http://www.kksd.lt/index.php?-1387071668>> [Žiūrėta 2006 12 16].
52. Numatomų įgyvendinti svarbių visuomenei socialinių- ekonominių projektų pripažinimo valstybinės svarbos projektais, jų veiklos finansavimo ir valdymo programinės studija. Vilnius, 2007. <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc7/NSO-2007-01-22.doc>>
[Žiūrėta 2007 02 28].
53. „Pareikškite savo nuomonę dėl ES politikos sporto srityje.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.kksd.lt/index.php?-779456591>> [Žiūrėta 2007 03 28].
54. Parsons, Wayne, *Viešoji politika: politikos analizės teorijos ir praktikos įvadas*. Vilnius, Eugrimas, 2001.

55. „Paskelbtas Kauno pramogų ir sporto rūmų Nemuno saloje koncesijos konkursas.“ Vilnius, 2005. <<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=1197>> [Žiūrėta 2006 12 20].
56. „Pastarųjų metų rezultatai infrastruktūros tobulinimo srityje. Lietuvos futbolo federacijos suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 balandžio 3d. (Neskelbta informacija.)
57. „Premjeras apie sporto problemas.“ Vilnius, 2006.
<<http://www.ministraspirmininkas.lt/Default.aspx?Element=ViewArticle&TopicID=39&ArticleID=81&Page=>> [Žiūrėta 2006 11 20].
58. Prysmanas, Valdas, „Arena Klaipėdoje; nuo pirmo žodžio iki dabar.“ Klaipėda, 2007.
<<http://www.ve.lt/?data=2007-05-16&rub=1065924811&id=1179245615>>
[Žiūrėta 2007 05 16].
59. Ramanauskas, Šarūnas, „Vilnių praturtins viešoji ir privati partnerystė.“ *Respublika*, 2005 liepos 20 d., 6.
60. Raslanas, Algirdas, „Negalima užbraukti to, kas pasiekta.“ Pranešimas konferencijoje „Valstybės sporto politika: problemos ir sprendimo būdai,“ Vilnius, 2007 kovo 26 d.
<<http://www.kksd.lt/index.php?1657219089>> [Žiūrėta 2007 13 28].
61. Remeika, Arnoldas, „Dėl Klaipėdos sporto arenos- kančių keliai.“ Klaipėda, 2006.
<<http://www.eurobasket.lt/?news.id.17583>> [Žiūrėta 2006 12 20].
62. Rutkauskaitė, Rima, „Partnerystė atsirūgsta nuostoliais ir vargais.“ *Verslo žinios*, kovo 26 d., 6.
63. Sabatier, P. A. „Top-Down and Bottom-Up Approaches to Implementation Research: a Critical Anglysis and Suggested Synthesis“. *Journal of Public Policy*, 6(1).
64. Simon, Herbert A., Administracinė elgsena: sprendimų priėmimo procesų administracinėse organizacijose tyrimas. Vilnius, Knygiai, 2003.
65. „Stadionas mena pasaulio kūrimo pradžią.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.lrytas.lt/?data=20070324&id=11747277471173040466&view=4>>
[Žiūrėta 2007 03 24].
66. „Statyba ir architektūra“, „Nuostolingai dirbanti „Siemens“ arena prašo paramos.“ Vilnius, 2005.<<http://www.asa.lt/cgi-bin/sna.cgi?grp=1035>> [Žiūrėta 2006 12 20].
67. „Šeškinėje stadionas gali iškilti iki 2009-ųjų.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.fcvilnius.lt/index.php/pageid/112/articlepage/8/articleid/1786>>
[Žiūrėta 2007 01 13].
68. „Šiaulių arena modernumu nenusileis Vilniui.“ Vilnius, 2006.
<<http://www.vtv.lt/content/view/22716/178/>> [Žiūrėta 2006 12 20].

69. Šilinienė, Vilija, „Klaipėdai pasiūlyti trys sporto arenos modeliai.“ Klaipėda, 2007.
<<http://www.ve.lt/?data=2007-04-25&rub=1065924810&id=1177432480>>
[Žiūrėta 2007 04 25].
70. Vainienė, Rūta, „Koncesija- draugas ar baubas?“ Vilnius, 2006.
<www.vilnius.lt/svietimas/Koncesija.pdf -> [Žiūrėta 2007 02 01].
71. Vakarytė, Skaistė, „Vilniaus valdžia linksta remti „Siemens“ areną.“ *Respublika*, 2005 kovo 24 d.,4.
72. Versickas, Gediminas, „Lietuvos futbolas: rungtynių euforija ir skurdi kasdienybė.“ Vilnius, 2004.
<<http://www.veidas.lt/lt/leidinys.nrfull/4178dd1643d89.3?veidas=58a9ee0d993c7b1>>
[Žiūrėta 2006 12 20].
73. Vilniaus miesto savivaldybės pranešimas spaudai, „Vilniaus miesto savivaldybės atsakas į LNK televizijos 2006 m. lapkričio 27 d., 22 val. „Žinių“ laidos reportažą „Vilniaus savivaldybė atsisakė turėtų „Siemens“ arenos akcijų“.“ Vilnius, 2006.
<<http://www.vilnius.lt/newvilniusweb/index.php/101/?itemID=83820>>
[Žiūrėta 2006 12 20].
74. Vilpišauskas Ramūnas ir Vitalis Nakrošis, *Politikos įgyvendinimas Lietuvoje ir Europos Sąjungos įtaka*. Vilnius, Eugrimas, 2003.
75. „Vyriausybė pritarė kultūros ir kūno kultūros ir sporto sričių rėmimo atskyrimui.“ Vilnius, 2007. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1819654238>> [Žiūrėta 2007 04 06].
76. Vitkauskas, Giedrius, „Arenų statybų ypatumai Lietuvoje.“ Vilnius, 2007.
<<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/article.php?id=13113237> >
[Žiūrėta 2007 05 07].

Lietuvos Respublikos įstatymai:

77. Kūno kultūros ir sporto įstatymo projektas. 2006 m. liepos 01 d. Nr. XP-1520.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=279442>
[Žiūrėta 2006 11 20].
78. Lietuvos Respublikos Koncesijų įstatymas. 2003 m. birželio 24 d. Nr. IX-1647.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=215247 >
[Žiūrėta 2007 02 01].

79. Lietuvos Respublikos Kultūros ir sporto rėmimo fondo įstatymas. 1998 m. spalio 8 d. Nr. VII- 876. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1524055399#istatymas>>
[Žiūrėta 2006 12 18].
80. Lietuvos Respublikos Kūno kultūros ir sporto įstatymas. 1995 m. gruodžio 20 d. Nr. I-1151. <<http://www.kksd.lt/index.php?79827774>> [Žiūrėta 2006 11 20].

Lietuvos Vyriausybės nutarimai:

81. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. sausio 12 d. nutarimas Nr.34 „Dėl daugiafunkcinių sporto objektų pripažinimo nacionalinės svarbos sporto objektais 2006 m. programavimo laikotarpiu.“
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=281054&p_query=&p_tr2=>>
[Žiūrėta 2006 11 20].
82. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 01d. nutarimas Nr.1541 „Dėl pritarimo rengti XXXV Europos Vyrų krepšinio čempionato finalinį etapą 2007 m. Lietuvoje.“
<<file:///C:/Documents%20and%20Settings/PTROX/Desktop/LRV%20nutarimas.htm>>
[Žiūrėta 2006 12 20].
83. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimas Nr.1077 „Dėl daugiafunkcinio sporto objekto pripažinimo turinčio nacionalinę svarbą.“
<http://www3.lrs.lt/pls/inter/dokpaieska.showdoc_l?p_id=285518&p_query=&p_tr2=>>
[Žiūrėta 2006 11 20].
84. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. liepos 26 d. nutarimas Nr.755 „Dėl daugiafunkcinių sporto objektų pripažinimo nacionalinės svarbos sporto objektais 2006 m. programavimo laikotarpiu“ papildymo.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=280958&p_query=&p_tr2=>>
[Žiūrėta 2006 11 20].
85. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. spalio 7 d. nutarimas Nr.1260 „Dėl daugiafunkcinių sporto objektų pripažinimo turinčiais nacionalinę svarbą sporto.“
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=242767&p_query=&p_tr2=>>
[Žiūrėta 2006 11 20].

Kiti dokumentai:

86. „Lietuvos įvaizdžio formavimo strategija“ projektas. Vilnius, 2006.
<www.lrv.lt/main.php?cat=250> [Žiūrėta 2007 02 14].
87. „Lietuvos respublikos kūno kultūros ir sporto strategiją 2005 – 2015 metams.“ Vilnius, 2004. <www.kksd.lt/kongresas/dok/Strategija%202005-2015%20m.pdf >
[Žiūrėta 2006 12 15].
88. LR Seimas, „Valstybės ilgalaikės raidos strategija.“ 2002 m. lapkričio 12 d. Nr. IX-1187.
<http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=170819&p_query=&p_tr2=>
[Žiūrėta 2006 12 15].
89. LR Vyriausybė, „Lietuvos 2004- 2006 Bendrasis programavimo dokumentas.“
<www.smm.lt/es_parama/docs/2004-preliminarus_BPD_02.pdf> [Žiūrėta 2006 12 15].
90. LR Vyriausybė, „Keturioliktosios Lietuvos vyriausybės 2006- 2008 metų programa.“
2006 m. liepos 18 d. Nr. X-767 .<www.lrv.lt> [Žiūrėta 2006 12 18].
91. Kūno kultūros ir sporto departamentas, „Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės investicijų ir turto valdymo skyriaus nuostatai.“
<<http://www.kksd.lt/index.php?1599804756>> [Žiūrėta 2006 11 20].
92. „Lietuvos sporto objektų plėtros strategija 2006- 2013 metais“ projektas. Vilnius, 2006.
20. (Nepublikuota.)
93. Nacionalinio stadiono su sporto centru Šeškinėje įrengimo planas. Miesto plėtros departamento direktoriaus pavaduotojo Lino Sinkevičiaus suteikta medžiaga. Vilnius, 2007 kovo 28 d (Nepublikuota.)
94. 2006 m. kūno kultūros ir sporto projektų, finansuojamų iš LR kultūros ir sporto rėmimo fondo, sąrašas. <<http://www.kksd.lt/index.php?-1524055399>> [Žiūrėta 2006 12 18].

SUMMARY

Lithuanian development policy of sport centres: the cases of basketball and football

The object of the thesis – the development of multifunctional sports' arenas and stadiums in Lithuania

The main problem of the research. Lithuania obviously lacks modern arenas and stadiums which are built according to international standards. Lithuania made a commitment to host European Basketball Championship in 2011 but there is only “Siemens” arena that now fullfills all the international standards. Arenas in Šiauliai and Panevėžys are currently being built and arenas in Klaipėda and Kaunas aren't even started to be built. That is why the development of sports' arenas becomes not only a matter of sports' policy but a priority of the policy of the state. Lithuania is also the only EU country which does not have a National stadium that fullfills all the international standards.

The goal of the thesis – to name and analyze the main factors that prevent the development of multifunctional arenas and stadiums in Lithuania.

The following steps to reach the goal:

1. To examine the characteristics of sports' bases in Lithuania.
2. To discuss an overall situation in football's infrastructure.
3. To analyze the reasons why Lithuania still does not have a National stadium and discuss the prospects of this project.
4. To name and analyze the factors which influence slow development of multifunctional sports' arenas, highlighting the cases of arenas in Kaunas and Klaipėda.
5. To analyze the project of “Siemens” arena in Vilnius, making an assumption that it is a successful example of a analyzed policy implementation.

The main question of the research: what are the main factors that prevent the development of multifunctional sports' arenas?

The hypothesis of the work:

1. **In the case of football** slow development of sports' bases are influenced by the fact that the question of football's bases was not in the agendas of state institutions for a long time. The reasons for that are the complexity of the question itself, financial problems and the problem of responsibility, unclear role of interest groups, business interests, delayed discussions on technical questions and a lack of political will.
2. **In the case of basketball** slow development of multifunctional arenas are influenced by

lack of action of local governments, lack of partnership between public and private sectors, lack of experience to implement this model in practise, different influence of interest groups, getting back to the process of decision making and a question of transparency.

The main conclusions. Legal reglamentation of sports' bases confront the current realities. The financing of the development of sports' bases is not sufficient. It is difficult to attract investment from private sector, there is no stimulus to develop public private partnership. The hypothesis of analyzed football and basketball's cases proved to be true.

To known data, overall sport's policy or exceptionally the development of sports bases' policy was not analyzed according to the models of analysis of public policy. That is why this thesis would be one of the first attempts to analyze exceptionally the development of sports bases' policy in Lithuania.